F 1503/8

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI

Tomul XXVI (XXX)

Fasc. 1—2

Secția VIII

ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

1980

ORSZÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR ÉS DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT 1883

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI

Tomul XXVI (XXX)

Fasc. 1—2

Secția VIII

ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

1980

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. dr. doc. **VAL. BLIDARU**
Prof. dr. doc. **N.V. BOȚAN**
Prof. dr. ing. **M. GAFIȚANU** (președinte)
Prof. dr. **P. MÂLCOMETE**
Prof. dr. doc. **D. MANGERON**
Prof. dr. ing. **T. SILION**
Acad. prof. dr. doc. **CR. SIMIONESCU**
Prof. dr. ing. **I. VLAD**

COMITETUL DE REDACȚIE AL SECȚIEI VIII. ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

Conf. **ALFRED JEANRENAUD**
Conf. dr. **GEORGETA MACARIE**

REDACȚIA

Prof. dr. doc. **D. MANGERON** (redactor responsabil)
Prof. dr. doc. ing. **ALFRED BRAIER** (secretar de redacție)
Asist. ing. **ANETA BRAIER** (redactor)

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1–2 1980

Secţia VIII

ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

SUMAR

Pag.

ALFRED JEANRENAUD, D. PICHIU, C. JOFA, DIONISIE MORĂRAŞU, I. MOCANUL şi I. BUTNARU, Personalitatea multilateral dezvoltată în contextul integrării învăţământului cu cercetarea şi producţia (rom., rez. franc.) 7

I. HUMĂ şi TĂNASE SÂRBU, Aspecte privind atitudinea unor colective de muncă din I.M. „Nicolina" faţă de promovarea progresului tehnico-ştiinţific (rom., rez. engl.) 13

D. ALEXOAIE, Constantin Rădulescu-Motru despre conceptul filosofic de cultură (rom., rez. franc.) 19

CORNELIA NEAGU, Cauza românească în istoriografia franceză din secolul al XIX-lea (rom., rez. franc.) 25

PETRE MÂLCOMETE, Creşterea autonomiei organelor locale în sistemul politic al Republicii Socialiste România (franc., rez. rom.) 31

D. RUSU şi V. MUNTEANU, Consideraţii cu privire la conceptul de sistem informatic şi de conducere a activităţii de marketing (rom., rez. franc.) . . 39

MARIANA BUCUR, Strategia şi eficienţa înnoirii producţiei (rom., rez. engl.) . 47

VALENTIN SOROCEANU şi LIVIU DRUGUS, Promovarea ştiinţei şi progresului tehnic, cerinţă a etapei de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism (rom., rez. engl.) . . . 51

MONICA VOICU şi EUGEN POPA, Stadiul actual al posibilităţilor de aplicare a principiilor ergonomice în mai multe întreprinderi industriale (franc., rez. rom.) 55

I. MIHAI şi C. MIHĂILESCU, Contribuţia sistematizării teritoriului la fundamentarea deciziilor în conducerea economiei judeţului Iaşi (rom., rez. rusă) 59

GH. CONDURACHE, MONICA VOICU şi EUGEN POPA, Studiu privind ergonomizarea locurilor de muncă dintr-un atelier de miezuire-turnătorie (rom., rez. germ.) 65

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tome XXVI (XXX), Fasc. 1–2 1980

Section VIII

SOCIAL-ECONOMIC SCIENCES

CONTENTS

	Pp.
ALFRED JEANRENAUD, D. PICHIU, C. JOFA, DIONISIE MORĂRAŞU, I. MOCANUL et I. BUTNARU, La personnalité multilatéralement développée dans le contexte de l'intégration de l'enseignement avec la recherche et la production (Romanian, French summary)	7
I. HUMĂ and TĂNASE SÂRBU, Aspects Regarding the Attitude of Certain Staffs, working at the Mechanical Plant „Nicolina" of Jassy, towards Promoting Technico-Scientific Progress (Romanian, English summary)	13
D. ALEXOAIE, Constantin Rădulescu-Motru sur le concept philosophique de culture (Romanian, French summary)	19
CORNELIA NEAGU, L'idée roumaine dans l'historiographie française du XIX-ème siècle (Romanian, French summary)	25
PETRE MÂLCOMETE, L'acroissement de l'autonomie des organes locaux dans le système politique de la République Socialiste de la Roumanie (French, Romanian summary)	31
D. RUSU et V. MUNTEANU, Considérations regardant le concept de système informatique et de direction de l'activité de marketing (Romanian, French summary)	39
MARIANA BUCUR, The Strategy and Efficiency of Production's Renewal (Romanian, English summary)	47
VALENTIN SOROCEANU and LIVIU DRUGUS, The Promoting of Scientific and Technical Progress —Topical Problem of Building up the Manysided Developed Socialist Society and Advancing of Romania to Communism (Romanian, English summary)	51
MONICA VOICU et EUGEN POPA, Le stade actuel des possibilités d'application des principes ergonomiques dans plusieurs entreprises industrielles (French, Romanian summary)	55
I. MIHAI and C. MIHĂILESCU, Contribution of Land Planning to Substantiation the Economic Leading Decizions (Romanian, Russian summary)	59
GH. CONDURACHE, MONICA VOICU und EUGEN POPA, Studium über die Ergonomisierung der Arbeitsplätze in einer Werkstatt für Kernformung-Giesserei (Romanian, German summary)	65

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Том XXVI (XXX), Вып. 1—2 1980

Секция VIII

СОЦИАЛ—ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

АЛФРЕД ЖАНРЕНО, Д. ПИКЮ, К. ДЖОФА, ДИОНИСИЕ МОРЭРАШУ, И. МОКАНУЛ и И. БУТНАРУ, Многосторонее развитие личности студентов в контексте интеграции учёбы с научным исследованием и пройзводством (рум., рез. франц.) 7

И. ХУМЭ и ТЭНАСЕ СЫРБУ, Об отношении некоторых рабочих коллективов из механического предприятия «Николина» , к проведению научно-технического прогресса (рум., рез. англ.) 13

Д. АЛЕКСОАИЕ, Константин Редулеску-Мотру о филозофическом концепте культуры (рум., рез. франц.) 19

КОРНЕЛИЯ НЯГУ, Румынская идея в французкую историографию XIX-его века (рум., рез. франц.) 25

ПЕТРЕ МЫЛКОМЕТЕ, Рости автономии местных огранов в политической системе СРР (франц., рез. рум.) 31

Д. РУСУ и В. МУНТЯНУ, К вопросу о понятии информатической системы и системы управления маркетингом (рум., рез. франц.) . . 39

МАРЯНА БУКУР, Стратегия и эффективность обновленнии производства (рум., рез. англ.) 47

ВАЛЕНТИН СОРОЧЯНУ и ЛИВЮ ДРУГУС, Продвижение науки и технического прогресса — необходимость этапы строительства социалистическое общеемо многочисленность развитие и движение Румынии вперёд комунизма (рум., рез. англ.) 51

МОНИКА ВОИКУ и ЭУДЖЕН ПОПА, Современная стадия возможностй применения эргономических принципов в многих промышленых предприятиях (франц., рез. рум.) 55

И. МИХАЙ и К. МИХЭИЛЕСКУ, Роль районой планировки при принятие решений в управление экономикой Ясского уезда (рум., рез. русск.) 59

Г. КОНДУРАКЕ, МОНИКА ВОИКУ и ЭУДЖЕН ПОПА, Исследование процесса эргономизации рабочих мест в лйтейном цехе (рум., рез. нем.) 65

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 301.151

PERSONALITATEA MULTILATERAL DEZVOLTATĂ ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎNVĂȚĂMÎNTULUI CU CERCETAREA ȘI PRODUCȚIA

DE

ALFRED JEANRENAUD, D. PICHIU, C. JOFA, DIONISIE MORĂRAȘU, I. MOCANUL și I. BUTNARU

1. Conceptul de personalitate multilateral dezvoltată. Dezvoltarea armonioasă a personalității umane și afirmarea acesteia în acțiuni cu semnificație socială este o necesitate istorică a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Aceasta se află în prim-planul practicii politice, social economice și ideologice. În concepția partidului nostru, omul nou, multilateral dezvoltat se caracterizează printr-o conștiință înaintată, pătrunsă de un înalt spirit revoluționar combativ și novator, o dezvoltată conștiință politico-ideologică, competență profesională, o atitudine avansată față de muncă și de calitatea ei, față de proprietatea socialistă și de interesele generale ale societății, atitudine caracterizată prin dăruire și pasiune, fermitate și intransigență față de manifestările negative; un om debarasat de mentalități retrograde, de egoism și de alte manifestări negative; cu înalte trăsături de caracter, cu o comportare civilizată în muncă, în societate și familie și care promovează principialitatea comunistă, revoluționară, normele și principiile moralei noi, ale umanismului socialist.

Partidul Comunist Român concepe afirmarea și dezvoltarea plenară a personalității umane nu izolat, ci în cadrul societății, promovînd principiul potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul înfăptuirii fericirii generale a colectivității. „Noi acționăm, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru formarea unui om de omenie, cu o pregătire multilaterală, a unui comunist de omenie" [2, p. 111].

În condițiile revoluției științifice și tehnice, dezvoltarea multilaterală a personalității este un factor important al înaintării societății. Policalificarea, capacitatea de a trece mai ușor de la o specialitate la alta, de la o activitate la alta reprezintă o schimbare calitativă în conținutul diviziunii muncii, contribuind atît la dezvoltarea liberă a personalității umane, cît și la satisfacerea, în condiții superioare, a intereselor și cerințelor generale ale societății.

Obiectivele și sarcinile dezvoltării viitoare a României cuprinse în Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism, în documentele Congresului al XII-lea al par-

tidului situează activitatea de formare a omului nou, multilateral dezvoltat, cu un înalt nivel de pregătire profesională și politică, la noi cote de exigență. În condițiile prezente și viitoare ale evoluției societății românești și mondiale, este imperios necesar ca oamenii muncii din toate categoriile să-și perfecționeze pregătirea profesională, să-și însușească tot ceea ce este nou și valoros în știință, tehnică și cultură, pentru ca realmente, fiecare membru al societății, indiferent pe ce scară a ierarhiei sociale se află, să poată munci în orice domeniu de activitate.

În societatea noastră socialistă școala reprezintă un important factor de cultură și civilizație, de educare și formare a omului multilateral dezvoltat, de asigurare a cadrelor necesare economiei și culturii. În fața învățământului de toate gradele, Programul P.C.R., documentele Congresului al XII-lea pun obiective majore ale dezvoltării lui în pas cu cerințele gîndirii științifice și tehnice contemporane, cu cele mai noi cuceriri ale sale, ale culturii și cunoașterii umane, corelarea armonioasă a învățământului cu viața și producția, cu necesitățile economico-sociale ale progresului societății noastre, orientarea lui hotărîtă pentru imprimarea unui caracter prioritar formativ, modernizarea conținutului metodelor de transmitere a cunoștințelor; asigurarea și realizarea caracterului deschis al învățământului și a principiului educației permanente ș.a.

În lumina hotărîrilor adoptate de conducerea de partid și de stat, a recomandării secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, cu privire la organizarea pe baze noi, revoluționare, a învățământului, la integrarea acestuia cu cercetarea și producția, s-a acționat și se acționează în mod consecvent pentru orientarea școlii în concordanță cu cerințele concrete ale dezvoltării societății românești. Politehnizarea învățământului liceal și a învățământului universitar constituie o direcție principală a școlii noastre în etapa actuală, avînd drept țel formarea multilaterală a tineretului pentru a corespunde cerințelor revoluționare ale construcției socialismului și comunismului în România. În acest sens, documentele adoptate de Congresul al XII-lea al partidului privind dezvoltarea economico-socială a României pînă în anul 1985 și în perspectivă pînă în anul 1990 acordă o atenție deosebită dezvoltării întregului învățămînt în concordanță cu realizările științei și tehnicii contemporane în vederea pregătirii multilaterale a tineretului studios. În documentele P.C.R. se subliniază astfel necesitatea ca programele de pregătire în învățămîntul superior să fie îmbunătățite în continuare în strînsă legătură cu concepția priv nd integrarea învățământului cu cercetarea și producția.

Documentele P.C.R. definesc integrarea învățământului cu cercetarea și producția ca o cale principală de angajare nemijlocită a școlii de toate gradele în viața economică, științifică și culturală a societății noastre. Integrarea învățământului cu cercetarea și producția constituie orientarea fundamentală a învățământului nostru prin care se realizează o îmbinare strînsă a muncii productive cu studiul și cercetarea, policalificarea, pregătirea în profiluri largi a elevilor și studenților, formarea multilaterală a tineretului, deschizînd perspective largi formării cadrelor în strînsă legătură cu dezvoltarea economică și socială a patriei.

Afirmarea în măsură tot mai puternică a principiilor care stau la baza integrării învățământului superior, izvorîte din imperativele zilelor

noastre, contribuie la realizarea unui învățămînt capabil să dezvolte la studenți simțul aprecierii valorilor, al respectului față de munca altuia, încrederea în forțele proprii, inițiativa, simțul practic, simțul critic și discernămîntul, încrederea, cinstea, spiritul de răspundere și de ordine. Experiența convinge că învățămîntul integrat cu cercetarea și producția este singura cale care duce la formarea unor specialiști temeinic pregătiți, capabili să se integreze rapid în procesul de producție și în viața socială.

2. Rezultate de prestigiu. Urmărind elaborarea unui studiu privind rolul integrării învățămîntului cu cercetarea și producția în dezvoltarea multilaterală a tineretului studențesc, un colectiv al catedrei noastre a efectuat o cercetare sociologică concretă în rîndul studenților din anii III, IV și V de la Facultatea de mecanică a Institutului politehnic din Iași. Facultatea de mecanică a obținut rezultate importante în domeniul integrării învățămîntului cu cercetarea și producția. Studenții efectuează practica în 2 cicluri — anii I, II și III — practică productivă, iar anii IV și V — activitate de cercetare și proiectare.

În anul universitar 1978—1979, Facultatea de mecanică a dispus de 319 locuri de practică în unități proprii (tip „c") și catedre. În cadrul acestora, au efectuat practică productivă un număr de 1 595 de studenți din anii I, II și III, din totalul de 2 317 studenți, adică 68,8%. Restul au fost repartizați în alte unități (31,2%).

În ceea ce privește practica de cercetare și proiectare, datele privind studenții din anii IV și V, în anul universitar 1978—1979, sînt prezentate în tabelul 1.

Din totalul de 623 de studenți, în semestrul al II-lea, 569 au efectuat practica de cercetare-proiectare în cadrul institutului, deci în proporție de 91%, iar 54 de studenți în alte unități (în proporție de 9%).

Tabelul 1

Semestrul	Nr. de studenți		Total
	an IV	an V	
I	—	241	241
II	382	241	623

Un accent deosebit s-a pus pe originalitatea activității de cercetare-proiectare și de producție a studenților, în strînsă legătură cu cadrele didactice. Astfel, dacă numărul produselor originale executate în cadrul Facultății de mecanică a fost de 8 în 1977, el a crescut în 1979 la 14, o parte importantă intrînd în producție. Tabelul 2 oglindește dinamica producției originale și a eficienței acesteia. Datele tabelului oglindesc faptul că din valoarea

Tabelul 2

Anul	Nr. produse executate	Valoare (mii lei)	Nr. produse originale	Valoare	Nr. produselor originale intrate în producție	Valoare
1977	9	4 943	8	4 763	5	561
1978	14	5 200	13	4 680	10	3 640
1979	20	6 000	14	5 100	8	2 400

produselor executate, cea care revine produselor originale a reprezentat cea mai mare parte, între 86 și 96%. De asemenea, se remarcă creșterea considerabilă a valorii produselor originale intrate în producție. În acest sens, nu este lipsită de interes prezentarea dinamicii produselor originale nominalizate: *1975* — 1) 10 tipodimensiuni de freze Miniromascon; 2) 6 prototipuri de scule așchietoare; *1976* — 1) 24 tipodimensiuni de freze Romascon; 2) porometre; 3) tamburi de comandă Jacquard; 4) pompe dozatoare cu membrană; *1977* — 1) aparate medicale de mecanoterapie; 2) freze Romascon (23 tipodimensiuni); 3) freze Miniromascon (7 tipodimensiuni); 4) porometre; 5) teșitoare combinate pentru țevi; 6) mașină de lepuit roți dințate conice cu dantură curbilinie; 7) mașină de brazat; 8) piese turnate și prelucrate; *1978* — 1) aparat complex de balneoterapie; 2) freze Romascon (23 tipodimensiuni; 3) freze Miniromascon (7 tipodimensiuni); 4) porometre; 5) dispozitiv electromecanic pentru ascuțirea frezelor Romascon; 6) stand pentru încercarea angrenajelor; 7) freză de colț cu cuțite demontabile și plăcuțe bronzate A20; 8) baie de tragere a cablului de oțel la armarea grinzilor; 9) menghină autocentrantă cu acționare mecanohidraulică; 10) dispozitiv de găurit multiax; 11) dispozitiv de rectificat pe strung; 12) dispozitiv de filetat în vîrtej; 13) pompe dozatoare cu membrană (3 tipuri).

Din cele de mai sus se desprinde concluzia că în cadrul practicii studenților din Facultatea de mecanică s-a acordat atenție promovării celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, spiritului de inventivitate și sporirea eficienței. Prin toate acestea, practica de cercetare-proiectare și cea productivă și-au adus aportul la întregirea pregătirii profesionale a studenților, în spiritul cerințelor și exigențelor actuale. Totodată, integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția a contribuit la ridicarea nivelului procesului educativ, de formare și dezvoltare multilaterală a personalității studenților, de formare a acestora în procesul muncii, ca viitori conducători profesionali și politici în domeniul lor de activitate, la integrarea rapidă în producție.

3. **Opinii ale studenților** de la Facultatea de mecanică privind dezvoltarea multilaterală a personalității umane. Cercetarea noastră s-a desfășurat în rîndul a 200 de studenți, eșantion reprezentativ, cuprinzînd studenți din anii mari, de la diferite secții ale Facultății de mecanică, astfel: M.T. — anul III, M.T. — anii IV și V, M.U. — anii IV și V, T.C.M. — anul IV, M. A. anul V.

Cum este și firesc, într-o cercetare pe o astfel de temă, chestionarul adresat interlocutorilor noștri le-a cerut, în primul rînd, să precizeze ce înțeleg prin dezvoltarea multilaterală a personalității umane (întrebarea nr. 1). Prelucrînd răspunsurile primite, constatăm că au răspuns la această întrebare 174 din cei 200 studenți chestionați, deci 87%, și nu au răspuns 26 studenți, deci 13%. Surprinde faptul că toți cei 26 de studenți care nu-și exprimă opinia sînt din anii IV și V.

În urma analizei concrete a răspunsurilor la întrebarea: „Vă rugăm să spuneți ce înțelegeți dvs. prin dezvoltarea multilaterală a personalității umane?" constatăm că subiecții chestionați, în marea lor majoritate, înțeleg bine dezvoltarea multilaterală a personalității umane, punînd accentul pe una sau alta din laturile pe care le consideră mai im-

portante. Trebuie menționat totuși că există un evantai foarte larg de definiții și caracterizări, puncte de vedere ale studenților, care merg de la cele enciclopediste, la cele cuprinzătoare mai concrete, clare și optimiste, pînă la unele unilaterale sau vagi și chiar pesimiste. Predomină însă optimismul în afirmarea dezideratului dezvoltării multilaterale a personalității umane și a rezultatelor obținute în acest proces, precum și a necesității armoniei și echilibrului în dezvoltarea multilaterală. Dacă ar fi să concretizăm aceste afirmații, am spune că răspunsuri cum sînt : „cunoașterea a tot ceea ce este nou în toate domeniile", „pregătirea tuturor în toate domeniile de activitate", „afirmarea omului în toate domeniile" sau „afirmarea deplină a omului pe toate planurile" exprimă o viziune enciclopedistă, nerealistă în condițiile actuale, care exagerează posibilitățile și capacitățile fizice și intelectuale ale individului, care, oricît s-ar strădui, nu poate cunoaște totul în toate domeniile de activitate, deoarece acestea sînt astăzi deosebit de complexe, dinamice și diversificate.

Majoritatea sensurilor date de studenți dezvoltării multilaterale a personalității umane sînt corespunzătoare, unele chiar cuprinzătoare și dintre acestea am putea da ca exemple următoarele : „personalitatea umană poate fi dezvoltată pe plan profesional, cultural-educativ, științific, politic : și consider că personalitatea umană este bine conturată cînd se dezvoltă echilibrat pe toate aceste patru criterii " (III, M.T.) ; „permanența spiritului de respect reciproc, dezvoltarea personalității profesionale, a celei politico-ideologice, integrarea în relațiile umane de tip nou ; cunoștințe multiple, dar cu preponderență de specialitate ; promovarea spiritului de dialog, a celui critic și autocritic, creșterea gradului de conștiință umană" (IV, T.C.M.) ș.a.

Aceste accepțiuni surprind explicit un ansamblu de trăsături esențiale ce definesc personalitatea umană multilateral dezvoltată.

Caracterizările unilaterale și pesimiste sînt foarte rare și nesemnificative, ca cele privind pregătirea în toate domeniile industriei constructoare de mașini, doar, sau ca opiniile care menționează că „o dezvoltare multilaterală a personalității umane în adevăratul sens al cuvîntului este destul de greu de atins în condițiile actuale" (III, M.T.), că „ar trebui să dispară această noțiune, căci bogăția de informații face să fii incapabil să te dezvolți multilateral " (IV, T.C.M.). Este evident aici că studenții respectivi nu înțeleg în mod real, corect noțiunea de personalitate multilaterală dezvoltată, căci altfel nu ar mai face asemenea afirmații. De fapt numărul și procentul acestor din urmă afirmații sînt cu totul neglijabile, ele apărînd doar din partea a trei studenți din cei 174 care răspund la întrebare.

Marea majoritate a studenților care răspund la această întrebare subliniază faptul că dezvoltarea multilaterală a personalității umane reprezintă o cerință obiectivă, o necesitate a etapei actuale de dezvoltare a societății noastre, care presupune un om nou, cu o înaltă pregătire politică, profesională, ideologică, cu o atitudine nouă față de muncă și viață, participant activ la dezvoltarea societății.

Din opiniile formulate de studenți putem reține și identifica un ansamblu de note definitorii, esențiale, ale dezvoltării multilaterale a personalității umane. Dintre acestea menționăm : a) receptivitatea față de

nou ; b) dezvoltarea armonioasă a personalității umane pe plan profesional științific, politic, cultural, social ; c) pregătirea prin muncă și pentru muncă, pentru viață ; d) dreptul de afirmare prin muncă fără deosebire de naționalitate, religie, sex ; e) atitudinea nouă față de muncă ; f) creativitatea, originalitatea, inițiativa ; g) pregătirea bună pe plan teoretic și practic ; h) un înalt nivel de cultură ; i) selectarea cunoștințelor esențiale din cît mai multe domenii ; j) sensibilitatea artistică, îmbinarea tehnicii cu supletea artei ; k) conștiința și conduita morală înaintată ; integritatea morală și comportarea exemplară ; l) contribuția activă la dezvoltarea societății ; m) clarificarea idealului fiecăruia ; n) pregătirea multilaterală în domeniul psihologiei umane, al sociologiei și eticii ; o) spiritul de etică și echitate socială ; p) cunoașterea pe multiple planuri a vieții politice și activitate în scopul păcii și progresului ; r) bun specialist, bun organizator și conducător politic ; s) devotamentul față de cuceririle revoluționare ale poporului, dragostea față de patrie și de partidul comunist ; t) orientat în problemele fundamentale ale vieții ; u) concepție înaintată despre lume și viață ; v) pasiuni extraprofesionale.

În încheierea acestor considerații constatăm că studenții relevă faptul că astăzi o pondere tot mai mare în dezvoltarea multilaterală a personalității umane o au elementele cognitive, respectiv însușirea cunoștințelor științifice, a unor cunoștințe temeinice într-o profesiune și a unui larg orizont de cultură ; că omului nou îi este caracteristică nu numai o bună instruire și pregătire de specialitate, ci și o înaltă pregătire politică și ideologică marxistă, care constituie una din cele mai importante laturi ale afirmării personalității umane în socialism ; omul nou trebuie să fie atît un bun specialist, cît și un om politic, militant neobosit pentru progresul social ; un om educat în spiritul unei morale superioare și atitudini cetățenești înaintate, a datoriei, a dragostei față de muncă — datorie fundamentală și de onoare a omului nou, multilateral dezvoltat.

Primită la 15 decembrie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc. 1975.
2. Ceaușescu N., *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România.* Prezentată la Congresul educației politice și al culturii socialiste, 2 iunie 1976.
3. Ceaușescu N., *Raportul C.C. cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al XI-lea și Congresul al XII-lea și sarcinile de viitor ale partidului — 19 noiembrie 1979.* Ed. polit., Buc., 1979.

LA PERSONNALITÉ MULTILATÉRALEMENT DÉVELOPPÉE DANS LE CONTEXTE DE L'INTÉGRATION DE L'ENSEIGNEMENT AVEC LA RECHERCHE ET LA PRODUCTION

(Résumé)

Le travail définit d'abord le concept de personnalité multilatéralement développée et met en évidence les résultats positifs obtenus dans ce cadre à la Faculté de Mécanique de l'Institut Polytechnique de Jassy, ainsi que la manière juste dont les étudiants —dans leur majeure partie — comprennent la signification de ce concept.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 301.151

ASPECTE PRIVIND ATITUDINEA UNOR COLECTIVE DE MUNCĂ DIN I.M. „NICOLINA" FAȚĂ DE PROMOVAREA PROGRESULUI TEHNICO-ȘTIINȚIFIC

DE

I. HUMĂ și TĂNASE SÂRBU

Transformarea României, în viitorul cincinal, într-o țară cu nivel economic mediu de dezvoltare depinde în mare măsură de consecvența cu care se promovează progresul tehnico-științific în industrie. Realizarea indicatorilor tehnico-științifici ai industriei socialiste la un nivel calitativ nou este, de bună seamă, o problemă de ordin economic, financiar, administrativ și tehnico-științific, dar este în aceeași măsură o problemă de larg interes politic și de mare importanță morală. Încît, urmărirea implicațiilor atitudinale în promovarea progresului tehnic în diferite colective de muncă se impune cu necesitate, pentru că se pot astfel folosi în cunoștință de cauză diferite modalități și mijloace politice și moral-educative, cu rol complementar celor economice etc., în promovarea consecventă a progresului tehnico-științific.

Cercetarea întreprinsă la I.M. „Nicolina" are la bază datele rezultate din prelucrarea chestionarului adresat celor care lucrează direct în producție, precum și cele rezultate din răspunsurile la întrebările adresate diferitelor servicii, ateliere sau conducători de colective, cum sînt: serviciul plan-dezvoltare, directorul tehnic cu pregătirea fabricației, ingineri din atelierele de proiectare, conducerea secției utilaje de construcții și a atelierului –montaj, conducerea atelierului de proiectare produse noi (A.P.P.N.), a atelierului prototipuri, șeful atelierului debitare, cabinetul tehnic, Comitetul P.C.R.

Studiul fiind mai dezvoltat, în cele ce urmează ne vom opri numai la acele aspecte rezultate din prelucrarea răspunsurilor la întrebările adresate diferitelor servicii, ateliere sau conducători de colective.

1. *Întrebări adresate serviciului plan-dezvoltare*: a) „Vă solicităm să vă pronunțați asupra măsurii în care activitatea de planificare din întreprindere stimulează promovarea progresului tehnic". Din răspunsul dat rezultă că activitatea de planificare dispune de posibilitatea de influențare a introducerii progresului tehnic: stabilindu-se punctele strangulatorii în capacitățile de producție, se solicită înlăturarea lor atît prin sporirea numărului de mașini și utilaje producătoare, cît și prin modificări de tehnologie realizate în întreprindere. Se constată, de asemenea, că o importantă

modalitate specifică de stimulare a progresului tehnic — modalitate care încă nu este folosită, ci se află abia în faza de probă — constă în lansarea planului corelat cu forța de muncă, capacitatea de producție și contracte, pe baza unui program stabilit pe calculator.

b) „Care este, în întreprindere, ponderea procentuală a familiilor de produse, a instalațiilor complexe și a liniilor tehnologice complexe produse în raport cu sortimentele dispersate?" Din răspunsul dat rezultă că predomină hotărîtor ponderea familiilor de produse. Astfel, 18% reprezintă ponderea echipamentelor pentru tractoare; 16,4% — ponderea utilajelor terasiere; 32% — ponderea mașinilor și utilajelor pentru construcții și lucrări de drumuri; 30% — ponderea materialului rulant. Deci procentul total al familiilor de produse este de 96,4%, ceea ce reprezintă o dovadă că profilul producției stimulează promovarea progresului tehnic.

2. *Întrebare adresată colectivelor atelierelor de proiectare*: „După părerea dvs., specialiștii din compartimentul promovării progresului tehnic dispun de condiții pentru informare și documentare? Ce inerții subiective și ce dificultăți obiective ar trebui înlăturate în acest sens?" Răspunsurile primite precizează tranșant că specialiștii din compartimentul promovării progresului tehnic nu dispun de condiții corespunzătoare unei informări și documentări necesare. Motive: abonamentele la publicațiile tehnice periodice interne sînt aproape inexistente. Prevederea prin care o întreprindere industrială are dreptul să contracteze o singură publicație periodică face ca singura publicație primită să aibă caracter economic (fondurile respective fiind gospodărite de sectorul economic); abonamentele la publicațiile străine de specialitate sînt în severă descreștere, neasigurîndu-se măcar minimul necesar. Pe sume alocate, această reducere se prezintă astfel: în 1976 au fost planificați 2 310 lei-valută și s-au repartizat 1 300 lei v.; în 1977 au fost planificați 1 650 lei v. și s-au repartizat 900 lei v.; în 1978 nu s-a mai planificat nimic; cărțile de specialitate rămîn singura cale de documentare la care nu s-au înregistrat restricții, dar ele poartă amprenta teoretizării și nu se preocupă îndeajuns de valorificarea experienței într-un domeniu tehnic sau altul.

3. Pentru că preocuparea pentru calitatea produselor materializează un aspect al atitudinii față de progresul tehnic, am adresat conducerii *Secției utilaje de construcții și Atelierului-montaj* următoarea întrebare: „Enunțați cîteva măsuri concrete luate în secția (atelierul) unde lucrați, măsuri privind aplicarea legii calității produselor". Răspunsul enunță prelucrarea legii cu tot personalul muncitor și testarea, dotarea cu documentație tehnică a locului de muncă, respectarea disciplinei tehnologice și punerea în discuția colectivului a cazurilor de abatere săvîrșite.

Aceste măsuri indică mai ales grija de a asigura calitatea *prescrisă* a produselor, nu și de a o îmbunătăți mizînd — atunci cînd este posibil — pe perfecționări tehnologice. Respectarea calității produselor implică o sumă de obligații prescrise, dar nu se reduce la aceasta; ea presupune și eforturi de căutare, de raționalizare, de invenție, în genere de creație. Or tocmai această latură nu este îndeajuns cultivată, după părerea noastră, la personalul muncitor și chiar la cei cu sarcini de conducere la locul de muncă, deși ea reprezintă o problemă esențială a atitudinii față de promovarea progresului tehnic.

4. *Întrebare adresată conducerii Atelierului de proiectare produse noi*: „Cu ce probleme economice, tehnice, organizatorice și administrative vă confruntați în efortul de scurtare a timpului dintre elaborarea documentației și valorificarea ei industrială? Ce propuneri puteți formula în acest sens?" Se arată că numai avizarea S.T.E. durează între 3 și 8 luni, uneori chiar și un an. În general, cauzele care prelungesc durata de asimilare sînt de ordin subiectiv. De exemplu, M.I.C.M. nu găsește operativ întreprinderi specializate în asimilarea subansamblelor. Durata de realizare a prototipurilor se prelungește datorită faptului că, potrivit legislației în vigoare, în minimum 6 luni se poate procura metalul (tablă, profi e, țevi) necesare prototipului, în minimum 8—12 luni subansamblele, în 12—15 luni importurile. La prelungirea nejustificată a duratei de realizare a prototipurilor contribuie și defectuoasa aprovizionare tehnico-materială. Serviciul de aprovizionare se preocupă exclusiv de asigurarea producției. Experimentarea unor formule pentru scurtarea duratei de realizare a prototipurilor (între care numirea persoanelor care asigură materiale și colaborări pentru planul tehnic) nu a dat încă roadele așteptate. Un alt factor frenator constă în prelungirea nejustificată a perioadei de omologare a prototipurilor, datorită, în mare măsură, unor nesuprapuneri de interese între Întreprinderea mecanică și beneficiar. De aceea, se impune creșterea răspunderii, avizarea temei de proiectare și S.T.E. de întregul colectiv de beneficiari împreună cu executorul.

5. *Întrebări adresate Cabinetului tehnic*: a) „Ce forme de cointeresare materială și morală a muncitorilor inovatori sînt folosite în întreprindere? Sînt suficiente, după părerea dvs., aceste forme? Ce propuneri puteți face în această privință?" Iată răspunsul primit: „Nu s-a folosit nici o formă de cointeresare materială sau morală întrucît nu avem înregistrată nici o inovație după apariția noii legislații". Considerăm că acest răspuns, pe lîngă faptul că dovedește insuficienta activitate a cabinetului tehnic, evidențiază și prezența unei mentalități negative la cei investiți special cu răspunderea organizatorică a promovării progresului tehnic în întreprindere. Oare cointeresarea trebuie, așa cum rezută din răspuns, să opereze numai post-factum? Trebuie oare ca mai întîi să se producă inovația — așa, de la sine — și apoi să se aplice cointeresarea? Tocmai la cabinetul tehnic trebuie înțeles că, dimpotrivă, multiplele forme ale cointeresării nu se reduc la răsplată, că cele dintîi sînt și trebuie să fie un stimulent permanent, un element al climatului de muncă și creație al personalului muncitor.

b) La întrebarea „Precizați care este dinamica realizatorilor de inovații în întreprindere pe categorii de oameni ai muncii" se prezintă situația din tabelul 1.

Rezultă — dealtfel este și firesc — că numărul propunerilor de inovații este mai mare decît numărul inovațiilor realizate. Se constată, de asemenea, că personalului tehnico-ingineresc îi revine un număr dublu de inovații în raport cu muncitorii. Lucrul acesta poate totuși să însemne o pondere importantă a muncitorilor în activitatea de inovații, ceea ce trebuie apreciat ca un fapt pozitiv.

Surprinde însă la modul cel mai negativ faptul că în perioada 1975—1977 cabinetul tehnic nu a înregistrat nici o propunere de inovații. Fără să ne-

glijăm și motive de alt ordin care pot explica aceasta, ne întrebăm în ce măsură cabinetul tehnic a acționat concret și permanent pentru stimularea mișcării inovatorilor în întreprindere? Desigur, nu trebuiesc făcute inovații cu orice preț, numai ca să se știe că sînt inovații în întreprindere, dar dacă la o întreprindere mecanică care, prin natura ei, permite contribuția permanentă a personalului muncitor la diferite îmbunătățiri tehnice, totuși timp de trei ani nu se înregistrează nici o astfel de propunere, înseamnă că munca cabinetului tehnic s-a redus la o simplă muncă administrativ-funcționărească.

Tabelul 1

Anii	Inovații realizate Total	Propunători, din care	
		muncitori	personal tehnico-inginerese
1971	32	13	31
1972	55	27	49
1973	14	9	15
1974	8	5	18
1975	—	—	—
1976	—	—	—
1977	—	—	—

c) „Precizați care este dinamica economiilor postcalculate pe 1971 — 1976 în urma aplicării inovațiilor și raționalizărilor în întreprindere". Aceasta se prezintă în tabelul 2.

Tabelul 2

Total (în milioane)	din care (în milioane)					
	1971	1972	1973	1974	1975	1976
3,407	0,841	0,992	0,458	0,116	—	—

Rezultă că cele 3,4 milioane lei economii postcalculate în perioada 1971 —1974 reprezintă o sumă importantă. De aceea, cu atît mai nemulțumitor este faptul că în 1975 și 1976 nu s-a înregistrat nici o astfel de economie.

Organizația de partid a Întreprinderii mecanice „Nicolina", preocupîndu-se de sporirea producției și productivității muncii, are în vedere și promovarea progresului tehnic cu tot ceea ce reprezintă acesta sub aspectul măsurilor generale luate la nivelul întreprinderii. Dar promovarea progresului tehnic mai are o componentă foarte importantă, complementară celei amintite și care constă într-un ansamblu de acțiuni de sine stătătoare,

menite să susțină și să stimuleze atitudinea angajantă a personalului muncitor pentru afirmarea progresului tehnico-științific, pentru valorificarea disponibilităților de creativitate și interes ale oamenilor muncii față de nou. În acest ultim sens, considerăm că organizația de partid trebuie să-și sporească substanțial eforturile, să se preocupe deci nu numai de problemele generale ale introducerii tehnicii noi, ci și de *efectele atitudinale* ale acestui proces.

Primită la 20 martie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

ASPECTS REGARDING THE ATTITUDE OF CERTAIN STAFFS, WORKING AT THE MECHANICAL PLANT „NICOLINA" OF JASSY, TOWARDS PROMOTING TECHNICO-SCIENTIFIC PROGRESS

(Summary)

In this paper the importance of knowing the attitude implications of promoting technical progress is emphasized, a fact allowing the use of the appropriate instructive ways — having a complementary role to the economic-administrative ones — in providing the new in industry.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z.130.2

CONSTANTIN RĂDULESCU-MOTRU DESPRE CONCEPTUL FILOSOFIC DE CULTURĂ

DE

D. ALEXOAIE

C. Rădulescu—Motru ocupă un loc de seamă în filosofia și știința românească din prima jumătate a secolului nostru. El încearcă să îmbine filosofia idealistă cu elemente științifice ale vremii, în mare, manifestîndu-se ca un conservator, tradiționalist pe linia deschisă de junimism în atmosfera căruia s-a format.

În studiul de față, ne propunem să descifrăm ideile sale asupra conceptului filosofic de cultură. Problemele culturii au constituit o preocupare constantă a lui Motru, fiind considerate de el drept parte integrantă a personalismului energetic. Conceptele fundamentale ale acestui sistem, energia și personalitatea, sînt îmbinate și armonizate cu ajutorul celor de cultură, caracter și vocație. Căci în procesul realizării personalității umane, în care natura ar urmări o finalitate imanentă, ca energie în actul ei cel mai desăvîrșit, intervine cu rol hotărîtor societatea și cultura. În structura ei, personalitatea umană, scria Motru, este dublă: prezintă o latură *biologică* (în dependență de întreg mediul cosmic) și o altă *sufletească*, superioară (în dependență strînsă de istoria culturii umane). Cultura, prin care omul se opune naturii ridicîndu-se deasupra acesteia, este o creație a întregii societății și nu a insului, este corolar al dezvoltării personalității umane. Personalismul energetic se încheie cu problema culturii, a personalității dotate cu puterea de creație culturală — omul de vocație [1], [2]. Cultura este înțeleasă de el ca o formă superioară de evoluție a energiei universale cerută de o finalitate care a rezistat în devenirea generală a universului.

Încercînd să explice starea culturii române la începutul secolului XX, Motru își preciza concepția sa organicistă asupra culturii, influențat fiind de teoria evoluționistă din secolul trecut și cultivată în cercul Junimii. El combate ideea adoptării prin împrumut a unor forme de civilizație și cultură nepotrivite fondului nostru sufletesc tradițional, împrumutul fiind considerat de el ca dezastruos pentru evoluția firească, organică a culturii, deosebind-o pe aceasta de civilizație. Motru explică metodic cele două concepte cultura și civilizația. „Cultura, scrie el, este o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea popoarelor ieșite din starea de barbarie" [3, p. 15]. El arată că definirea logică a conceptului

de cultură în sens filosofic este dificilă datorită complexităţii acestui aspect al vieţii sociale. Cultura are două înţelesuri justificate prin cercetările ştiinţifice. Ea are înţelesul de caracterizare a unei vieţi sufleteşti realizate în produse spirituale, şi ca atare este o noţiune istorică sau psihologică, ajungîndu-se în urma acestei analize la o definiţie statică. Al doilea înţeles, împărtăşit de M o t r u, este cel ca ideal, în care primează normele morale şi teoriile sociale, cultura ca normă după care viaţa sufletească a unui popor sau a unei persoane este dorită să se desfăşoare în viitor. Cultura se defineşte în acest caz prin deducţie, după un criteriu de alegere ce implică îndemnul spre o anumită direcţie sau oprire de la o alta. Astfel cultura este privită dinamic [4]. Prin aceste idei M o t r u intuieşte înţelesul culturii ca proces. Problema importantă a ştiinţei culturii este realizarea, pe cît posibil, a unei legături între aceste două definiţii, să le facă să se sprijine una pe alta, să se subsumeze chiar unei definiţii mai generale, care să ne dea o adevărată explicare a culturii desfăşurate şi a celei ce se va desfăşura. Dar el sesiza că sîntem încă departe de soluţionarea acestei probleme. Pentru găsirea adevărului asupra înţelesului filosofic al culturii trebuie să se adopte o metodă potrivită de cercetare, cea *genetică*. Cultura este o zestre pe care şi-o ţese singură viaţa sufletească a unui popor pentru a deveni mai puternic. Condiţiile sufleteşti în care se desfăşoară continuitatea şi propăşirea activităţii spirituale a unui popor, pentru ca forţînd lucrurile, să noteze : „Cultura ... este aproape întreaga activitate socială a unui stat, înseamnă ridicarea şi sufletească şi materială a unui popor" [5, p. 103].

Asupra culturii M o t r u are o concepţie idealistă în general, evoluţionist-istoristă cu elemente finaliste şi organiciste. Căci „În cultură se oglindeşte, scria el, finalitatea conştiinţei sociale : prin ea factorii omeneşti dobîndesc un înţeles mai înalt, devin istorici. Poporul fără cultură n-are istorie, fiindcă nu are un criteriu care să stabilească valoarea evenimentelor petrecute ... înţeles istoric nu capătă faptele sociale decît atunci cînd ele se ridică deasupra vieţii elementare, organice, cînd ele se succed după motivarea unei finalităţi conştiente. Atunci zicem că societatea în care ele se produc este o societate cultă" [3, p. 15]. Faptele istorice sînt astfel verigi ale unui lanţ, ca faze ale creşterii unui organism animal [6], arătînd totodată că natura culturii nu este aceea a unui lucru stabil şi hotărît care să se poată defini după documente, ci este un raport de forţe sau tendinţe, o convergenţă de forţe materiale şi sufleteşti pentru a cărei înţelegere este necesar să intervină ipoteza. Între factorii sufleteşti şi cei materiali în cultură există o convergenţă de aşa natură că din ea rezultă un plus de vigoare sufletească, de umanizare ; în mediul cultural se scot la lumină dispoziţiile care fac munca productivă. Toată problema culturii stă dar în cunoaşterea condiţiilor care întreţin în om rîvna de a se îndepărta de viaţa animală, în care se naşte [6]. Această rîvnă se manifestă în utilizarea raţională a mediului cosmic, în selectarea tendinţelor afective, în atracţia sa spre creaţii originale, datorate puterii raţiunii şi imaginaţiei. Fundamentul culturii însă nu stă în nici una din aceste manifestări în parte, ci în convergenţa lor care întreţine continuarea operei de umanizare. Cul ura aduce în viaţa poporului o ridicare sufletească. Nu o anumită climă, nici o anumită ţară, nici o anumită rasă, nici anumite momente sufleteşti, nici o anumită experienţă isto-

rică etc. ci toate acestea la un loc, într-un anumit raport, vor naşte cultura. Prin cultură societatea dobîndeşte rol istoric şi se deosebeşte de alte societăţi. Cultura întreţine între oameni raporturile de autoritate şi legăturile de solidaritate, stabilind totodată continuitatea generaţiilor. M o t r u recunoaşte rolul culturii în umanizarea şi socializarea omului. Prin cultură omul se ridică deasupra naturii influenţînd indirect asupra acesteia. Cultura ca şi sufletul este un tot organic unitar, este expresia sufletului colectiv concretizat în valori obiective şi permanente. Bunurile sufleteşti ce-i definesc cîmpul sînt singurele baze mai durabile pentru întemeierea vieţii sociale. Prin aceste bunuri culturale se realizează o apropiere mai trainică între indivizi, se luminează mintea oamenilor, deschizîndu-le calea spre cooperare.

Dar cultura este limitată de M o t r u, neştiinţific, doar la sfera elementelor spirituale, loc principal revenind valorilor morale şi sufleteşti. Elementele culturii materiale sînt excluse de el din sfera culturii şi încadrate în sfera civilizaţiei, concepte separate complet — idee proprie gîndirii sociologice şi filosofice germane din epocă, de care Motru se lasă influenţat. Cultura — nota el — nu rezidă în obiectele externe şi materiale pe care le avem înaintea noastră, ci în forţa internă care le-a produs. Bunurile culturale sînt însăşi dispoziţiunile actuale ale sufletului unei generaţii.

Din perspectiva concepţiei filosofice amintite şi psihologiste M o t r u arăta că o cultură adevărată, prin care un popor se diferenţiază şi prosperă, se prezintă întotdeauna ca o individualitate puternică ; în ea găsim rezumate toate însuşirile caracteristice ale societăţii, creaţiile mari şi originale ieşite din sufletul acesteia. Cultura desăvîrşită ca şi personalitatea umană a insului, este o potenţare a legilor naturii : ea este un ideal care este atins doar de cei aleşi [3]. Cultura este un element inseparabil de om, definindu-i însăşi esenţa, dar nu omul individual ci munca întregii societăţi crează cultura [3]. Aceste idei, nota M o t r u, sînt confirmate de psihologia ştiinţifică care dovedeşte că cultura omenească nu are nimic material în ea ci constă numai în puterea sufletească a omului, aspectele ei materiale exterioare nefiind decît învelişul puterilor sufleteşti. Istoria culturii este însăşi istoria sufletului omenesc. Ea există numai într-atît încît este actuală în sufletul uman. Cultura constă tocmai în aceste manifestări interioare ale sufletului omenesc. Fiinţa culturii se identifică astfel cu dispoziţiunile sufleteşti ale societăţii, iar legile de dezvoltare ale ei sînt de natura legilor sufleteşti [3]. De aceea comit greşeală cei care cred că se poate împrumuta o cultură fără a se pregăti din vreme dispoziţiunile sufleteşti ale societăţii. Motivarea tuturor faptelor din cultură vine din sufletul individual din bogăţia căruia răsar toate bunurile sociale : legile, moravurile, ştiinţa, arta şi toată cultura societăţii [7]. O societate devine cultă din momentul în care membrii ei se bucură de anumite funcţiuni superioare sufleteşti şi pe această bază întreţin în mod conştient în practica vieţii lor anumite deprinderi intelectuale şi morale. M o t r u insistă asupra aspectului organic evoluţionist al culturii făcînd direct analogia între evoluţia ştiinţei şi aceea a unui organism animal. La aceste idei el va adăuga pe cele energetiste. „Cultura e o energie în curs de adaptare" [8, p. 246]. În acord cu ştiinţa vremii el arată că în lumea organică adaptările succesive ale speciilor animale sînt mijlocite prin ivirea variaţiunilor organice individuale care apoi sînt

fixate prin selecție. Tot astfel și în lumea socială, adaptările culturii naționale a unui popor sînt mijlocite prin apariția faptelor și gîndurilor originale ale diferiților oameni aleși care apoi sînt fixate prin imitare și obiceiuri în mediul social. Încordările sufletești ale acestor oameni în mediul social constituie potențialitatea de adaptare a culturii unei societăți, în încordările acestora recunoaștem momentele dezvoltării culturii.

În dezvoltarea funcțiilor superioare sufletești, care să facă posibilă cultura, un rol important l-a avut inventarea instrumentelor de muncă prin intermediul cărora omul se eliberează de sub tirania mediului cosmic făcîndu-și munca mai spornică și mai ușoară. M o t r u arăta că în procesul antropogenezei doi factori au fost hotărîtori: diferențierea sufletească și întrebuințarea instrumentelor. Cultura trebuie privită ca unitate a acestor doi factori în care invențiile tehnice sînt o prelungire a sufletului [3]. Funcțiunile sufletești ale omului se organizează în unități fie individuale, fie sociale și se materializează în rezultatele muncii săvîrșite de șirul istoric al generațiilor, dîndu-ne unitatea sufletească a culturii în afara căreia nu există o cultură sau bunuri culturale. Acestea din urmă dobîndesc valoare numai prin actualitatea lor în conștiința socială. Cultura este condiția esențială care asigură unitatea membrilor unei societăți ca izvorîtă din unitatea conștiinței sociale a grupului căruia aparține. „Unitatea de cultură este sensul distinctiv al societăților forte" [3, pp. 78—80], și această unitate nu rezidă într-o unitate substanțială ci în unitatea sufletească a membrilor unei societăți. Semnele externe ale culturii nu au nici un preț fără această unitate de suflet cu care ele trebuie să fie legate [3]. Spiritualitatea intră în toate operele esențiale de cultură fiind preliminară acesteia, fermentul care pune în mișcare întreaga producție culturală [9]. De aceea, M o t r u susține că știința spiritualității servește drept introducere la știința culturii. Căci cultura, în înțelesul ei adevărat, începe din momentul în care între produsele spirituale ale unui popor se stabilește o unitate de creștere și de continuitate [10] și aceasta se stabilește în două moduri, fapt care face să existe două tipuri fundamentale de cultură, rațională și autohtonă individualistă. Cultura izvorăște din miezul personalității noastre, din spontaneitatea inimii și a minții, și se transmite urmașilor. Manifestarea socială a energiei sufletești este cultură, personalitate [11].

Cultura se dezvoltă în timp și evoluția ei este aceeași pentru toate popoarele, legile ei urmînd unei finalități ce există peste tot în univers și căreia nici dezvoltarea ei nu poate scăpa. Prin cultură popoarele ies din barbarie, în ea oglindindu-se finalitatea conștiinței sociale, și evoluția ei se pregătește prin oamenii aleși, de vocație, ca inovatori și adaptatori ai gîndurilor și deprinderilor noi, prin care se alimentează societatea cu idei și fapte noi în vederea consolidării unității ei [12], ei aducînd în cultură originalitatea acesteia și ridicarea sufletească a omenirii întregi. Primele fapte de importanță pentru viața socială au fost cele economice. De aceea, ajuns în acest punct al discuțiilor sale teoretice, M o t r u dă dreptate marxismului asupra rolului atribuit tehnicii productive a organizării economice ca factor determinant în constituirea culturii, neînțelegînd totuși esența acestei filosofii, spunînd că ar exagera atunci cînd susține că tehnica producției ar fi însăși cauza culturii. El confundă marxismul cu poziția socialiștilor germani de la începutul secolului nostru. Pentru M o t r u

toate formele culturii sînt cauzate conform determinismului sufletului omenesc, ca un înveliș exterior al deprinderilor sau reacțiilor sufletului uman față de mediul cosmic [12]. Cultura este rezultanta tuturor deprinderilor superioare sufletești ce concentrează viața socială, este energia potențială din care se realizează produsele vieții sufletești cărora societatea le atribuie o valoare de util, frumos sau adevăr. Stadiile evoluției culturii sînt raportate de el la stadiile evoluției sufletului omenesc, ca un proces natural care nu constă atît în cele înfăptuite cît mai ales în puterea însăși de elaborare. Într-o concepție finalistă M o t r u sublinia că evoluția culturii însăși cuprinde între posibilitățile ei personalitatea omenească ca o verigă necesară a mersului ei total, ca treaptă superioară care realizează cultura ce definește integral omul ca ființă socială, ajungînd astfel să pună chiar semnul egalității între personalitate și cultură [1]. Cultura este o autocreațiune, un dar misterios, numit de obicei geniu, pe care îl au unele popoare de a scoate din atitudinile lor autohtone motive de veșnică originalitate. M o t r u va înțelege funcția civilizatorie, umanizatoare a culturii, faptul că ea realizează o folosire rațională a disponibilităților sufletești ale membrilor societății și repartizarea acestora în munci folositoare societății [13], dovedind prin asemenea idei o atitudine umanistă. Dar, din dorința de a ridica spre originalitate cultura românească, M o t r u va enunța și unele idei eronate, conservatoare.

Valoros rămîne la C. R ă d u l e s c u — M o t r u efortul constant de a fi arătat în lucrările sale marea valoare pe care o are în procesul de realizare a culturii integrale munca și gîndirea luate la un loc, fapt pentru care, va scrie el, cultura viitorului va fi o cultură a elitelor profesionale, a muncii specializate [14, p. 144].

Primită la 20 mai 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Personalismul energetic.* Ed. Casa Școalelor, Buc., 1927.
2. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Știință și energie.* Librăria Socec, Buc., 1902.
3. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Cultura română și politicianismul.* BPT, Buc., 1904.
4. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Problema culturii.* Revista celor trei Crișuri, an **IX**, nr. *5—6*, 1928.
5. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Monografia culturală și acțiunea culturală.* PNT — Organizarea tineretului, Buc., 1935.
6. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Rasa, cultura și naționalitatea în filosofia istoriei.* Arhiva pentru știința și reforma socială, an **IV**, nr. *1*, 1922.
7. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Sufletul neamului nostru.* Ed. Lumen, Buc., 1910.
8. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Profetismul în cultura noastră națională* (II). Noua Revistă Română, an **VI**, nr. *16*, 1916.
9. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Românismul — catehismul unei noi spiritualități.* FPLA, Buc., 1936.
10. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Răspuns la discursul de recepție de la Academia Română.* Monitorul Oficial, Buc., 1935.
11. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Puterea sufletească.* Ed. Casa Școalelor, Buc., 1928.
12. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Rolul oamenilor mari în evoluția socială.* Noua Revistă Română, an **V**, nr. *12*, 1908.
13. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Curs de psihologie.* Ed. Casa Școalelor, Buc., 1923.
14. R ă d u l e s c u - M o t r u C., *Vocația.* Ed. Casa Școalelor, Buc., 1932.

CONSTANTIN RĂDULESCU–MOTRU SUR LE CONCEPT PHILOSOPHIQUE DE CULTURE

(Résumé)

L'auteur présente les idées du penseur roumain sur le concept philosophique de culture. M o t r u achève son système philosophique idéaliste—le personalisme énergétique—avec des idées concernant la culture, considérée comme un résultat de la société humaine, comme dernier degré supérieur de l'évolution organique de l'énergie universelle. Au-delà de l'interprétation organiciste, idéaliste et finaliste de la culture, dans la pensée de M o t r u s'élève l'effort de saisir le rôle humaniste de la culture, de la socialisation de l'individu, en prouvant par telles idées une attitude humaniste, propre à la majorité de la pensée roumaine du temps.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z.930.8

CAUZA ROMÂNEASCĂ ÎN ISTORIOGRAFIA FRANCEZĂ DIN SECOLUL AL XIX-lea

DE

CORNELIA NEAGU

La sfîrşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea lupta românilor pentru constituirea unui stat unitar şi independent cunoaşte o amploare deosebită. Suzeranitatea otomană în Moldova şi Ţara Românească, stăpînirea austriacă în Transilvania, la care se adaugă tot mai mult amestecul Imperiului ţarist, ce promova propriile interese în zona sud-estului european, au determinat creşterea luptei de eliberare dusă de poporul român. Întrucît dominaţia străină şi amestecul străin constituiau o frînă în calea dezvoltării forţelor de producţie pe drumul capitalismului cît şi în afirmarea politică, lupta de eliberarea va cuprinde, cu mici excepţii, toate clasele şi categoriile sociale româneşti.

În perioada enunţată se înmulţesc acţiunile sociale şi naţionale desfăşurate de români, manifestări ce indică dezvoltarea conştiinţei naţionale, care se va concretiza pe pan politic în doctrina daco-românismului. Răscoala de la 1784, Supplex libellus valachorum, revoluţia din 1821, numărul ridicat de memorii înaintate de reprezentanţii Principatelor române cabinetelor europene, prin care se încerca schimbarea statutului politic al principatelor, sînt tot atîtea acţiuni care se vor impune atenţiei europene.

Afirmarea românilor se interferează cu interesul crecînd al marilor puteri pentru zona carpato-dunăreană, care iese din sfera restrînsă a ciocnirilor ruso-austro-turce. Europa se familiarizează treptat cu problema sau cauza românească [1], sensibilizată fiind şi de principiul dreptului naţionalităţilor de a se constitui în state libere şi independente.

Pentru renaşterea naţională acţionează în primul rînd românii, dar cauza lor va găsi susţinători în afara graniţelor, mai ales în Franţa unde principiul naţionalităţilor devenise o profesiune de credinţă pentru o bună parte a intelectualităţii epocii respective. Dacă cercurile diriguitoare franceze [1, p. 99], determinate fiind de propriile interese continentale, îşi vor înscrie pe agenda de lucru cauza românească mai greu, în schimb opinia publică îşi va dovedi receptivitatea de timpuriu.

Sinteza de faţă îşi propune să prezinte argumentele istoriografiei franceze din secolul trecut în favoarea cauzei române, în virtutea cărora apreciau ei, românii au dreptul la o viaţă statală unitară şi independentă.

Interesul francezilor pentru problema românească, materializat în numeroase lucrări privind istoria românilor, a determinat atenția istoriografiei noastre, care avea să consacre problemei relațiilor româno-franceze numeroase studii [2] —[6]. Cauza românească, găsind audiență la numeroase personalități franceze, trezea, cum este și firesc, interesul unor istorici de renume cum erau J. Michelet, E. Régnault. Este de la sine înțeles că francezii nu și-ar fi putut pune pana în slujba cauzei românești dacă românii înșiși nu ar fi lucrat cu înfocare și dăruire pentru înfăptuirea idealurilor lor naționale. În capitala Franței numeroși tineri plecați la studii vor desfășura o bogată activitate propagandistică ce urmărea să facă cunoscut opiniei publice drepturile românilor la o existență statală independentă. O bogată activitate vor desfășura, în perioada anterioară anului 1848, N. Bălcesu, Dimitrie și I. C. Brătianu, C. A. Rosetti [6, p. 51].

Concluziile sintezei noastre se bazează pe lucrările lui J. A. Vaillant, A. Ubicini, E. Quinet, J. Michelet, E. Régnault, F. Damé. Deși unii dintre aceștia își întemeiau lucrările pe cunoașterea directă a realităților, în timp ce alții o făceau pe baza studiului și a relațiilor strînse cu intelectualii români aflați în capitala Franței, scrierile lor reflectă nu numai înțelegerea problemei românești dar și o atitudine unitară față de aceasta. Întrucît mare parte din lucrări sînt elaborate în perioada anterioară anului 1859, autorii lor se opresc asupra momentelor mai semnificative din evoluția poporului român, care conferă legitimitate năzuințelor de unitate și independență promovate de români.

Scrierile lor reiau o serie de argumente aparținînd românilor, cărora le dădeau mai multă autoritate în fața opiniei publice, ele fiind scrise de nume cunoscute ale culturii franceze.

Lucrările lor încearcă să prezinte cauza românească dintr-o perspectivă național românească de interes european. Direcțiile argumentării vor fi originea comună a românilor și evoluția lor unitară în ciuda separației politice și necesitatea unității naționale a românilor ca factor de asigurare a echilibrului european, atît de fragil în această zonă.

Românii, arată autorii menționați, au ca și francezii o dublă origine „c'est un lieu de famille entre leur race et la nôtre ; c'est une même descendance, un même berceau, la même langue, les mêmes aïeux" [7, p. 8]. În timp ce națiunea franceză se trage din gali și romani, românii sînt rezultatul simbiozei daco-romane. Dar evoluția istorică a românilor a cunoscut sinuozități ca urmare a așezării lor la porțile Europei. Pentru că, venirea maghiarilor va întrerupe dezvoltarea unitară a neamului românesc. Politica lor de cucerire va duce la separarea rasei române [7, p. 68] în două corpuri situate de-o parte și de alta a Carpaților, sesiza E. Quinet. În timp ce așezarea geografică îl determina pe Vaillant, care încerca să restabilească o realitate istorică, să afirme că românii au fost avantgarda creștinătății. Deși apelativul era atribuit polonezilor și maghiarilor, de fapt rolul de avant-gardă a fost îndeplinit de români, ei fiind pavăză atît Ungariei cît și Poloniei [8, t. III, p. 159], [9, p. 2]. Românii, afirmă pe de altă parte Colson, au fost în evul mediu popor cu adevărat distins, numai circumstanțele externe [10, p. 25] i-au defavorizat, împiedecîndu-i să se ridice la nivelul marilor state europene.

De aceea, se afirmă unanim în lucrările istoricilor francezi, Europa are datoria de a-şi arăta recunoştinţa faţă de „colonia lui Traian", susţinînd lupta românilor pentru unire [10, pp. 285—286], [11, p. 7], [7, p. 81]. Pentru că, întreaga tragedie a neamului român, menţiona Edg r Q u i n e t, se concentrează în acest simplu, dar mare adevăr — lupta pentru unire [7, p. 68].

Istoriografia franceză, studiind istoria românească, afirmînd la unison dreptul românilor de a se constitui într-un stat naţional, nu uită să sublinieze că această unitate a existat nu numai la începuturi, dar că ea a fost realizată în 1600 de domnul muntean Mihai Viteazul [7, p. 76], [12, p. 64], [8, t. I, p. 373]. Q u i n e t, apreciind unirea înfăptuită de acesta, sublinia mai ales semnificaţia momentului [7, p. 76], [12, p. 73], meteoric pentru urmaşi. Importanţa unui regat al Daciei, răsturnător al ordinii, a fost înţeleasă de imperiul habsburgic care va încerca să-l înlăture cît mai repede pe Mihai [8, t. I, p. 374].

Consolidarea imperiilor austriac şi ţarist este văzută, de istoricii enunţaţi, ca deosebit de periculoasă pentru existenţa naţiei române [11, p. 55], întrucît acestea încearcă să stăvilească lupta pentru libertate a popoarelor, tendinţa lor de a se constitui în state independente. Încercarea nu are sorţi de izbîndă, pentru că observa Felix C o l s o n un principiu îşi face tot mai mult loc pe plan european, şi acesta este principiul naţionalităţilor. Promovarea lui de către naţiunile asuprite constituie o adevărată lovitură pentru „inima" monarhilor Sfintei Alianţe [10, p. 302], [12, p. 148].

Pentru români, se consideră că începutul luptei în direcţia unităţii avea să fie făcut de răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan [13, pp. 357—358], de la 1784, urmată de ridicarea de la 1821 de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu. Atunci, afirma V a i l l a n t, românii au simţit preţul unirii, terminînd prin a înţelege că ea singură face forţa [8, t. III, p. 187]; ... „un homme que les patriotes roumaines rêvèrent comme le restaurateur de leur nationalité ... Théodore Vladimiresco" [12, p. 124].

De aceea, se constată unanim, în anii ce urmează acestor evenimente, românii lucrează cu înfrigurare pentru unitatea lor politică. Pentru început, această unitate va fi realizată pe plan cultural pentru ca acestei uniri spirituale să-i urmeze unirea politică [13, p. 191].

La lupta contra suzeranităţii otomane se vor adăuga acţiunile împotriva puterii protectoare, exercitată de Rusia ţaristă după 1828. Patrioţii români se vor constitui într-o opoziţie naţională ce se va manifesta cerînd respectarea autonomiei [11, p. 54], [10, p. 66], [13, p. 185]. Cereri, după cum se apreciază, total îndreptăţite, deoarece aceste ţări de la Dunărea de jos nu au fost niciodată cucerite de Imperiul Otoman [11, p. 1], [10, p. 271], [12, p. 50], acesta nefiind decît puterea suzerană a principatelor române. Românii acţionează nu numai pe plan intern, dar ei solicită sprijinul extern în favoarea cauzei lor. În timpul conflictului dintre Poartă şi Egipt din 1832, consemnează U b i c i n i, Ion Cîmpineanu, unul din membrii de frunte ai opoziţiei naţionale, a întreprins o călătorie la Paris şi Londra sperînd să obţină sprijinul cabinetelor respective în favoarea cauzei românilor [12, p. 155].

Insuccesul acţiunii nu a dezamăgit pe români, afirmă autorii citaţi, deoarece activitatea lor îmbracă noi forme. Se vor înfiinţa diferite societăţi, care avînd denumiri culturale, ascundeau în fapt ţeluri politice [11, p. 54]. Una dintre societăţile care vor reţine în mod deosebit atenţia acestor istorici este „Frăţia". U b i c i n i, cunoscîndu-i pe români în anul frămîntat 1848, afirma că ţelul acestei societăţi era înfăptuirea unirii politice, continuînd că aceasta avea să se manifeste ca scop al tuturor românilor la 1848 [12, p. 172].

Lucrările care fac obiectul discuţiri noastre, acordă o atenţie specială revoluţiei române de la 1848. Deşi, în aprecierea influenţei revoluţiei din februarie, autorii citaţi se găsesc la unison, se indică în acelaşi timp starea de efervescenţă existentă în teritoriile româneşti, ce se manifestă prin mişcări ale ţărănimii încă din 1847 [13, p. 259].

Relevantă ni se pare legătura pe care o fac istoricii francezi, referindu-se la revoluţia română, între scopul naţional şi cel social. Pentru că, arată ei, o problemă deosebită cu care se confruntă societatea românească este situaţia deplorabilă a ţărănimii, care continuă să fie subjugată de învechitele legi feudale [12, p. 179]. Românii au înţeles, se afirmă, cum nu se poate mai bine că într-o strînsă legătură cu problema naţională se află aceea a transformării ţăranilor în cetăţeni cu drepturi politice, conştienţi de poziţia şi misiunea lor în societate [13, p. 390], [10, pp. 139—140]. Însă rezolvarea problemei sociale, în viziunea lui Q u i n e t, era posibilă numai în condiţiile existenţei unei constituţii politice, ce se putea adopta numai într-un cadru naţional [7, p. 117].

De aceea, aspectul naţional al revoluţiei le apare predominant, din moment ce românii vor manifesta dorinţa de unire într-un singur stat [13, p. 387].

Deşi revoluţia română avea să fie înfrîntă ca urmare a intervenţiei străine, în schimb ea a avut urmări uriaşe, după afirmaţia lui U b i c i n i. Această concluzie pornea de la faptul că dacă revoluţia a fost opera unui număr restrîns de oameni, ea a devenit ulterior „gîndirea şi speranţa tuturor" [12, p. 196]. Această înfrîngere a dat un nou elan luptei românilor. Cei exilaţi, menţionează F. D a m é, vor continua lupta lor cu alte mijloace. Ei vor începe o intensă campanie de propagandă reuşind să trezească nu numai interesul cabinetelor occidentale, în special al Franţei, dar ce este la fel de important, simpatia opiniei publice [11, pp. 78—80].

După 1848, sublinia D a m é, întreaga societate românească era dominată de dorinţa reînvierii gloriei de altă dată, de necesitatea realizării unui stat puternic la gurile Dunării [11, p. 54].

Pornind de la statutul identic al celor două principate, Moldova şi Valahia, istoriografia franceză afirmă necesitatea unirii acestora, considerată însă ca prima fază a unităţii româneşti. Începutul regenerării poate începe cu o „bază cît de mică" aprecia E. Q u i n e t, acestui început urmîndu-i înfăptuirea întregului [7, p. 83]. Evoluţia istorică avea să confirme această previziune, care de altfel reflecta vederile românilor înşişi. De altfel, cu o rezolvare parţială românii nu se pot mulţumi decît pentru puţin timp. Deoarece, după cum observă C o l s o n, un număr apreciabil de români vor continua să trăiască în afara statului realizat prin unirea Moldovei şi Ţării Româneşti [13, p. 531], ... „qu'en érigeant

la Moldo-Valachie en royaume, on ne prépare le bien-être que d'un tiers de cette population; qu'il reste plus de six millions de Roumains non reunis... que ces masses, toujours excitées par le malheur de leur position chercheront sans cesse à renverser toutes les combinaisons qui les sépareront de leurs frères" [10, pp. 116—117].

Lucrările, care au constituit obiectul cecetării noastre, prezentau cauza românească și din unghiul interesului european. Însăși Turcia, afirma Colson, ar trebui să fie interesată în unirea Moldovei și Țării Românești, destinele imperiului cerînd acest lucru. Unite, cele două ar constitui o barieră împotriva tendințelor expansioniste ale Rusiei [10, pp. 223—224], în timp ce Régnault concluziona că este de datoria cabinetelor europene să sprijine acest popor „de a-l întări, și de a asigura viitorul său pentru că de destinele acestui popor sînt legate, mai mult decît se crede, destinele Europei" [13, p. 479].

În felul acesta, prin lucrările sale, istoriografia franceză populariza cauza românească în Occident, susținînd-o în același timp.

Susținînd cauza românească, lucrările istoricilor menționați secondau propria diplomație, care urmărind ridicarea prestigiului Franței pe plan extern, mai ales după 1853, sprijinea lupta popoarelor de a se constitui în state naționale. Aceste lucrări mergeau mai departe decît diplomația, asupra căreia exercitau indirect, prin acțiunea asupra opiniei publice, o presiune, fiind și mai constante.

Primită la 20 noiembrie 1979

Institutul politehnic Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Boicu L., *Geneza chestiunii române ca problemă internațională*. Ed. „Junimea", Iași, 1975.
2. Iorga N., *Din relațiile franco-române*. Ed. „Cartea Românească", Buc., 1920.
3. Iorga N., *Comemorația lui Jules Michelet*. Ed. „Cultura Națională", Buc., 1924.
4. Rally A., Rally G., *Bibliographie franco-roumaine*. Vol. $1_1 - 1_2$, Paris, 1930.
5. Bengesco G., *Bibliographie franco-roumaine depuis le commencement du XIX-e siècle jusqu'à nos jours*. 2-e éd., Paris, 1907.
6. Breazu I,. *Michelet și românii*. Studii de literatură comparată, Cluj, 1935.
7. Quinet E., *Les Roumains*. Oeuvres complètes, Paris, 1857.
8. Vaillant J. A., *La Roumanie*. Tome I — II, Paris, 1844.
9. Michelet J., *Principautés Danubiennes*. Paris, 1953.
10. Colson F., *De l'état présent et l'avenir des Principautés de Moldavie et de Valachie*. Paris, 1839.
11. Damé F., *Histoire de la Roumanie contemparaine*. Paris, 1900.
12. Ubicini A., *Provinces d'origines, Roumanie*. Paris, 1856.
13. Régnault E., *Histoire politique et sociale des Principautés Danubiennes*. Paris, 1855.

L'IDÉE ROUMAINE DANS L'HISTORIOGRAPHIE FRANÇAISE DU XIX-ème SIÈCLE

(Résumé)

On présente une synthèse sur les travaux publiés en France dans le XIX-ème siècle concernant la cause roumaine. Les auteurs considérés ont adopté la même attitude, se raliant à la lutte des roumains pour constituer un état unifié et indépendant.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.D.342.59

L'ACCROISSEMENT DE L'AUTONOMIE DES ORGANES LOCAUX DANS LE SYSTÈME POLITIQUE DE LA RÉPUBLIQUE SOCIALISTE DE LA ROUMANIE[1])

PAR

PETRE MÂLCOMETE

Une composante de base du système polique de la R.S. de Roumanie est constituée par l'État socialiste, sa place ainsi que son rôle dans la transformation socialiste et communiste de la société. L'état socialiste aussi bien que les autres composantes de notre système politique, a évolué sur la base des modifications révolutionaires de la vie économique, sociale et politique de la Roumanie dans les années de l'édification et du développement du régime socialiste. Il s'agit de perfectionnements réalisés et qu'on continue à réaliser dans les fonctions de l'etat, les structures, les formes et les méthodes d'organisation des organes centraux ou locaux de l'autorité d'état.

L'une des directions de l'évolution de l'état comme sous-système dans le cadre du système politique de notre pays c'est l'accroissement de son rôle dans l'étape actuelle de l'édification de la société socialiste multilatéralement développée ainsi que l'avancement de la Roumanie vers le communisme. Cette évolution est une conséquence des charges de plus en plus complexes soulevées par la vie économique et sociale-culturelle du pays, dûes au développement impétueux des forces de production, à la modernisation de la structure de l'économie nationale, à l'ampleur dont fait preuve la vie scientifique et culturelle du pays à l'étape actuelle. Cependant il faut mentionner, que l'amplification du rôle et de l'activité de l'état, ne signifie pas, dans la conception de notre parti, l'accentuation de ses côtés administratives ou l'étatisation de la vie économo-sociale, mais bien l'intensification de l'activité de l'etat dans l'organisation et la direction démocratique de la société. L'accroissement des fonctions de l'etat, concernant l'organisation et la direction de l'activité économique-sociale, politique, technico-scientifique et culturelle-idéologique est effectué appuyé surtout sur le facteur politique-éducatif, le travail de convainction et d'influence, sur la conscience socialiste du peuple. L'explication de cette évolution du rôle de l'état socialiste réside dans le fait que, l'édification du

[1] Présentée au XI-e Congrès Mondial de l'Association Internationale de Sciences Politiques, Moscou, URSS, 12—18 août 1979.

socialisme a mené à la disparition des classes à interêts antagonistes, le processus de renforcement de la cohésion et de l'unité politique-idéologique de la société est instauré, une nouvelle physionomie spirituelle commune à tout notre peuple se développe. Comme conséquence l'état n'exercite pas ses fonctions par la seule participation des organes d'état, dans le sens strict du mot. Le pouvoir du peuple est réalisé à l'aide de l'état socialiste dans le cadre d'un mécanisme largement social, avec la participation des organisations politiques, tout d'abord du parti comme facteur politique directeur, des organisations de masse et assemblées populaires, d'autres organismes sociaux, ainsi que des masses de citoyens.

C'est de ce fait que découle ainssi l'accentuation du perfectionnement de l'organisation et du déploiement de l'état dans la direction du renforcement de la démocratie socialiste, de l'accroissement du rôle et des obligations des unités de base, economiques-sociales et administratives-territoriales dans la direction de la société, à la participation toujours plus intense des masses de travailleurs à la solution des problèmes de la vie économique et sociale-culturelle. Une telle tendance dans l'application du principe du centralisme-démocratique, comme principe fondamental d'après quoi l'activité de notre état socialiste est organisée, a été concrétisée dans les mesures politiques, les formes organisatoires et les réglements juridiques adoptés par le Parti Communiste Roumain, notamment après le IX-ème Congrès, dans le but d'assurer la manifestation plénière de la démocratie socialiste, la participation de la classe ouvrière, des autres catégories sociales, à l'élaboration et la réalisation des décisions de politique interne et externe du pays, parallèlement au renforcement du rôle de l'état socialiste dans la direction unitaire de toute la vie économique et sociale. Ces faits ont été soulignés par le camarade Nicolae Ceauşescu, Secrétaire Général du Parti Comuniste Roumain, Président de la République Socialiste de Roumanie à le Pleinière commune du Comité Central du Parti Communiste Roumain et du Conseil Suprême du Développement Économique et Social de la Roumanie, de Juillet 1979, „la réalisation de la société socialiste multilatérallement développée et l'avancement vers le communisme ne peuvent être conçus sans une transformation continuelle de la structure de l'état, sans l'accroissement continuel de la participation des masses à la directionn de la société".

L'une des formes de réalisation de ce processus c'est l'accroissement continuel de l'autonomie des organes locaux du pouvoir et de l'administration de l'état, la coopération armonieuse de la direction unitaire de la vie économique-sociale par les organes suprêmes du parti et de l'état, avec l'élargissement des attributions et des compétences des conseils populaires dans le déploiement de l'activité des unités économiques et sociales-culturelles qui fonctionnent dans la cadre de leurs territoires.

Il faut souligner le fait que, dans l'essence, les mêmes transformations révolutionnaires de la vie économique, sociale et politique du pays, envisagés sous l'angle de leur réalisation dans toutes les zones de la patrie, le développement armonieux du territoire du pays, représente les conditions qui ont déterminé une telle accentuation du rôle et des attributions des organes locaux du pouvoir et de l'administration d'état.

En détaillant la présentation des principaux facteurs ayant imposé cette nécessité, il faut tout d'abord mentionner le changement radical enregistré, les dernières années, par l'emplacement des forces de production à profil teritorial.

Le développement des forces de production sur l'ensemble du territoire a été et est toujours considéré par notre parti la condition sine qua non de l'élévation du degré de civilisation de tous les habitants du pays. Parmi les succés particuliers obtenus à ce point de vue, il faut mettre en évidence, la réalisation, jusqu'en 1980, d'une production industrielle d'un minimum de 10 milliards de lei, dans le cadre de chaque département, ce qui améliore de manière fondamentale la structure économique-sociale des départements moins développés dans le passé. Et conformément au projet de directives du XII-ème Congrès du Parti, qui aura lieu cette année, au cours de la période du plan quinquenal 1981—1985 le développement économique-social équilibré des départements, marquera une étape qualitativement supérieure, du fait que l'objectif qui va être réalisé poursuit, dans chaque département, la réalisation d'une production globale de 70 mille lei par habitant, dont 50 mille lei production industrielle, 10 mille lei production agricole et 10 mille lei services productifs. Cela va représenter, dans le cadre d'un développement général rapide du pays, une accentuation du développement des départements moins développés, l'accélération du processus d'instauration de conditions de travail et niveau de vie égales pour tous les citoyens de la patrie. Notre parti apprécie que la solution opérative et judicieuse de tous ces problèmes que soulèvent l'emplacement, la réalisation à temps et le fonctionement efficient des unités industrielles d'importance républicaine ou locale, des unités coopératistes, d'autres unités économiques et socio-culturelles armonieusement diffusées dans toutes les zones et localités du pays, n'est plus possible sans la contribution décissive des organes locaux. En soulignant ce fait, au premier Congrès des Conseils populaires départementaux et des présidents des conseils populaires municipaux, urbains et communaux en février 1976, le camarade Nicolae Ceauşescu indiquait que „... les organes locaux doivent agir, avec une energie totale pour réaliser dans les meilleurs conditions, des tâches de plan par toutes les entreprises du territoire, sans tenir compte de leur subordination ; une attention toute particulière doit être accordée à l'utilisation intensive des capacités de production, à l'assurance de la force de travail nécessaire, à l'organisation scientifique de la production et du travail, à l'accroissement de l'efficience de l'activité économique".

De même, des tâches importantes reviennent aux organes locaux du pouvoir et de l'administration d'état dans l'extension et la diversification de la production dans les unités économiques d'intérêt local pour assurer la valorisation efficiente des ressources naturelles du territoire de chaque localité.

Un autre facteur important qui impose l'augmentation de l'autonomie des organes locaux concerne l'accomplissement de l'ample programme de systématisation du territoire du pays, de toutes les localités de la patrie, objectif qui se transpose en vie conformément aux décisions adoptées dans ce sens par la Conférence Nationale du Parti Communiste Roumain de juillet 1972.

Ce processus, de première importance pour l'édification du socialisme dans notre pays, soulève de multiples et complexes problèmes liés à l'emploi judicieux du terrain, à la concentration des objectifs économiques et à l'emplacement des constructions des logements dans le cadre d'ensembles compacts, harmonieusement intégrés dans la physionomie générale des localités. En même temps avec la construction des nouveaux ensembles de logements, il est nécessaire d'assurer également des espaces commerciaux adéquats, des services techniques édilitaires, de transports et télécommunications, conditions où la protection du milieu environant devient aussi un problème d'importance particulière.

En y ajoutant la nécessité d'avoir en vue l'imbrication harmonieuse de l'architecture moderne aux traits spécifiques de l'architecture traditionnelle de chaque zone du pays, de manière que toute localité ait une personnalité bien mise en évidence, on a une image d'ensemble des nombreuses tâches et attributions qui incombent aux organes locaux.

Il est de leur compétence la possibilité que les localités de la patrie deviennent des unités administratives-territoriales complexes, capables d'assurer aux habitants des conditions optimes de travail, enseignement, culture, protection de la santé etc. Ainsi, la systématisation du territoire est conçue dans la vision du Parti Communiste Roumain, en tant que processus qui contribuera à la réalisation de l'un des plus importants objectifs de l'édification de la société socialiste multilatéralement développée et de l'avancement de notre pays vers le communisme et à savoir, à la disparition graduelle des différenciations essentielles entre la campagne et la ville, à la satisfaction de plus en plus complète des nécessités matérielles et spirituelles des citoyens de toutes les localités du pays, à l'élévation générale du degré de culture et de civilisation de tout notre peuple.

D'importantes tâches, attributions et compétences reviennent aux organes locaux du pouvoir d'État touchant l'application rigoureuse et conséquente, dans tous les domaines, des lois de l'état ; c'est à eux qu'incombent l'obligation de veiller à l'application et à l'observance formelle de celles-ci. Les conseils populaires ont l'obligation de prendre des mesures de combat contre toute tendance de transgression de la légalité, de toute dénaturation ou manifestation de subjectivisme dans l'interprétation et l'application des lois, en agissant fermement pour la défense de la légalité socialiste.

Par conséquent, les organes locaux du pouvoir et de l'administration d'État, dans le système du régime socio-politique de notre pays, ont l'obligation de s'occuper de près dans leur rayon d'activité, non seulement du large éventail de problèmes courrants de la bonne administration des localités du pays, de la solution des exigences quotidiennes des travailleurs, mais également, des problèmes fondamentaux du développement de l'industrie et de l'agriculture, des autres branches économiques et des branches socio-culturelles, des aspects essentiels touchant aux conditions de vie et de civilisation des habitans de chaque localité.

Aussi, notre parti a-t-il établi et accompli, en tant que direction principale du perfectionnement du mécanisme d'État de notre pays, l'accroissement de l'autonomie des organes locaux, le renforcement du rôle et des

compétences de ceux-ci dans la direction de l'activité économico-sociale des localités.

Le domaine important, où se sont concrétisées les mesures établies par notre parti pour l'accroissement de l'autonomie des organes locaux du pouvoir d'état, la multiplication de leur compétence et de leurs attributions, c'est celui d'une conduite sur la base d'un plan de l'économie nationale. Dans ce domaine, dans la période qui a suivi au IX-e Congrès de notre parti on a mené une action parallèle, tant pour ce qui concerne la direction de la fortification du rôle du plan national unique, que dans le sens de la multiplication des responsabilités et attributions des unités de base, administratives—territoriales et économiques.

La mesure concrète dans cette direction a été l'élaboration simultanée des plans quinquennaux et annuels, à trois profils—départemental, de branche et territorial, avec le passage au perfectionnement de la planification de chaque profil. Dans ce cadre, une ampleur particulière a connu le perfectionnement de la planification en profil territorial, concernant l'abord détaillé du développement dans ce profil, par l'élaboration des plas distinctement pour chaque unité administrative-territoriale, jusqu'à la comune, touchant l'augmentation du rôle des organismes territoriaux dans le déployement de cette activité.

Dans la même direction ont également agi les mesures établies par l'assemblée plénière du Comité Central du P.C.R. de mars 1978, concernant l'introduction du principe de l'autodirection ouvrière et de l'autogestion économico-financière, dans l'activité des unités économiques et administratives-territoriales. Étayées sur ces mesures, les exigences et les principes de l'autodirection ouvrière et de l'autogestion économico-financière s'appliquent non seulement dans le cadre des unités economiques, mais, aussi dans le cadre des unités territoriales-administratives, ce qui va conduire à une augmentation autant des compétences et des attributions, que de la responsabilité des organes locaux pour l'activité économico-sociale des unités administratives-territoriales qu'ils dirigent ; on manifestera plus de soin pour l'assurance d'une efficience élevée de l'activité, pour l'utilisation attentive et la valorisation supérieure des ressources matérielles et de travail dont ils disposent.

Avec la multiplication des compétences et attributions des conseils populaires, comme organes locaux du pouvoir et de l'administration d'état, des mesures de leur fonctionnement ont été prises à larges bases démocratiques, par l'appel fait aux masses de travailleurs pour la prise des directives dans le cadre de chaque unité administrative-territoriale. Ce fait est réalisé en premier lieu par le nombre et la structure des membres des organes du pouvoir d'état local. Dans notre pays, dans les 39 conseils populaires départementaux, 235 conseils populaires municipaux et urbains et 2 406 conseils populaires communaux, un nombre de 51 441 députés sont compris, élus dans toutes le catégories sociales, parmis les plus capables et actifs membres de la société. Parmi ceux-ci il se trouve 6 625 ouvriers, 22 822 paysans, 4 509 intélectuels, 17 320 activistes de parti et d'état, 166 appartenant à d'autres catégories. Au point de vue de la nationalité il y a 46 268 roumains, 3 775 magyares, 824 allemands, 575 appartenant à d'autres nationalités. En même temps, dans le cadre des conseils populaires

fonctionnent des commissions permanentes et des comités de citoyens qui couvrent un grad nombre de travailleurs, portant leur contribution à l'étude des problèmes auquels sont confrontés les organes locaux dans leur activité, ainsi que leurs propositions pour une solution optime.

Dans ce sens, la loi 54 pour l'organisation et le fonctionement des Conseils populaires, prévoit l'obligation pour ceux-ci d'organiser les assemblées des citoyens ainsi que d'autres formes de participation des masses, de leur présenter des rapports sur l'activité de l'organe local d'état, d'examiner et solutionner les réclamations et propositions des citoyens dans le but d'un bon déroulement de l'activité.

En plus de l'augmentation du rôle des conseils populaires dans la résolution des problèmes concernant l'organisation et la direction de l'activité socio-économique de leur territoire, notre parti, conformément aux directives du onzième Congrès, a décidé que les organes locaux du pouvoir d'état participent aussi, et de manière plus active, à la résolution des problèmes généraux de l'économie nationale concernant le développement économo-social à profil territorial. Dans ce sens, conformément aux dispositions légales no. 5 de 1975, en février 1976 a été organisé le premier Congrès des Conseils populaires départementaux et des présidents des Conseils populaires municipaux, urbains et communaux et on a instauré la Chambre législative des Conseils populaires. Conformément à la loi, le Congrès des Conseils populaires est convoqué une fois tous les 5 ans et il est destiné à débattre les problèmes fondamentaux des Conseils populaires et du travail qui leur incombe, le projet du plan et le budget local, comme partie intégrante du plan national unique et du budget d'état, assurant la solution unitaire des problèmes de direction d'activité à profil territorial et l'accroissement de la participation des représentants des organes locaux à la direction des charges générales du pays. La Chambre législative des conseils populaires, composée de députés, membres des comités executifs des Conseils populaires départementaux et du municipe de Bucarest, analyse les problèmes majeurs du développement économique-social des départements, villes et communes, met en débat et vote, avant qu'ils soient soumis à l'adoption de la Grande Assemblée Nationale, les proiets de lois relatifs au développement des unités administratives-territoriales. De ce fait, elle assure la fonction harmonieuse de l'activité des organes centraux et locaux, augmentant la contribution de ces derniers à la résolution de certains problèmes d'ensemble dans le cadre de l'économie nationale.

Il faut cependant mentionner le fait que, conformément au principe du centralisme démocratique, qui assure l'alliance harmonieuse de la direction unitaire de la vie économique-sociale avec l'élargissement des attributions et réponses des organes locaux, l'accroissement du rôle des unités administratives-territoriales et de l'autonomie des organes locaux, est réalisée dans les conditions de strict respect des directives établies par les organes suprêmes du parti et de l'état, l'accomplissement des attributions et compétences qui découlent de l'autonomie qu'ils possèdent, se manifeste dans les limites prévues par le plan national unique de développement économique-social du pays. En conformité avec le principe du centralisme démocratique, la transformation révolutionnaire de la vie économique et sociale, l'édification et le développement du nouveau régime ne peuvent

être possibles sans l'assurance d'une direction unitaire, planifiée, de toute l'économie nationale. Dans ce cadre, les organes locaux du pouvoir et de l'administration d'état ne sont pas limités à leurs seuls droits et devoirs concernant l'activité dans leur territoire, mais il leur revient, dans le même temps, des charges de grande responsabitité dans la solution avec succès des problèmes d'ensemble de l'économie nationale. Ils doivent contribuer à la défense des conquêtes révolutionnaires du peuple, au perfectionnement des relations de production socialiste, à la réalisation de tout le programme d'édification et développement du nouveau régime social.

De plus, le développement de la démocratie socialiste, dans toutes ses formes, est conçu par notre parti comme un processus permanent et méthodique. Ce procéssus, qui exprime les contradictions qui paraissent dans le développement du nouveau régime sociale, constitue, dans le même temps, un levier de leur solution et de perfectionnement de la société socialiste.

Dans ce sens, tous les perfectionnements apportés aux organes du pouvoir d'état, tant sur le plan national que sur le plan local, ont visé une meilleure application du principe du centralisme démocratique, correspondant à chaque étape de développement du pays dans la voie du socialisme, par l'élimination des phénomènes de centralisme excessif ainsi que de birocratisme, et le renforcement de l'autonomie des organes locaux, la coopération de l'activité des organes d'état avec l'initiative créatrice des masses, leur placement de façon plus directe sous le controle des travailleurs.

Une telle requéte est exprimée aussi par les mesures établies par la Pleinière du Comité Central du Parti Communiste Roumain, de mars 1978, concernant l'application du principe de l'autodirection ouvrière et de l'autogestion économique-financière des unités économiques et administratives-territoriales. Ces mesures, qui constituent une étape qualitativement supérieure dans l'évolution de la démocratie socialiste de notre pays, résolvent, comme le camarade Nicolae Ceauşescu précisait, la contradiction qui avait paru dans le développement économique-social „entre le cadre démocratique largement réalisé et le mécanisme économique trop centralisé".

La mise en place de l'autodirection et de l'autogestion économique-financière mène à la solution de cette contradiction, par le renforcement du pouvoir de décision autonome des organes locaux et leur responsabilité directe dans la solution des problèmes des unités administratives-territoriales, dans les conditions d'une coopération de leurs droits et attributions avec le respect des décisions des organes suprèmes du parti et de l'état qui assure le développement unitaire et harmonieux de toute l'économie nationale.

Reçue le 20 Novembre 1979

Institut Polytechnique, Jassy,
Chaire d'Économie Politique

CREŞTEREA AUTONOMIEI ORGANELOR LOCALE ÎN SISTEMUL POLITIC AL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

(Rezumat)

Se analizează detaliat factorii care impun creşterea autonomiei organelor locale ale puterii şi administraţiei de stat în Republica Socialistă România, ca urmare a transformărilor revoluţionare ale vieţii economice, sociale şi politice a României.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 658-5.01

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA CONCEPTUL DE SISTEM INFORMATIC ȘI DE CONDUCERE A ACTIVITĂȚII DE MARKETING

DE

D. RUSU și V. MUNTEANU

Sistemele informaționale au existat pe toate treptele evoluției societății omenești, jucînd un rol important. Cantitatea, natura, calitatea informației culeasă, prelucrată și valorificată au constituit în toate etapele de dezvoltare socială, elemente ale progresului.

Dezvoltarea economică și socială a atras după sine perfecționarea structurilor informaționale, ajungîndu-se în prezent la sisteme de mare complexitate și capacitate de culegere, înmagazinare, prelucrare și valorificare a datelor. Implementarea sistemelor de conducere cu echipamente de prelucrare automată a datelor nu se rezumă la o simplă îmbunătățire a actualelor structuri, ci presupune schimbări fundamentale privind concepția și funcțiile acestora, metodele și tehnicile de tratare.

În literatura economică de specialitate se poartă discuții ample în legătură cu utilizarea termenilor de sistem informațional-informatic, informatic și de conducere. Adoptarea unuia din acești termeni trebuie să se facă ținînd seama de condițiile obiective existente (stadiul actual de dezvoltare a societății impune un volum sporit de informații, o informare amplă și operativă), de sfera de cuprindere a fiecăruia dintre ei, de conceptul de sistem în înțeles cibernetic.

Sistemul informațional apare ca o necesitate a vieții organizate, calitatea acestuia depinde de modul de culegere, prelucrare și valorificare a comunicațiilor. Cel clasic, bazat pe mijloacele manuale de culegere și tratare a datelor, prezintă unele deficiențe privind operativitatea, exactitatea și necesită un volum mare de muncă. Chiar și cele bazate pe mijloace tehnice evoluate, nu reliefează totdeauna elementele care interesează conducerea. Prin sistem informațional se înțelege : „totalitatea procedeelor, metodelor și mijloacelor folosite în procesul informațional, considerat ca un ansamblu organizat și integrat într-un tot organic al operațiilor de culegere, transmitere și prelucrare a datelor, precum și de sistematizare, analizare, memorizare (depozitare) și valorificare a informațiilor" [1].

Apariția și dezvoltarea calculatoarelor electronice a determinat folosirea noțiunii de sistem informatic. El nu trebuie confundat cu structura informațională, deoarece sfera de cuprindere a acesteia este mult mai largă. Tratînd informația prin structura ei formală și prin transformările pe care aceasta le suferă în cursul operațiilor de culegere, transmitere, prelucrare

și stocare, sistemul informatic reprezintă o parte a sitemului informațional care, la rîndul lui, vizează conținutul informațiilor, înțelesul lor logic.

Între activitatea de conducere și structura informatică există o legătură indisolubilă, deoarece sarcina fundamentală a ei este de a oferi conducerii, în fiecare moment, toate informațiile (de o calitate corespunzătoare) necesare pentru fundamentarea deciziilor curente și de perspectivă. Pe baza lor, conducerea (subiectul) stabilește măsurile ce trebuie luate pentru atingerea obiectivelor propuse și presupune în mod inexorabil un obiect condus, asupra cărui acționează prin intermedul sistemului de legături.

Conducerea, totalitatea legăturilor, obiectul condus formează sistemul de conducere. Se poate vorbi de existența a două sisteme distincte (informatic ; de conducere), care se condiționează reciproc, fiind interdependente. Tocmai *această interdependență ne dă posibilitatea să le tratăm ca un tot unitar, sub forma sistemului informatic și de conducere (S.I.C.).*

Prin sistem informatic și de conducere înțelegem acel ansamblu de proceduri, metode și mijloace automatizate care permite conducerea și controlul funcțiunilor unui organism, în vederea atingerii unor obiective predeterminate. Aceasta oferă întreprinderilor posibilitatea de cunoaștere, pe de o parte, a realităților micro și macroeconomice, iar pe de altă parte, orientarea acțiunilor viitoare. Eficiența maximă a unui S.I.C. poate fi atinsă numai în condițiile în care se realizează pe toate treptele organizatorice.

Din cele prezentate, rezultă că unii specialiști adoptă termenul de sistem informațional, alții termenul de sistem informatic și de conducere. Se pune întrebarea : care este noțiunea cea mai adecvată a fi folosită?

În răspunsul la această întrebare trebuie să ținem seama de complexitatea mereu crescîndă a fenomenelor economice, de explozia informațională, de „revoluția informatică". Avînd în vedere cele enunțate, opinăm pentru folosirea termenului de sistem informatic și de conducere. „Necesitatea creării unui sistem informatic pentru conducere, adică a unui sistem informațional bazat pe prelucrarea automată a datelor, este dictată de complexitatea și diversitatea însăși a activității întreprinderii, de complexitatea și diversitatea legăturilor dintre diferite sectoare și domenii de activitate" [2].

Reiese că se poate pune semnul egal între S.I.C. și sistemul informațional, numai în condițiile în care se bazează pe prelucrarea automată a datelor.

S.I.C. este unul din subsistemele de bază ale întreprinderii. Acesta, la rîndul lui, cuprinde mai multe subsisteme, printre ele remarcîndu-se subsistemul informatic și de conducere al activității de marketing, pe care-l vom analiza ca pe un sistem.

Necesitatea unui sistem informatic și de conducere a activității de marketing (S.I.C.A.M.) a apărut în momentul în care specialiștii și-au dat seama că nu este vorba de obținerea unui volum cît mai mare de date, că acestea trebuie selecționate, prelucrate, valorificate, pentru a asigura informațiilor necesare fundamentării strategiilor și tacticilor de marketing.

Organizarea și stabilirea structurii producției, determinarea prețului, fixarea perioadei de lansare a produselor, direcționarea programelor de promovare, trebuie să se bazeze pe o informare bine integrată din punct

de vedere formal în sistemul general ce reprezintă întreprinderea și obiectivele sale. Ca informațiile să permită o analiză corespunzătoare a evoluției pieței și a eficienței acțiunilor de marketing este necesar ca unitățile economice să-și construiască o structură informațională în funcție de necesitățile proprii, de piața în care acționează și natura deciziilor sale.

În general, *sistemul informatic și de conducere a activității de marketing poate fi definit ca un ansamblu structurat de persoane, echipamente electronice și proceduri care are ca obiect generarea unui flux ordonat de informații operative, pertinente, obținut din sursele interne și externe ale întreprinderii și care este destinat să servească ca bază pentru luarea de decizii în domenii specifice marketingului.*

Este util de examinat principalele componente ale definiției pentru a clarifica termenii esențiali ai problemei.

Primul aspect de evidențiat este că S.I.C.A.M. *este un ansamblu structurat.* Aceasta înseamnă că este fondat pe un plan general, întocmit cu grijă, privind fluxurile de informații necesare identificării, analizei și soluționării problemelor și a nevoilor de marketing. În toate unitățile comunicațiile circulă mai mult sau mai puțin formalizate sau organizate. Ceea ce caracterizează funcționarea unui veritabil și redutabil S.I.C.A.M. este planificarea și organizarea circulației informațiilor.

Al doilea aspect constă în aceea că S.I.C.A.M. *este un ansamblu de persoane, mașini și proceduri.* Sistemele de informare cer intervenția și sprijinul multor sectoare ale întreprinderii și a unei pluralități de funcții între care amintim : direcția generală, direcția de marketing și responsabilii liniilor de producție, directorul comercial, comitetele pentru produse noi, personalul care răspunde de cercetarea pieței, compartimentul finanțe-contabilitate, analiștii, programatorii, experții în tehnologia calculelor electronice [3]. Ordinatoarele oferă posibilități remarcabile în tratarea, manipularea unui volum considerabil de date. Totuși trebuie înlăturate tendințele întîlnite care dau sistemului o turnură excesiv informatică. Buna legătură între oameni-utilizatori și mijloacele de tratament este un factor esențial care condiționează succesul efectiv al S.I.C.A.M.

Informațiile furnizate trebuie să fie *operative, pertinente.* Fluxul de comunicații să fie în așa fel organizat, sub o formă ușor utilizabilă, încît să furnizeze știrile necesare, în timp util, potrivit activităților de marketing.

Marketingul are drept scop să asigure legătura între întreprindere și mediul său ambiant. Prin natura lor deciziile de marketing fac apel la informații izvorîte din surse *interne și externe.*

Fuziunea sau integrarea celor două universuri de informații pun adesea probleme tehnice delicate ; datele interne sînt într-adevăr mai generale, de un acces mai ușor și de o repetitivitate mai sistematică, de un format mai ușor de stăpînit, ceea ce face mai ușor stocajul în băncile de date. Sursele externe ne informează despre modificările intervenite în mediul înconjurător al întreprinderii.

Analiza situației prezente din întreprinderile industriale ne-a condus la concluzia că nu se poate vorbi de un adevărat sistem informatic și de conducere a activității de marketing, care să servească ca bază pentru elaborarea deciziilor și prognozelor de marketing. Dificultățile întîmpinate în domeniul informării decurg și din modul de organizare a unităților eco-

nomice. Actualele scheme organizatorice nu permit însuşirea şi aplicarea deplină a concepţiei de marketing. Unele sarcini cu privire la activitatea de marketing şi în special de prospectare a pieţei şi de informare a utilizatorilor sînt atribuite serviciului de desfacere. Această soluţie organizatorică prezintă numeroase inconveniente şi anume: deformarea conceptului de marketing; fabricarea unor bunuri cu o rentabilitate redusă; o insuficientă colaborare între industrie şi comerţ; studierea necorespunzătoare a comportării produselor în consum.

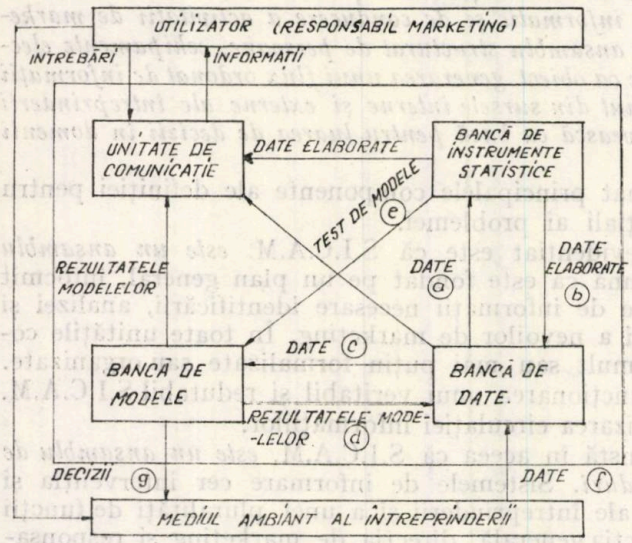

Fig. 1

Drept urmare, se impune necesitatea înfiinţării unui *compartiment de marketing* care să permită crearea unui S.I.C.A.M. eficient. Faptul că există un asemenea compartiment la nivelul unor centrale, nu poate contrazice această idee. El nu poate acoperi şi nevoile întreprinderilor în această direcţie. Practica de pînă acum a dovedit cu prisosinţă acest lucru.

Apreciem, că în condiţiile existenţei unui compartiment de marketing, cadrul general al unui SICAM (fig. 1, [5]) *trebuie să cuprindă patru componente interne (o bancă de date; o bancă de instrumente statistice; o bancă de modele; o unitate de comunicaţie) şi două componente externe (utilizatorul — cel care ia decizia şi mediul ambiant).* Ţinînd seama de aceste cerinţe fiecare întreprindere îşi poate dezvolta progresiv un sistem corespunzător problemelor şi nevoilor specifice.

Banca de date este constituită prin stocajul de date disponibile interne sau externe întreprinderii şi prin programele de lectură ale acestora. Domeniile la care se referă aceste informaţii sînt: produsul social, evoluţia veniturilor şi preţurilor, comportamentul unităţii economice şi a consumatorilor, concurenţa, planificarea activităţii de marketing, pieţele de desfacere etc.

Pentru ca o informaţie să fie utilă trebuie să fie concisă, ceea ce face indispensabil recursul la o *bancă de instrumente statistice.* Aceasta este constituită din programe de analiză, permiţînd să se rezume datele brute sub o formă utilizabilă pentru luarea deciziilor.

Banca de modele vine să adauge un grad suplimentar de elaborare a deciziilor, permiţînd decidentului să-şi bazeze hotărîrea nu numai pe informaţii actuale, dar şi pe rezultate de calcul, de simulare sau de optimizare.

Între componentele SICAM există o unitate organică. Datele brute stocate în banca de date (a) sînt tratate de banca de instrumente statistice ; rezultatele calculului pot fi trimise utilizatorului, dar în același timp pot să vină să îmbogățească banca de date (b). De asemenea datele brute (c) vor alimenta modelele și ieșirile modelelor (d) vor veni să se adauge băncii de date. Instrumentele statistice pot fi folosite pentru efectuarea testelor de fiabilitate a modelelor (e). Utilizatorul are acces la cele trei bănci prin intermediul *unității de comunicație*, care poate fi automatizată (terminal de tip partajat ; ecran catodic) sau trece printr-un intermediar uman (ce furnizează decidentului informațiilor cerute sub formă de liste sau rapoarte).

Alegerea unității de comunicație este unul din elementele cheie ale sistemului, ușurința comunicației *între utilizator* și *sistem* determină într-adevăr folosirea efectivă.

S.I.C.A.M. este în legătură cu *mediul ambiant* (f) care furnizează periodic date noi pentru punerea la zi a băncilor de date ; în anumite cazuri (g) sistemul poate fi în mod egal în conexiune directă cu exteriorul. Este integrat organic în sistemul general de comunicații al întreprinderii, între acesta și S.I.C. stabilindu-se o strînsă legătură.

Pentru realizarea acestei interdependențe este necesar să se țină seama de anumite cerințe [4] : asigurarea unei corespondențe perfecte între conținutul sistemului de marketing și stadiul de dezvoltare a structurilor și modalităților de conducere folosite în unitățile economice ; integrarea perfectă a S.I.C.A.M. în funcțiile întreprinderii și aceasta la toate nivelele, atît orizontal, cît și vertical ; conceperea sistemului în așa fel, încît să fie deschis, fluid, receptiv la orice mutații intervenite în raporturile dintre întreprindere și mediul relațiilor de piață în care acționează.

Cu toate că această integrare presupune respectarea și promovarea principiilor sistemului global de comunicații al întreprinderii, sistemul informatic și de conducere al activității de marketing are totuși destinații diferite. El are în vedere în principal nevoia de informare asupra pieței, datele necesare unităților pentru elaborarea deciziilor și prognozelor de marketing. Aceasta nu înseamnă că atunci cînd există deja în întreprindere un sistem de gestiune integrat privitor de exemplu la producție sau contabilitate, S.I.C.A.M. trebuie să fie complet independent de sistemele și procedurile existente. Dar este absolut necesar ca acesta să nu fie un simplu auxiliar al S.I.C. și că nevoile marketingului să fie studiate în mod autonom [5].

Cu toate că S.I.C.A.M. se integrează în sistemul „întreprindere", el are un scop bine precizat — furnizarea informațiilor necesare fundamentării științifice a deciziilor și prognozelor de marketing și surprinderea în permanență a reacțiilor pieței — fapt care determină să aibă anumite particularități atît în ceea ce privește organizarea cît și acțiunea sa. În organizarea unui S.I.C.A.M. în cadrul întreprinderilor trebuie să se țină seama de : condițiile de piață în care acționează unitatea (piață închisă, deschisă, în formare, etc.) ; principalele tipuri de decizii de marketing cu care se confruntă conducătorii ; volumul, structura și eșalonarea în timp a informațiilor necesare fundamentării deciziilor și prognozelor ; sursele de informare ; stabilirea normelor de elaborare a informațiilor pe baza datelor culese (metode de recoltare, prelucrare, sistematizare, analiză, prezentare a datelor).

Delimitarea coordonatelor sistemului implică o colaborare strînsă între sectoarele de producție, cercetare, proiectare, plan-dezvoltare, financiar, marketing și informatică. Această colaborare dintre sectoarele de bază ale întreprinderii asigură în același timp și condițiile necesare pe care le implică buna funcționare a S.I.C.A.M.

Sistemul de informare în marketing se deosebește de celelalte sisteme deoarece informațiile pe care le furnizează prezintă anumite particularități. Informația de marketing reflectă un mediu în permanentă modificare. De aceea pe lîngă complexitatea sa, trebuie să fie continuă și cît mai cuprinzătoare, iar în multe cazuri părăsește limitele pieței și urmărește, ca și marketingul, procesul de utilizare sau consum.

S.I.C.A.M. este deschis, cu o structură flexibilă, adaptabilă cerințelor fiecărei etape din evoluția piețelor, și trebuie să acționeze ca un ghid în direcționarea și planificarea modalităților de folosire eficientă a mijloacelor de producție și a forței de muncă, în orientarea relațiilor de contractare cu diverși parteneri interni și externi, iar atunci cînd întreprinderea sau centrala acționează pe mai multe piețe, să fie capabil a-i comunica prompt coordonatele poziției sale în cadrul fiecăreia. Sistemul informatic și de conducere a activității de marketing permite elaborarea unor decizii și prognoze optime, bine fundamentate, necesare asigurării unui echilibru permanent între ceea ce cere piața și ceea ce poate oferi întreprinderea, a unei rentabilități ridicate și satisfacerii în condiții superioare a necesităților consumatorilor, utilizatorilor.

În acest context, măsurile și hotărîrile preconizate de partidul și statul nostru au impus intensificarea preocupărilor și eforturilor în întreprinderi și centrale pentru raționalizarea contabilității, pentru introducerea sistemelor de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor [6].

Primită la 9 mai 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. Purcărete C., *Sistemul informațional.* E.D.P., Buc., 1972, p. 17.
2. *** Conducere. Decizie, nr. 3, p. 25 (1973).
3. Varaldo R., *Il sistema informativo.* In „Manuale di Marketing", I.S.E.D.I., Milano, 1972, pp. 21—29.
4. Patriche D., *Unele considerații privind crearea și utilizarea sistemului informațional de marketing industrial.* Buletin de marketing, nr. 1, p. 25 (1977).
5. Evrard Y., Le Maire P., *Modèles et décision en marketing.* Dalloz, 1976, p. 146.
6. *** *Hotărîrea Comitetului Central al Partidului Comunist Român cu privire la perfecționarea sistemului informațional economico-social, introducerea sistemelor de conducere cu mijloace de prelucrare automată a datelor și dotarea economiei naționale cu tehnică de calcul în perioada 1971—1980.* „Scînteia", 22 aprilie 1972.

CONSIDÉRATIONS REGARDANT LE CONCEPT DE SYSTÈME INFORMATIQUE ET DE DIRECTION DE L'ACTIVITÉ DE MARKETING

(Résumé)

L'étude aborde la question du concept de système informatique et de direction de l'activité de marketing et propose des solutions précises dans cette acception.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z.338.011

STRATEGIA ŞI EFICIENŢA ÎNNOIRII PRODUCŢIEI

DE

MARIANA BUCUR

Pentru îndeplinirea obiectivelor majore ale societăţii, între care loc central ocupă creşterea eficienţei economice, un factor de deosebită importanţă este înnoirea producţia Acest proces, caracteristic economiilor moderne, determină influenţe multiple asupra rezultatelor economice, favorizînd progresul economiei ca urmare a creşterii valorii producţiei nete — la nivel microeconomic — şi respectiv, a venitului naţional — la nivel macroeconomic. Explicaţia acestor efecte finale o găsim în rezultatele parţiale, cantitative şi calitative, ale acţiunilor de înnoire a producţiei şi anume: reducerea costurilor de producţie şi în special a cheltuielilor materiale; creşterea productivităţii muncii; creşterea calităţii produselor şi deci implicit, satisfacerea calitativ superioară a nevoilor sociale; creşterea competitivităţii produselor pe piaţa internaţională. Datorită acestor implicaţii economice şi sociale, partidul nostru situează procesul înnoirii producţiei în ansamblul factorilor de accentuare a laturilor calitative ale procesului de industrializare, de creştere a eficienţei economico-sociale.

„În centrul preocupărilor trebuie să stea — precizează tovarăşul Nicolae C e a u ş e s c u — ridicarea nivelului tehnic al produselor, înnoirea rapidă a producţiei în pas cu exigenţele progresului tehnologic mondial, modernizarea structurii tuturor ramurilor industriale, trecîndu-se hotărît la înlocuirea produselor învechite cu produse de înaltă tehnicitate, care valorifică superior resursele materiale şi forţa de muncă" [1].

Din multitudinea factorilor care impulsionează procesul înnoirii producţiei se justifică precizarea unora mai importanţi şi anume: a) progresul tehnic, aplicarea cercetării ştiinţifice în producţie; b) evoluţia necesităţilor de consum productiv şi individual; c) intensificarea schimburilor economice internaţionale.

Pornind de la exprimarea generală a eficienţei, ca fiind raportul dintre efectul util şi cheltuielile făcute pentru obţinerea acestui efect [2]

$$E = \frac{\text{efect}}{\text{efort}}, \tag{1}$$

conchidem că pentru determinarea eficienţei economice a acţiunilor de înnoire a producţiei se impune stabilirea şi compararea efectelor şi a chel-

tuielilor, precum și calcularea, pe această bază, a unor indicatori sintetici. Astfel, pentru determinarea unui coeficient global al eficienței economice a activităților de înnoire a producției se utilizează formula

$$e_{gi} = \frac{E}{C_t}, \tag{2}$$

unde e_{gi} — coeficientul global al eficienței înnoirii producției; E — efectele economice obținute la executantul cercetării, la producătorul sau beneficiarul produselor noi; C_t — cheltuielile totale ocazionate de înnoirea producției.

Determinarea cheltuielilor presupune gruparea și analizarea lor pe următoarele grupe: cheltuieli pentru cercetare-dezvoltare în vederea asimilării de noi produse sau a modernizării celor existente în fabricație; cheltuieli pentru producerea și lansarea noului produs; cheltuieli generate de folosirea (consumul) noilor produse; cheltuieli speciale pentru îmbunătățirea calității (costul calității).

Efectul economic trebuie să sintetizeze toate influențele pozitive exercitate de activitatea de înnoire a producției și se determină prin însumarea tuturor modificărilor parțiale rezultate prin producerea sau folosirea noilor produse.

Pentru caracterizarea eficienței înnoirii producției se impune însă folosirea unui ansamblu de indicatori. Alături de coeficientul global al eficienței sînt semnificative și gradul de rentabilitate, mărimea beneficiului, nivelul productivității muncii, precum și parametrii tehnico-funcționali ai produselor noi. Relațiile de dependență dintre înnoirea producției și elementele luate în calculul eficienței acestui proces, pe de o parte, și factorii determinanți ai acestuia, pe de altă parte, sînt redate în fig. 1.

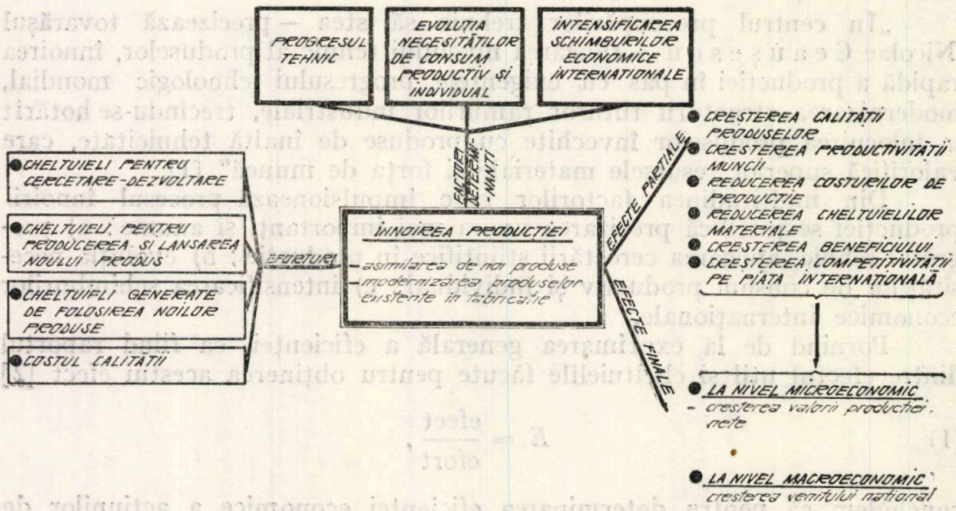

Fig. 1

La nivelul unităților economice se impune realizarea unei adevărate strategii de promovare a noului deoarece alegerea gamei sortimentale de noi produse este o problemă deosebit de complexă. Explicația acestei dificultă i rezidă, tocmai, în multitudinea criteriilor de optimizare a înnoirii producției : beneficiu, cost de producție, productivitate, timp de asimilare, calitate etc.

Datorită faptului că nu este întotdeauna posibil ca un produs nou să satisfacă de la început, în egală măsură, toate criteriile de optimizare, se impune ierarhizarea acestora în funcție de necesitățile economiei naționale. Considerăm că, în etapa pe care o parcurge țara noastră, etapă caracterizată prin trecerea „de la faza acumulării cantitative la o fază nouă, superioară, aceea a luptei pentru calitate" [3], atenție deosebită trebuie să se acorde calității produsului ; numai cînd această condiție este rezolvată, produsul poate fi lansat. Într-o etapă succesivă intervine criteriul productivității, iar ulterior reducerea costurilor de producție și în special a cheltuielilor materiale. Se impune încă o remarcă, și anume, aceea că produsele noi trebuie să fie destinate satisfacerii cerințelor și preferințelor consumatorilor. Din acest motiv, unitățile producătoare își vor concentra eforturile și pentru depistarea acestor cerințe, apelînd la cercetările de marketing.

Un instrument analitic utilizat de unitățile economice în strategia de înnoire a producției este ciclul de viață al produsului. Studiul ciclului de viață dă posibilitatea obținerii unor informații referitoare la perioada de la generarea produsului pînă la introducerea lui pe piață (ciclul de inovație) precum și la perioada de la introducerea și pînă la dispariția de pe arena pieței de mărfuri (ciclul de dezvoltare economică). În această accepțiune, ciclul de viață al produsului cuprinde și perioada dinaintea lansării pe piață, ca urmare a faptului că cercetarea fundamentală, cercetarea aplicativă, configurația produsului, cercetările de marketing, realizarea prototipului și introducerea în procesul de producție — ca faze distincte ale ciclului de inovație — își pun amprenta asupra volumului vînzărilor și a beneficiilor din perioada următoare.

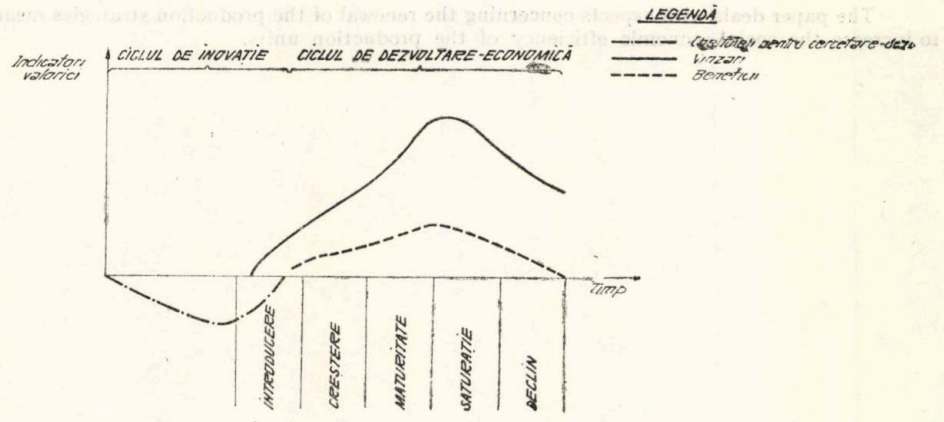

Fig 2

Reprezentarea grafică a ciclului de viață în această viziune este ilustrată în fig. 2. Ciclul de viață al produselor furnizează informații cu privire la volumul vînzărilor, volumul beneficiilor, gradul satisfacerii necesităților sociale etc. Intrarea produselor în faza de declin — ca urmare în special a renunțării unei părți din clientela lor în favoarea altor produse mai noi — reprezintă un semnal de alarmă pentru unitatea producătoare. În această fază indicatorii economici sînt în descreștere, iar eficiența economică — exprimată prin rentabilitatea la producător și prin gradul de satisfacere a necesităților consumatorului — este de asemenea în scădere. Întreprinderea va apela la strategii de selecție, care au în vedere scoaterea din fabricație a produselor aflate în faza de declin și selectarea — din diferite variante — a noi produse, în funcție de nevoile imediate și de perspectivă ale pieței, urmărindu-se totodată și creșterea eficienței economice. Desprindem concluzia, că unitățile producătoare trebuie să-și concentreze eforturile în elaborarea unor astfel de strategii de înnoire a producției care să conducă la creșterea eficienței economico-sociale a acestui proces și implicit a întregii activități.

Primită la 13 aprilie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. Ceaușescu N., *Cuvîntare la consfătuirea cu cadrele de conducere din industrie, construcții, transporturi și agricultură.* „Scînteia", 8 martie 1979.
2. Novojilov, V. V., *Măsurarea cheltuielilor și rezultatelor în planificarea optimă* (trad. din l. rusă). Ed. științifică, Buc., 1969.
3. Ceaușescu N., *Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 7—9 decembrie 1977.* Ed. polit., Buc., 1977.

THE STRATEGY AND EFFICIENCY OF PRODUCTION'S RENEWAL

(Summary)

The paper deals with aspects concerning the renewal of the production strategies meant to increase the social-economic efficiency of the production units.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 338.91

PROMOVAREA ȘTIINȚEI ȘI PROGRESULUI TEHNIC, CERINȚĂ A ETAPEI DE FĂURIRE A SOCIETĂȚII SOCIALISTE MULTILATERAL DEZVOLTATE ȘI ÎNAINTARE A ROMÂNIEI SPRE COMUNISM

DE

VALENTIN SOROCEANU și LIVIU DRUGUS

Știința a devenit o forță nemijlocită de producție, în sensul participării ei cu un rol esențial la determinarea directă a conținutului și rezultatelor proceselor productive — și aceasta atît prin atribuția sa de inovare ca și prin cea de optimizare, atît prin soluții cît și prin decizii. Astăzi dezvoltarea forțelor de producție nu mai poate fi concepută fără aportul științei, fără materializarea creației umane, în mașini mai perfecționate, materii prime diverse, sau în folosirea mai deplină a cuceririlor științifice în pregătirea forței de muncă.

Programul partidului nostru a stabilit măsuri concrete de promovare a științei și progresului tehnic pornind de la ideea că societatea socialistă multilateral dezvoltată și comunismul nu pot fi edificate decît pe baza celor mai înaintate cuceriri ale științei și tehnicii [1]. Etapa în care a trecut țara noastră necesită o dezvoltare mai amplă a cercetării științifice, o mai curajoasă afirmare a creativității gîndirii românești. Sînt domenii ale producției materiale unde se fac eforturi susținute pentru asimilarea rezultatelor cercetării românești în așa fel ca industria proprie să facă față tuturor cerințelor interne de mașini și instalații complexe și de materii prime diverse. Dezvoltarea subramurilor de vîrf ale economiei naționale cum ar fi electronica, mecanica fină, optica, chimia, impun promovarea mai atentă a descoperirilor proprii, mai ales cînd unele se bucură de comparabilitate cu cele de nivel mondial.

Trecerea pe o scară largă la utilizarea înlocuitorilor, prin extinderea tehnologiilor de sinteză, demonstrează saltul calitativ pe care l-au făcut știința și producția. Utilizarea circuitelor integrate a condus la ieftinirea calculatoarelor, dar și la considerabile avantaje în utilizarea lor în întreaga industrie socialistă. În dezvoltarea multilaterală a societății noastre este necesar să se acționeze mai hotărît pentru introducerea tehnologiilor moderne de fabricație, pentru asimilarea acelor produse care să satisfacă cel mai deplin nevoile consumului social.

Referindu-se la importanța promovării științei și tehnicii pentru dinamica producției sociale, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., arăta în Raportul la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R —

„...este necesar ca cincinalul viitor să devină cincinalul revoluției tehnico-științifice, al afirmării largi a cuceririlor celor mai avansate ale cunoașterii în toate ramurile și sectoarele industriei românești" [2]. Organizarea pe baze științifice a producției și a muncii, folosirea celor mai avansate metode de organizare și conducere, capătă în acest cincinal noi valențe, creîndu-se astfel premisele depășirii stadiului de țară în curs de dezvoltare și situarea țării noastre, la sfîrșitul cincinalului 1981—1985, în rîndul țărilor cu un nivel mediu de dezvoltare. Activitatea desfășurată la nivelul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie ne dă siguranța realizării tuturor obiectivelor cercetării științifice ș tehnice. Marile obiective din domeniul dezvoltării și perfecționării forțelor de producție vizează noua calitate a întregii activități promovate de Conferința Națională a P.C.R. din 7—9 decembrie 1977, care a accentuat ca direcție principală ridicarea nivelului tehnic, calitativ al tuturor produselor, aceasta fiind pe viitor condiția esențială a progresului economiei noastre.

Importanța ce se dă științei și tehnicii rezidă din activitatea de *urmărire prin plan* a acestei laturi a activității sociale, ca parte a Planului Național Unic de Dezvoltare Economico-socială a României. Din Comunicatul cu privire la îndeplinirea planului național unic de dezvoltare economico-socială a R.S. România pe anul 1978 rezultă că activitatea de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și de introducere a progresului tehnic a contribuit la lărgirea și utilizarea superioară a bazei de materii prime, ridicarea calității produselor, reducerea consumurilor de materiale, combustibil și energie, creșterea productivității muncii, îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației. Au fost încheiate lucrările la un număr de 648 obiective de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică mai importante ; au fost puse în fabricație peste 1 000 materiale și bunuri de consum. În ramurile prelucrătoare ale industriei republicane, valoarea produselor noi și reproiectate, introduse în fabricația curentă de la începutul acestui cincinal, a reprezentat 27,5% din valoarea producției marfă realizată în anul 1978 [3]. Pentru promovarea multilaterală a științei și progresului tehnic în economie, în condițiile revoluției științifice și tehnice contemporane, se au în vedere direcțiile în care trebuie de acționat și dozarea rațională a eforturilor în acest sens. Avîndu-se în vedere eficiența mult superioară a produselor noi și modernizate, în actualul plan cincinal se prevede ca valoarea lor să ajungă pînă la 45% din ansamblul producției realizate.

Extinderea automatizării prin folosirea calculatoarelor electronice în conducerea proceselor tehnologice, în condițiile dezvoltării industriei de calculatoare și a perfecționării tehnicilor de prelucrare a datelor, constituie premisa majoră a creșterii productivității muncii sociale, a calității producției materiale, a modernizării bazei tehnico-materiale în țara noastră. În 1980 producția de calculatoare va fi mai mare de 20 de ori față de 1971, făcînd ca România să participe la export cu tehnică de calcul într-o serie de state din Asia și Africa.

Creșterea gradului de mecanizare a lucrărilor grele prin realizarea unor mașini și instalații complexe, care să reducă efortul omului și deci prin aceasta creșterea productivității muncii, constituie o altă direcție im-

portantă de promovare a științei și tehnicii în producția materială. Crearea și asimilarea în producție a unor mașini și instalații necesare în special în lucrările de construcții-montaj, va duce la creșterea gradului de mecanizare și de industrializare a activităților de construcții contribuind astfel la reducerea termenelor de punere în funcțiune a investițiilor și reducerea cheltuielilor de producție.

Realizarea vastului program de investiții din acest cincinal (1 000 miliarde lei) pune în fața științei, a progresului tehnic sarcini de mare răspundere, în privința finalizării cît mai grabnice a investițiilor, potrivit termenelor planificate. Documentele Plenarei C.C. al P.C.R. din 1 februarie 1979, au subliniat rolul pe care trebuie să-l aibă știința în creșterea producțiilor agricole, crearea consiliilor agroindustriale unice de stat și cooperatiste în care se includ și unități de cercetare științifică în domeniul ameliorării soiurilor de plante și raselor de animale, precum și a unor unități de proiectare a mașinilor agricole, care vor duce la o mai bună folosire a potențialului material și uman din agricultură, la o mai strînsă corelare a cercetării cu producția.

Din cele arătate nu trebuie exclusă ideea esențială, că în toate acestea factorul uman este predominant, progresul științific și tehnic, modernizarea structurilor economiei naționale, mecanizarea, automatizarea și cibernetizarea se fac prin om și pentru om. Ridicarea pregătirii profesionale prin învățămînt și alte forme de instruire face ca peste 23% din populație să fie cuprinsă într-o formă sau alta de instruire, însușindu-și astfel știința despre lume și viață.

Pentru pregătirea forței de muncă, a cadrelor necesare tuturor sectoarelor de activitate, în cincinalul 1976 —1980 se va asigura formarea profesională a unui număr de aproape două milioane de persoane din care 250 mii tehnicieni, maiștri, ingineri și alte cadre de specialitate, la care se adaugă anual perfecționarea pregătirii a peste două milioane de lucrători.

Punînd în evidență rolul excepțional pe care îl joacă știința în educația tineretului, tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea rostită la încheierea lucrărilor Congresului educației politice și al cuturii socialiste, adresa tinerilor un vibrant mesaj : „Munciți și învățați neobosit pentru a vă însuși cele mai noi și minunate cuceriri ale științei și cunoașterii din toate domeniile! Numai așa veți deveni oameni cu adevărat culți în stare să înțelegeți schimbările revoluționare ce se produc în natură și societate, să cunoașteți și să stăpîniți legile naturii și societății, să acționați în mod conștient pentru a le pune în slujba fericirii, libertății și bunăstării omului" [4].

Promovarea științei și progresului tehnic constituie calea spre afirmarea omului, spre realizarea plenară a personalității lui prin valorificarea potențialului uman și punerea acestuia în slujba ideii de progres și civilizație.

Politica consecventă de folosire a cuceririlor științei și tehnicii în societatea noastră este expresia eforturilor pe care le face partidul nostru,

România socialistă, pentru înflorirea vieţii materiale, spirituale a întregului nostru popor. În acest fel înfăptuirea cincinalului actual va constitui o etapă calitativ nouă în ansamblul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate în ţara noastră.

Primită la 16 martie 1979

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975, p. 95.
2. Ceauşescu N., *Raport la cel de-al XI-lea Congres al P.C.R.* Ed. polit., Buc., 1974, p. 51.
3. Ceauşescu N., *Cuvîntare la încheiera lucrărilor Congresului educaţiei politice şi al culturii socialiste. 4 iunie 1976.* Ed. polit., Buc., 1976, p. 113.
4. * * * *Comunicat cu privire la îndeplinirea Planului Naţional unic de dezvoltare economico-socială a R.S.R. pe anul 1978.* „Scînteia", nr. *11337*, 2 februarie 1979.

THE PROMOTING OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL PROGRES—TOPICAL PROBLEM OF BUILDING-UP THE MANYSIDED DEVELOPED SOCIALIST SOCIETY AND ADVANCING OF ROMANIA TO COMMUNISM

(Summary)

The authors presents some topical aspects of promoting the science and technics in Romanian economy, all of them subscribed to the coordinates of technico-scientific revolution five-year plan, 1976—1980.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C. D. 658.2.041

LE STADE ACTUEL DES POSSIBILITÉS D'APPLICATION DES PRINCIPES ERGONOMIQUES DANS PLUSIEURS ENTREPRISES INDUSTRIELLES

PAR

MONICA VOICU et EUGEN POPA

Les recherches effectuées les cinq dernières années dans quelques lieux de travail différents (comme par exemple sections avec processus de travail mécanique, chimique, tableau de comande etc) ont permis, grâce à une méthodologie complexe, adéquate aux études ergonomiques, l'accumulation des données scientifiques et documentaires très riches.

Elles ont rendu possible une analyse comparative du stade des possibilités d'application des principes ergonomiques dans plusieurs entreprises industrielles, en fonction de deux groupes de processus connus. À partir de l'analyse de ce stade on a tiré des conclusions qui permettent une organisation „plus ergonomique" des lieux de travail étudiés.

Nos recherches ont été orientées dans les directions suivantes :

a) analyse des sollicitations physiques et psychiques imposées par l'activité des exécutants ;

b) analyse du régime de travail et de repos et de l'organisation du travail par équipes ;

c) analyse et rationalisation de l'activité des contrôleuses de qualité ;

d) analyse ergonomique d'un tableau de commande ;

e) analyse des possibilités de réduction de la durée du cycle technologique, par la rationalisation de l'activité des exécutants avec des effets directs sur la diminution du volume de travail et l'accroissement de la productivité du travail ;

f) étude des particularités du travail par équipes des femmes distribuées dans les lieux nécessitant un travail dur et un grand volume de travail.

Le but que l'on s'est proposé au cours de nos études a été de mettre en évidence les facteurs qui provoquent des disfonctions dans les lieux de travail observés.

Comme technique de travail, on a utilisé ;

1° l'analyse des documents nécessaires aussi bien au niveau de l'entreprinse entière qu'à celui de certains compartiments ;

2° l'observation directe pour étudier les gestes, les déplacements des exécutants, leur sollicitation, etc. ;

3° listes de contrôle ergonomique (checklist) pour se renseigner sur les opinions des exécutants ;

4° la distribution de questionnaires pour se renseigner sur les aspects socio-familiaux ;

5° l'interview dirigée avec les facteurs de direction, surtout ;

6° tests psychologiques pour élaborer des professiogrammes concernant les nécessités des lieux de travail pour établir une nouvelle orientation des exécutants qui ne correspondent pas au niveau d'exigences et pour déterminer l'apparition de l'état de fatigue en vue d'une distribution plus rationnelle des pauses ;

7° déterminations physiologiques du pouls, de la tension, de la consommation d'oxygène pour pouvoir apprécier la consommation énergétique professionnelle et la pointe de celle-ci ;

8° mesures des facteurs de microclimat, d'éclairage, de bruit etc.

À partir de l'analyse critique de la situation existente, on a pu faire des constatations a caractère général, qui ont permis de grouper les possibilités d'application des principes ergonomiques, en fonction de particularités des deux catégories de processus. On a pu ensuite tirer une conclusion particulierèment importante, à savoir que l'application des principes ergonomiques aux lieux de travail de traitement chimique vise tout d'abord le facteur homme, tandis qu'aux lieux de travail avec processus mécaniques on vise l'outillage.

Le caractère continu et discontinu du processus n'a pas d'influence sur le groupement mentionné. Il a résulté aussi de nos études certains principes ergonomiques pour le travail manuel mécanique et d'autres pour l'activité de surveillance et de contrôle des processus chimiques, du tableau de comande etc.

L'observation des possibilités d'application des principes ergonomiques aux différents lieux de travail nous a conduit aussi à une autre constatation, à savoir que l'application de ceux-ci est plus simple dans le cas des processus de travail mécanique, l'efficience des études étant plus facilement matérialisée.

Une autre constatation qui se dégage de nos études c'est que l'ergonomie des activités trouve un terrain d'application plus adéquat dans les processus de travail mécanique, car ce sont les problèmes de nature physiologique, antropologique et d'hygiène qui s'y posent. Dans le cas de processus chimiques on a constanté qu'on applique l'ergonomie informationnelle en premier lieu, la topoergonomie visant surtout les facteurs d'ambiance physique, la bioergonomie et l'ergonomie de la production.

À l'étape actuelle, on applique surtout l'ergonomie de correction, celle de projection ayant encore un domaine restreint d'application aussi bien dans les instituts spécialisés dans l'établissement de projets que dans les compartiments similaires des entreprises. La raison en est que l'ergonomie de correction coûte moins cher bien que, dans la perspective, on peut facilement observer que l'ergonomie de projection est meilleure marché que celle de correction.

On a observé aussi que dans les processus de travail mécanique, l'ergonomie de projection se prête mieux au domaine de la topoergonomie et de l'ergonomie des activités. Dans les entreprises avec processus chimiques, une grande importance a été acquise par l'ergonomie qui s'occupe des facteurs d'ambiance physique.

Les problèmes d'orientation et de sélection professionnelles intéressent également les entreprises avec processus chimiques et celles de travail mécanique, compte tenant du fait que les métiers et les outillages réclament tout un corpus d'aptitudes de la part des exécutants pour satisfaire aux nécessités modernes de la production.

En même temps, l'orientation, la sélection et la réorientation professionnelles doivent s'opérer suivant les perspectives offertes à un exécutant qui travaille dans une entreprise avec processus différents de sa spécialité (par exemple, un serrurier mécanique dans une entreprise chimique).

Dans les lieux de travail avec processus chimiques ce sont les problèmes de microclimat, poussière, gaz, substances allergènes qui sont spécifiques, tandis que pour les lieux de travail mécaniques les problèmes d'éclairage, bruit, vibrations etc. intéressent surtout.

En ce qui concerne le régimè de travail, on a constaté des différences entre les entreprises où ont lieu des processus chimiques et celles où ont lieu des processus mécaniques ; dans les premières où il y a, pour la plupart, des processus continus et le travail est organisé en trois tournées se pose la problème de leur alternance, de sorte que la participation des opérateurs dans l'équipe de nuit soit aussi uniforme que possible par rapport à celle de jour.

Une alternance irrationnelle des équipes fait ressortir encore plus la disfonction provoqué par le travail de nuit en ce qui concerne le rythme biologique naturel, ce qui nécessite la correction du programme de travail jour—nuit par des études qui mèneront à l'application des principes de la bioergonomie.

En ce qui concerne le régime de pause, on a vu que pour les entreprises chimique à cause de la nécesité de surveillance permanente de l'installation, on ne peut respecter des heures fixes pour le dejeuner et les pauses fonctionnelles ne sont pas justifiées ; dans les entreprises avec processus mécaniques ces problèmes doivent être résolus d'une manière ergonomique grâce à l'activité spécifique des exécutants afin de faire accroître la productivité de ceux-ci.

Un problème d'une grande importance est la position de travail des exécutants. Dans les lieux de travail avec processus chimiques, ces positions nécessitent surtout des efforts dynamiques, les ouvriers étant obligés de ce déplacer d'un lieu de travail à l'autre parfois assez rapidement, afin d'observer et de corriger certains écarts des paramètres de travail ; il y a aussi des efforts statiques comme par exemple au tableau de commande ou aux outillages qui réclament une intervention statique prolongée. Ajoutons encore l'effort neuropsychique qui apparaît à la suite de la sollicitation de l'attention et de l'observation, de la pensée, de la concentration et de la mémoire ainsi que de l'appareil visuel et auditif. Dans

les lieux de travail avec processus mécaniques les efforts sont surtout statiques.

Des problèmes tout à fait particuliers de nature psycho-sociale et d'organisation du lieu de travail sont posés par les collectifs des entreprises chimiques où prédominent les femmes, comparativement aux entreprises mécaniques où le rapport est inversé en faveur des hommes.

À partir de cette étude comparative, on peut tirer les conclusions suivantes ;

1. L'ergonomie à l'étape actuelle ne s'est pas encore diversifiée par certaines branches industrielles bien qu'en économie on fait des efforts évidents dans ce sens. Nous estimons que des études comme la nôtre pourront contribuer à l'application de l'ergonomie à deux types de processus typiquement industriels mécaniques et chymiques.

2. L'efficience de la recherche ergonomique ne doit pas être obligatoirement rapportée à tous les facteurs ergonomiques ; il suffit d'en corriger un seul ou un groupe restreint pour obtenir des résultats visant aussi bien l'accroissement du confort que celui de la productivité du travail.

3. Puisque, dans certains cas, les études ergonomiques comportent des frais importants pour appliquer les mesures proposées, l'ergonomie se heurte à des difficultés de la part des entreprises, qui la considèrent peu efficiente. Cependant, bien que les résultats de l'application des mesures ergonomiques ne soient pas toujours évidents immédiatement après, elles conduisent à l'accroissement de la productivité du travail, de la qualité des produits et de la production.

4. Quoique l'ergonomie de projection soit plus efficiente que celle de correction, on n'y attache pas à l'heure actuelle l'importance nécessaire, raison pour laquelle les corrections ergonomiques sont toujours appliquées dans les entreprises en fonction.

5. Malgré les difficultés que l'ergonomie doit surmonter, les études effectuées par divers instituts et chercheurs de notre pays confirment la nécessité de celle-ci, non seulement dans son ensemble, mais d'autant plus par divers types de processus industriels.

Reçue le 13 Février 1979

Institut Polytechnique, Jassy,
Chaire d'Organisation et de Planification

STADIUL ACTUAL AL POSIBILITĂŢILOR DE APLICARE A PRINCIPIILOR ERGONOMICE ÎN MAI MULTE ÎNTREPRINDERI INDUSTRIALE

(Rezumat)

Lucrarea prezintă o analiză comparativă a stadiului posibilităţilor de aplicare a principiilor ergonomice în mai multe întreprinderi cu procese de prelucrare chimică şi mecanică.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 330.2

CONTRIBUŢIA SISTEMATIZĂRII TERITORIULUI LA FUNDAMENTAREA DECIZIILOR ÎN CONDUCEREA ECONOMIEI JUDEŢULUI IAŞI

DE

I. MIHAI şi C. MIHĂILESCU

1. Introducere. Dezvoltarea social-economică a judeţului Iaşi se află în strînsă dependenţă cu sistematizarea judicioasă a teritoriului, a oraşelor şi satelor, care creează condiţii pentru repartizarea echilibrată a forţelor de producţie pe ansamblul său, dezvoltarea zonelor şi localităţilor componente, pentru conducerea ştiinţifică a întregii activităţi umane.

Contribuţia sistematizării la conducerea social-economică apare mai evidentă după Conferinţa Naţională a P.C.R. din 1967, care fundamentează principiile îmbunătăţirii administrativ-teritoriale şi sistematizării localităţilor, ce sînt legate organic de ansamblul măsurilor de perfecţionare a conducerii şi planificării economiei naţionale [1]. Rolul sistematizării în conducerea social-economică, în fundamentarea deciziilor dezvoltării rezultă din conţinutul său, caracterul complex şi corelat de studiere a fenomenelor, justeţea soluţiilor preconizate, variantelor şi opţiunilor ; ea contribuie la dezvoltarea armonioasă a teritoriului, valorificarea superioară a resurselor umane şi materiale, la repartizarea judicioasă a forţelor de producţie, îmbinînd organic criteriile de eficienţă economică cu cele de ordin social [1]—[3], [6].

2. Metoda de cercetare. Accentuarea procesului de dezvoltare economico-socială echilibrată a tuturor judeţelor şi localităţilor impune o politică clară, ştiinţifică, în domeniul organizării şi sistematizării teritoriului, asigurînd conducerea eficientă a proceselor. Studiul fundamentării deciziilor în sistematizarea teritoriului şi a modului de utilizare în conducerea economiei judeţului Iaşi au făcut obiectul unei ample cercetări ştiinţifice, de lungă durată, folosind ancheta socială, observarea directă, analiza lucrărilor de sistematizare etc.

Cercetarea s-a orientat cu precădere asupra nivelului ştiinţific de fundamentare a deciziilor avîndu-se în vedere complexitatea şi importanţa deosebită a lor în conducerea economiei judeţului Iaşi.

Luarea deciziilor de către organul de conducere implică adoptarea măsurilor de realizare în practică, ceea ce a determinat precizarea şi fundamentarea parametrilor de condus prin studiul de sistematizare. Corelat s-a cercetat şi conducerea realizării parametrilor folosind noţiuni din teoria

sistemelor. Neajunsurile şi măsurile rezultate din cercetarea ştiinţifică sporesc contribuţia sistematizării teritoriului în conducerea economico-socială a judeţului.

3. Rezultatele cercetării. Activitatea de sistematizare, cu profundele sale implicaţii, reprezintă un instrument important de investigare, cunoaştere, previziune şi planificare a dezvoltării armonioase a teritoriului, bazată pe ampla documentare şi aprofundata cercetare ştiinţifică a prezentului şi viitorului.

Conducerea repartizării raţionale a forţelor de producţie, dezvoltarea pe bază de plan a oraşelor şi satelor judeţului Iaşi, are la bază studiul de sistematizare a teritoriului, care furnizează numeroase elemente de fundamentare a deciziilor.

Element de bază al forţelor de producţie, analiza şi prognoza populaţiei efectuată în studiul de sistematizare oferă soluţii, propuneri şi variante de cea mai mare valoare ştiinţifică în conducerea social-economică a judeţului. Repartiţia teritorială a populaţiei şi fundamentarea deciziilor în acest domeniu trebuie să aibă în vedere poziţia judeţului Iaşi în demografia ţării, care să ia în considerare dezvoltarea ramurilor de producţie, în vederea utilizării raţionale a forţei de muncă (fig. 1).

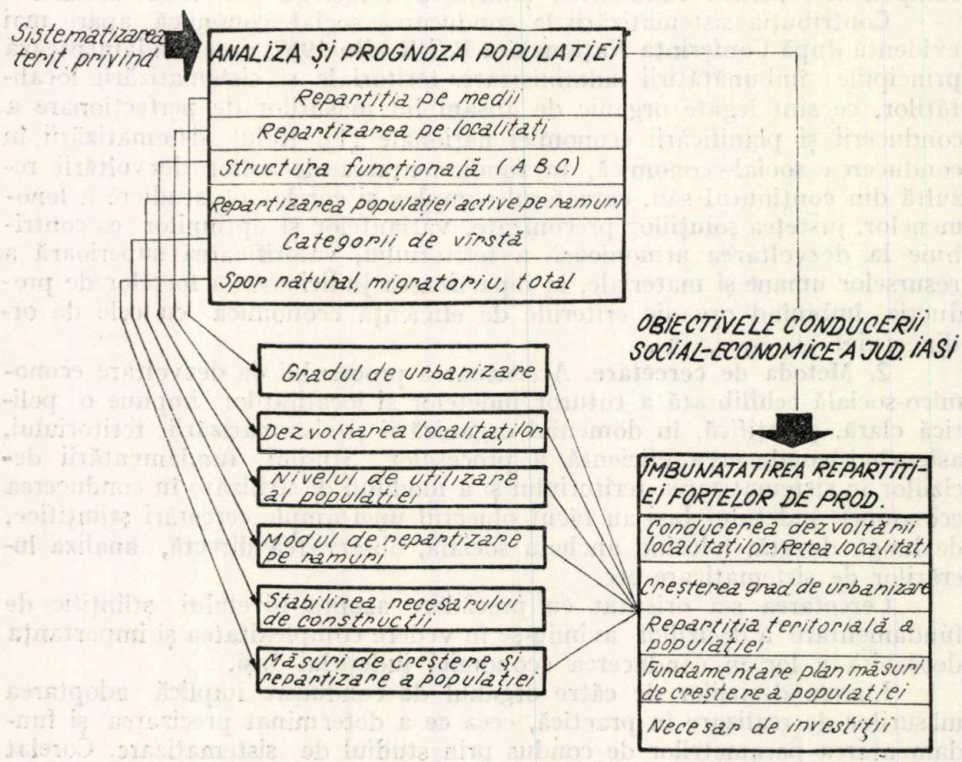

Fig. 1 — Folosirea datelor demografice în conducerea social-economică a judeţului Iaşi.

Dezvoltarea pe bază de plan a orașelor și satelor, proces de amploare și complexitate, se realizează în conformitate deplină cu prevederile studiului de sistematizare a teritoriului. Analiza unui număr mare de condiții și factori permite fundamentarea științifică a deciziilor privind rețeaua de localități, dezvoltarea social-economică a fiecărei localități, studiul de sistematizare fiind cel mai complet program de conducere a dezvoltării localităților. Deoarece 60,2% din localitățile rurale sînt mici și foarte mici, sub 1 000 locuitori, măsurile de repartizare a populației trebuie să țină seama de dezvoltarea unei rețele de localități corespunzătoare condițiilor județului Iași.

Înfăptuirea industrializării, realizarea programului de investiții, impun necesitatea unei politici științifice de dezvoltare a satelor și orașelor, desfășurată corespunzător intereselor generale ale societății (fig. 2).

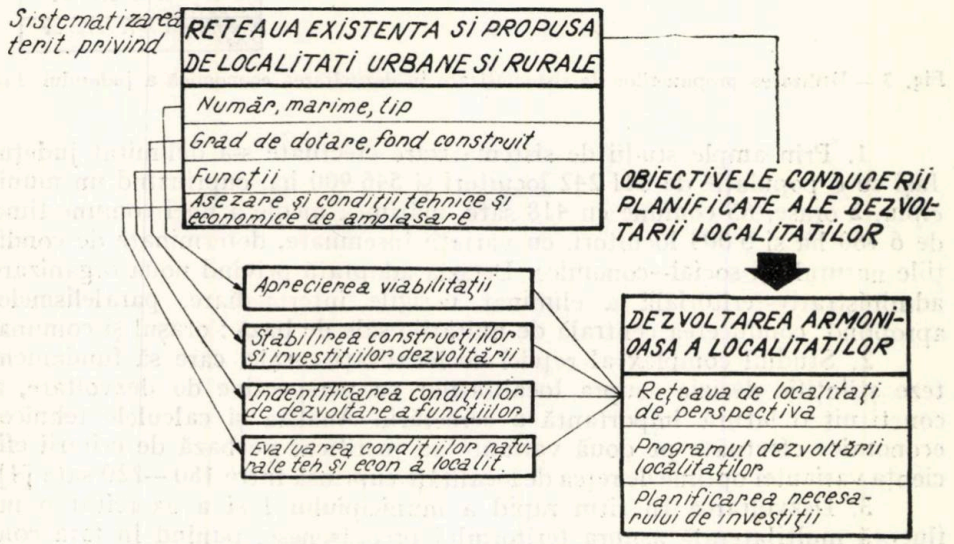

Fig. 2 — Conducerea planificată a dezvoltării localităților cu ajutorul studiilor de sistematizare.

Ridicarea localităților cu perspective de dezvoltare reprezintă o etapă calitativă în organizarea rețelei de localități, care va accelera procesul de urbanizare, de apropiere a condițiilor de muncă și de viață din mediul rural de cele de la orașe. Dezvoltarea localităților este legată organic de dezvoltarea funcțiunilor economice în teritoriu prin luarea în considerare a condițiilor specifice județului Iași, privind existența unor importante resurse de forță de muncă, lipsa de resurse pentru dezvoltarea industrială și necesitatea obiectivă de dezvoltare armonioasă, echilibrată. Sistematizarea teritoriului analizează complex alternativele dezvoltării de perspectivă, propunînd soluții științifice de repartizare a forțelor de producție (fig. 3).

Cercetarea studiilor elaborate în perioada 1967—1977 în județul Iași a scos în evidență contribuția sistematizătii la conducerea social-economică, la fundamentarea deciziilor.

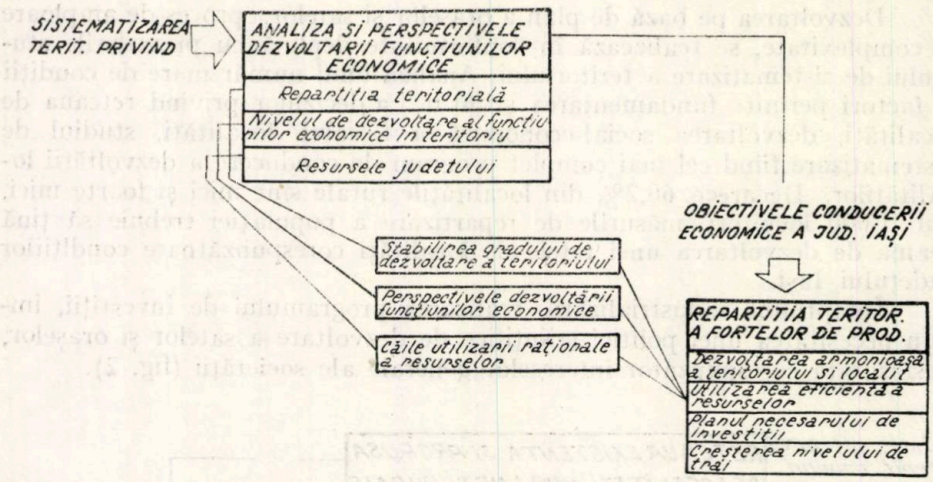

Fig. 3 — Utilizarea propunerilor de sistematizare în dezvoltarea economică a judeţului Iaşi

1. Prin ample studii de sistematizare efectuate s-a delimitat judeţul Iaşi cu o populaţie de 641 242 locuitori şi 546 900 ha, cuprinzînd un municipiu, 2 oraşe, 85 comune cu 418 sate, mărimea medie a unei comune fiind de 6 160 ha şi 5 004 locuitori, cu variaţii însemnate, determinate de condiţiile naturale şi social-economice. Decizia adoptată privind noua organizare administrativ-teritorială a eliminat verigile intermediare, paralelismele, apropiind conducerea centrală de unităţile sale de bază : oraşul şi comuna.

2. Studiul complex al reţelei de localităţi rurale, care să fundamenteze ştiinţific decizia asupra localităţilor cu perspective de dezvoltare, a constituit o latură importantă a cercetării. Analiza şi calculele tehnico-economice efectuate pe două variante au justificat pe bază de criterii eficienţa variantei optime de reţea de localităţi cuprinsă între 180 —220 sate [4].

3. Dezvoltarea în ritm rapid a municipiului Iaşi a exercitat o influenţă multilaterală asupra teritoriului preorăşenesc, punînd în faţa conducerii locale numeroase probleme de sistematizare, care să asigure îndeplinirea optimă a funcţiilor de aprovizionare, cazare a forţei de muncă, agrement etc. Dimensionarea zonei preorăşeneşti a avut în vedere numeroase criterii şi calcule tehnico-economice pe cele două variante de 131 000 ha şi 107 000 ha varianta II. Studiul de sistematizare a stabilit principalii parametri de condus ai proceselor social-economice [5].

4. Conducerea dezvoltării noilor oraşe din judeţul Iaşi se bazează pe studiul de sistematizare elaborat în acest scop. Analiza a 27 de localităţi rurale, a unui număr însemnat de condiţii specifice, în cadrul a trei variante, a stat la baza fundamentării şi adoptării deciziei respective.

Pe această bază, organele judeţene de conducere au posibilitatea de a etapiza dezvoltarea centrelor urbane, amplasarea obiectivelor industriale, agrare şi social-culturale. Conducerea pe bază de proiect a dezvoltării noilor oraşe asigură înfăptuirea programului de urbanizare, de dezvoltare judicioasă a localităţilor şi teritoriului [6].

5. Contribuția sistematizării la conducerea activităților din județ este reflectată și de studiul privind amplasarea în cadrul localităților a investițiilor de locuințe, dotări social-culturale și în unități productive pentru cincinalul 1976 — 1980. Prin aceasta se asigură dezvoltarea planificată a localităților, echilibrarea locuințelor și dotărilor în conformitate cu prevederile schiței de sistematizare și a necesităților din etapa actuală.

Cercetările întreprinse au demonstrat contribuția efectivă a sistematizării la perfecționarea conducerii social-economice a județului Iași, în procesul de transpunere în practică a atributelor sale.

4. Concluzii. Cercetarea efectuată a confirmat caracterul complex și specific al conducerii la nivel de comună, oraș și județ, care trebuie continuu perfecționată și sprijinită de programe fundamentate științific, sistematizarea teritoriului avînd o contribuție însemnată în această privință.

1. Măsurile stabilite de partid și de stat privind perfecționarea metodelor de conducere și organizare în profil teritorial — stau la baza fundamentării contribuției sistematizării la pregătirea deciziilor economice și sociale privind dezvoltarea armonioasă și planificată a comunelor, orașelor și județului.

2. Sporirea contribuției sistematizării teritoriului la perfecționarea conducerii trebuie să se concretizeze în fundamentarea cît mai temeinică a deciziilor, prin analiza mai multor variante, utilizînd metode științifice (teoria deciziei, teoria grafurilor, programarea matematică, M.D.C. etc.).

3. Contribuția sistematizării teritoriului este determinată de calitatea și nivelul studiilor respective, de neajunsurile ce trebuie eliminate și modul de folosire a lor în activitatea de conducere.

Primită la 28 aprilie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și conducere

BIBLIOGRAFIE

1. Ceaușescu, N., *Raport la Conferința Națională a P.C.R., decembrie 1967.* Ed. polit., Buc., 1967.
2. Ceaușescu N., *Raport la Conferința Națională a P.C.R., iulie 1972.* Ed. polit., Buc., 1972.
3. Ceaușescu N., *Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea P.C.R. în perioada dintre Congresul al X-lea și Congresul al XI-lea și sarcinile de viitor ale partidului.* Ed. polit., Buc., 1974.
4. Mihai I., Melinte M., *Contribuții la studiul localităților rurale în județul Iași.* Revista de Geodezie, cadastru și organizarea teritoriului, nr. 3 (1969).
5. Mihai I., *Dimensionarea zonelor preorășenești.* Cercetări Agronomice în Moldova, nr. 4 (1968).
6. Mihai I., *Contribuția sistematizării teritoriului la perfecționarea conducerii economiei județului Iași.* Teză de doctorat, Inst. polit. Iași, 1978.

РОЛЬ РАЙОННОЙ ПЛАНИРОВКИ ПРИ ПРИНЯТИЕ РЕШЕНИЙ В УПРАВЛЕНИЕ ЭКОНОМИКОЙ ЯССКОГО УЕЗДА

(Резюме)

На основе иследований проведенные в периоде 1967—1977 г. показана роль районной планировки в управление экономикой.

В работе представленны результаты работ по государственному переустройству, проэктированию сельских и новых городских населенных мест, планировке пригородной зоне и прочих работ.

Проведенные работы по районой планировке успешно использовались в процессе социяльно-экономического управления.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 1—2, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.D. 658.3.041

STUDIU PRIVIND ERGONOMIZAREA LOCURILOR DE MUNCĂ DINTR-UN ATELIER DE MIEZUIRE-TURNĂTORIE[1])

DE

GH. CONDURACHE, MONICA VOICU și EUGEN POPA

Studiul elaborat a rezultat din necesitatea analizei și ameliorării disfuncțiilor existente în activitatea turnătorilor-formatori din sectorul miezuire, constînd din imobilizarea unor porțiuni ale corpului timp îndelungat, care conduce la instalarea rapidă și menținerea unei stări accentuate de oboseală; alte disfuncții evidente, la acest loc de muncă, se datorează condițiilor de mediu fizic nesatisfăcătoare, avînd în vedere faptul că lucrează în majoritatea femei, care prezintă o sensibilitate sporită în raport cu bărbații față de condițiile de muncă specifice acestui sector și față de condițiile de mediu.

În funcție de aceste probleme în studiu s-au analizat următoarele elemente: a) pozițiile de lucru ale miezuitoarelor; b) consumul energetic al organismului în timpul muncii; c) condițiile mediului fizic de muncă; d) starea de oboseală și morbiditatea miezuitoarelor; e) factorii psihosociali și condițiile socio-economice care contribuie la instalarea oboselii; f) repartizarea lucrătorilor la locurile de muncă.

Pozițiile de lucru ale miezuitoarelor au fost analizate prin observație și cronometraj. S-a evidențiat existența a două situații extreme care corespund desfășurării proceselor de muncă la nivelul unor mese de lucru și a benzilor transportoare, pe de o parte, și la nivelul solului, pe de altă parte. Între aceste două situații extreme există în anumite momente situații intermediare, analizate pe larg în lucrare.

Consumul energetic corespunzător pozițiilor de lucru și activității miezuitoarelor este prezentat în tabelul 1.

Ținînd cont de datele cronogramei profesionale, consumul energetic pentru durata unui schimb de muncă la miezuitoare prezintă fluctuații între 1 100 și 2 200 kcal. Aceasta înseamnă că în unele schimburi de muncă solicitarea fizică este intensă, depășind 1 500 kcal, nivel considerat ca maxim admis, deoarece capacitatea de efort fizic a femeii reprezintă aproximativ 75% din capacitatea de efort fizic a bărbatului. Această depășire este datorată îndeosebi transportului manual al vaselor cu pămînt de formare, a căror greutate depășește 20 kg.

---

1. Prezentată la al V-lea Simposion „Probleme ale organizării și conducerii producției și muncii", Craiova, noiembrie 1977.

Tabelul 1

Poziția sau activitatea	Consum energetic corespunzător (kcal)		
	poziției	activității	total
1. Poziție ortostatică	50	150	200
2. Poziție ghemuit pe vine	30	105	135
3. Poziție ghemuit într-un genunchi pe sol	30	115	145
4. Idem cu ambii genunchi	30	125	155
5. Transport manual de greutăți	—	—	360

Dintre factorii mediului de muncă am analizat iluminatul, microclimatul, pulberile, gazele și vaporii iritanți.

Condițiile de iluminat au fost apreciate prin măsurători privind intensitatea iluminării E la locurile de muncă, atît pe suprafețele de lucru cît și pe cele de circulație. Valorile nivelului de iluminare exprimate în lucși au servit pentru calcularea factorilor de uniformitate ai iluminării pe suprafața de lucru E_{min}/E_{max}, pe suprafața de circulație E_{min}/E_{med}, și pe încăpere E_{min}/E_{med}.

Din analiza valorilor în cele trei schimburi a rezultat o neuniformitate marcantă atît pe suprafețele de lucru cît și pe suprafața de circulație și încăpere, în general. Rezultatele obținute la măsurători se explică prin amplasarea nerațională a surselor de iluminare în raport cu locurile de muncă și prin scăderea gradului de iluminare prin degajările de pulberi și vapori din secție.

Condițiile de microclimat au fost apreciate prin măsurători privind temperatura, umiditatea și curenții de aer de la locurile de muncă, completate fiind cu stabilirea temperaturii echivalent efective TEE și a catavalorii H. Din analiza valorilor obținute a rezultat că ele se încadrează în cadrul limitelor stabilite de Normele republicane de protecția muncii.

Analiza procesului de muncă din punct de vedere psihologic s-a realizat prin investigații ce au cuprins: a) observații asupra procesului de muncă; b) analiza psihologică a activității miezuitoarelor; c) convorbiri cu executanții din cele trei schimburi; d) anchetă de opinii asupra condițiilor de muncă din secție.

Din analiza efectuată au rezultat o serie de observații pe care le sintetizăm în cele ce urmează.

1. Organizarea spațiului de lucru prezintă unele deficiențe și anume locurile de muncă nu sînt delimitate precis, se lucrează și pe sol, nu sînt respectate întotdeauna culorele de circulație, cutiile de miez, în special cele goale, sînt depozitate în același spațiu unde se lucrează.

2. Iluminatul locurilor de muncă este necorespunzător, mai ales cel artificial, datorită amplasării neraționale (prea sus) a surselor de iluminare și a insuficienței acestora.

3. În sezonul rece condițiile de microclimat sînt nefavorabile, datorită existenței, în zona ușii, a curenților puternici și reci.

4. Pulberile silicogene depășesc limitele admise, existînd riscul îmbolnăvirilor pentru miezuitoarele cu vechime mare.

5. Există degajări de gaze nocive, iritante, cu o puternică acțiune asupra ochilor și aparatului respirator.

6. Pozițiile de lucru nu sînt cele recomandate. Se lucrează în poziție orto și clino-statică, ghemuit sau în genunchi. Nu există mese de lucru la toate locurile de muncă.

7. Nu există scaune sau alte rezemători pentru lucrători.

8. La linia de miezuire ușoară, plăcile suport pe care se așează miezurile de vederea vopsirii și retușului sînt amplasate direct pe sol, generînd poziții incomode de lucru.

9. La linia de miezuire grea, pe banda rulantă se execută numai o parte a miezurilor, existînd și miezuri care se execută în afara benzii. Pentru aceasta se transportă pe brațe în găleți de cca 20 kg amestecul de miez, pe distanțe de cîțiva metri.

10. Gradul de oboseală a lucrătoarelor este destul de accentuat mai ales în schimbul III, datorită atît mediului ambiant de muncă, a regimului de lucru cît și a lipsei de preocupări în privința unei selecții și orientări profesionale științifice.

Aceste constatări au stat la baza propunerilor de îmbunătățire a condițiilor de lucru, din punct de vedere ergonomic, pe care le prezentăm în continuare:

A) organizarea mai judicioasă a spațiului de lucru, prin delimitarea fiecărui loc de muncă și a drumurilor de acces și prin depozitarea într-un loc special amenajat a cutiilor de miez;

B) dotarea tuturor locurilor de muncă cu mese de înălțime corespunzătoare unor poziții comode de lucru, concomitent cu crearea condițiilor ca pe linia de miezuire grea să se poată executa un număr sporit de miezuri, îmbunătățirea condițiilor de iluminat prin coborîrea corpurilor de iluminat și prin întreținerea și înlocuirea la timp a lămpilor arse;

C) pentru îmbunătățirea microclimatului în sezonul friguros se recomandă o perdea de aer cald în dreptul ușii precum și revizuirea instalațiilor de încălzire din zonă;

D) revizuirea ventilației, dotarea cu unguente de protecție și educație sanitară susținută pentru respectarea măsurilor de igienă personală;

E) dotarea liniei de miezuire grea cu cărucioare de transport a găleților cu amestec de formare, pentru locurile de muncă din afara benzii rulante, transport pe care să-l realizeze un muncitor pentru toate locurile de muncă;

F) dotarea locurilor de muncă cu rezemători pentru spate, pentru reducerea gradului de oboseală.

Pentru reducerea stării de oboseală, pe lîngă măsurile propuse anterior se mai recomandă: organizarea și folosirea rațională a pauzelor și amenajarea unui loc adecvat pentru odihnă; introducerea gimnasticii de corelație la locul de muncă; folosirea psihoprofesiogramei meseriei turnător-formator, loc de muncă miezuire, propusă de noi în lucrare, la admiterea în școala profesională și la repartizarea absolvenților la acest loc de muncă, împreună cu bateria de teste, aplicate de către persoane de specialitate,

Din punct de vedere psihosocial se recomandă un climat psihosocial favorabil prin aprecierea rezultatelor în muncă, colaborare permanentă între membrii secției, stimulente materiale și morale etc.

Prin esența lor, măsurile de natură ergonomică nu vizează în mod direct obținerea unor efecte economice, referindu-se în special la creșterea confortului în muncă, la menținerea capacității de muncă a lucrătorilor, la utilizarea rațională a posibilităților de care dispune organismul uman.

Măsurile propuse de noi conduc pe de o parte la un efect economic de 25 000 lei/an iar pe de altă parte la reducerea rebuturilor cauzate și de lumina nesatisfăcătoare, la reducerea morbidității prin îmbunătățirea condi ilor de muncă etc.

Primită la 26 septembrie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de organizare și conducere

BIBLIOGRAFIE

1. Anghelescu V., *Elemente de ergonomie aplicată.* Ed. polit., Buc., 1971.
2. Ceauşu V., *Forme și cauze ale oboselii.* Rev. de psihologie, nr. 1, 1969.
3. *** *Norme republicane de protecția muncii.* Buc., 1975.

STUDIUM ÜBER DIE ERGONOMISIERUNG DER ARBEITSPLÄTZE IN EINER WERKSTATT FÜR KERNFORMUNG-GIESSEREI

(Zusammenfassung)

Die Arbeit analysiert und schlägt eine Reihe von Massnahmen vor zur Verbesserung der Disfunktionen in der Tätigkeit der Giesser-Former aus der Kernformungsabteilung.

Die vorgeschlagenen Massnahmen führen einerseits zum Ersparen von 25 000 Lei/Jahr und andererseits zur Verringerung der Ausschüsse und der Erkrankungsziffer.

Coli tipar 4,25

Tiparul executat sub comanda nr. 73 la
Întreprinderea poligrafică Iași
Str. 7 Noiembrie nr. 49 Iași
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

1981 MAR 11

40822

F 1503/8

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI

Tomul XXVI (XXX)

Fasc. 3—4

Secția VIII

ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

1980

OSZTÁGOS MŰSZAKI KÖNYVTÁR
DOKUMENTÁCIÓS OSZTÁLYA
1983

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI

Tomul XXVI (XXX)

Fasc. 3 — 4

Secţia VIII

ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

1980

COLEGIUL DE REDACȚIE

Prof. dr. doc. **VAL. BLIDARU**
Prof. dr. doc. **N.V. BOȚAN**
Prof. dr. ing. **M. GAFIȚANU** (președinte)
Prof. dr. **P. MÂLCOMETE**
Prof. dr. doc. **D. MANGERON**
Prof. dr. ing. **T. SILION**
Acad. prof. dr. doc. **CR. SIMIONESCU**
Prof. dr. ing. **I. VLAD**

COMITETUL DE REDACȚIE AL SECȚIEI

VIII. ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

Conf. **ALFRED JEANRENAUD**
Conf. dr. **GEORGETA MACARIE**

REDACȚIA

Prof. dr. doc. **D. MANGERON**
(redactor responsabil)
Prof. dr. doc. ing. **ALFRED BRAIER**
(secretar de redacție)
Asist. ing. **ANETA BRAIER** (redactor)

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Tomul XXVI (XXX), Fasc. 3—4 1980

Secţia VIII

ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

SUMAR

Pag.

C. JOFA şi N. BOBICĂ, Autoconducerea — etapă superioară în dezvoltarea democraţiei socialiste (rom., rez. franc.) 7

D. PICHIU, Omul şi structurile sociale (rom., rez. engl.) 13

TĂNASE SÂRBU, Idei einsteiniene în ontologie (rom., rez. franc.) 19

I. HUMĂ, Etica neotomistă (rom., rez. franc.) 25

GH. BOTIŞ, Critica interpretării etice a marxismului (rom., rez. franc.) 29

GEORGE MEDRIHAN şi V. PÂRVU, Politica demografică a Partidului Comunist Român (I) (engl., rez. rom.) 35

GEORGETA MACARIE, I. COBZARU şi M. IRIMIA, Dinamici calitative în agricultura unor ţări socialiste europene (rom., rez. franc.) 43

I.D. ADUMITRĂCESEI, Consideraţii cu privire la realizarea autogestiunii la nivelul oraşelor şi comunelor (rom., rez. franc.) 49

ELENA NICULESCU, Strategia în domeniul investiţiilor — componentă principală a politicii economice a Partidului Comunist Român (rom., rez. germ.) 53

ANGELA MUNTEANU, Forţa de muncă — factor activ al dezvoltării industriei chimice româneşti (rom., rez. franc.) 57

MONICA VOICU şi EUGEN POPA, Studiul alternării schimburilor în vederea scăderii gradului de oboseală (rom., rez. germ.) 63

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Tom XXVI (XXX), Fasc. 3–4 1980

Section VIII

SOCIAL-ECONOMIC SCIENCES

CONTENTS

Pp.

C. JOFA et N. BOBICĂ, L'autodirection – étape supérieure dans le développement de la démocratie socialiste (Romanian, French summary) . . . 7

D. PICHIU, Man and the Social Structures (Romanian, English summary) . 13

TĂNASE SÂRBU, Des idées einsteiniennes en ontologie (Romanian, French summary) 19

I. HUMĂ, Éthique néothomiste (Romanian, French summary). 25

GH. BOTIŞ, Critique de l'interprétation éthique du marxisme (Romanian, French summary) 29

GEORGE MEDRIHAN and V. PÂRVU, The Demographic Policy of the Romanian Communist Party (I). 35

GEORGETA MACARIE, I. COBZARU et M. IRIMIA, Évolutions qualitatives des agricultures de certains pays socialistes européennes (Romanian, French summary) 43

I.D. ADUMITRĂCESEI, Considérations sur la réalisation de l'autogestion au niveau des villes et des villages (Romanian, French summary) 49

ELENA NICULESCU, Strategie auf dem Gebiet der Investitionen, Hauptkomponente der ökonomischen Politik der Rumänischen Kommunistischen Partei (Romanian, German summary) 53

ANGELA MUNTEANU, Les cadres – facteur actif du développement de l'industrie chimique roumaine (Romanian, French summary) 57

MONICA VOICU und EUGEN POPA, Studium über die Schichtenabwechslung zwecks Herabsetzung des Ermüdungsgrades (Romanian, German summary) 63

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
BULLETIN OF THE POLYTECHNIC INSTITUTE OF JASSY
ИЗВЕСТИЯ ЯССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА
Том XXVI (XXX), Вып. 3—4 1980

Секция VIII

СОЦИАЛ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

СОДЕРЖАНИЕ

Стр.

К. ДЖОФА и Н. БОБИКЭ, Самоуправление — выщая ступень в развитии социалистической демократии (рум., рез. франц.) 7

Д. ПИКЮ, Человек и социальные структуры (рум., рез. англ.) . . . 13

ТЭНАСЭ СЫРБУ, Идеи Энштейна в онтологии (рум., рез. франц.) . 19

И. ХУМЭ, Неотомическая этика (рум., рез. франц.) 25

Г. БОТИШ, Критика этическую интерпретацию марксизма (рум., рез. франц). 29

ДЖЕОРДЖЕ МЕДРИХАН и В. ПЫРВУ, Демографическая политика Румынской Коммунистический Партии (I) (англ., рез. рум.) . . . 35

ДЖЕОРДЖЕТА МАКАРИЕ, И. КОБЗАРУ и М. ИРИМИЯ Качественныи эволюции сельсково хозяйства некоторых эвропейских социалистических стран (рум., рез. франц.) 43

И. Д. АДУМИТРЭЧЕСЕИ, Соображения относительно реализация самохозяйственностю на уровне города и комуны (рум., рез. франц.) 49

ЭЛЕНА НИКУЛЕСКУ, Стратегия вложений—важная часть экономической политики Румынской Коммунистической Партий (рум., рез. нем.) 53

АНДЖЕЛА МУНТЯНУ, Рабочая сила — активный фактор развития химической промышленность в Румынии (рум., рез. франц.) . . 57

МОНИКА ВОИКУ и ЭУДЖЕН ПОПА, Исследование чередования смен ввиду снижения степени усталости (рум., рез. нем.) 63

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 335.55

AUTOCONDUCEREA — ETAPĂ SUPERIOARĂ ÎN DEZVOLTAREA DEMOCRAȚIEI SOCIALISTE[1)]

DE

C. JOFA și N. BOBICĂ

Una din coordonatele fundamentale ale activității Partidului Comunist Român de edificare a socialismului a fost și rămîne perfecționarea și lărgirea considerabilă a democrației socialiste în țara noastră, crearea condițiilor pentru participarea activă a oamenilor muncii la conducerea societății. Participarea maselor la conducerea vieții sociale reprezintă latura esențială a democratismului socialist, latură ce se realizează concomitent cu lărgirea și adîncirea drepturilor și libertăților cetățenești. „Noi pornim — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — de la concepția revoluționară că socialismul se înfăptuiește cu poporul și pentru popor, că numai asigurînd participarea nemijlocită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, la elaborarea politicii interne și externe, la înfăptuirea ei, la conducerea tuturor sectoarelor, dezvoltînd democrația socialistă, creăm condițiile pentru edificarea orînduirii noi în mod conștient, de către întregul popor, stăpîn pe destinele sale, hotărît să-și făurească viața în mod liber, așa cum o dorește" [1].

Evident, formele de participare a oamenilor muncii la activitatea de conducere, măsura și eficiența acestei participări, sînt condiționate de un întreg ansamblu de factori, dintre care hotărîtori sînt cei care țin de nivelul de cultură și de conștiință a fiecărei clase și pături sociale, de experiența practică acumulată în activitatea politică, de gradul de omogenizare socială, și respectiv de unitatea intereselor fundamentale a acestor categorii, de gradul de dezvoltare și maturizare al orînduirii socialiste. Astfel, datorită condițiilor specifice determinate de interacțiunea acestor factori, în prima etapă a construcției socialiste participarea maselor populare la activitatea de conducere a avut cu precădere un caracter reprezentativ, rolul decisiv al maselor exercitîndu-se în domeniul desemnării reprezentanților lor în organele conducătoare ale societății, în controlul exercitat asupra modului în care aceștia își îndeplineau mandatul încredințat.

Pe măsura înaintării pe calea construcției socialiste, pe măsură ce activitatea de conducere devine din ce în ce mai complexă, datorită creșterii

---

[1)] Extras din comunicarea prezentată la sesiunea științifică jubiliară dedicată celei de a XXXV-a aniversări a Eliberării României de sub dominația fascistă și Congresului al XII-lea al Partidului Comunist Român, Iași, 13—14 iulie 1979.

volumului și complexității sarcinilor edificării noii orînduiri, centrul de greutate al actului de conducere se deplasează spre unitățile economico-sociale și administrativ-teritoriale, iar cerințele eficienței actului de conducere, în aceste condiții, reclamă valorificarea experienței întregului popor, antrenarea sa din ce în ce mai largă la toate etapele procesului de conducere.

În întîmpinarea acestor cerințe au venit măsurile inițiate de către partidul nostru, la inițiativa secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, măsuri prin a căror aplicare s-a creat acel cadru organizatoric care, prin diferite modalități, permite participarea directă, nemijlocită a poporului la întreaga activitate de conducere. Consultarea sistematică a maselor în activitatea de adoptare a celor mai importante legi și hotărîri pe linie de partid și de stat, instituirea principiului convocării cu regularitate a conferințelor, cu caracter național și local, pentru dezbaterea celor mai importante probleme ale vieții sociale, a conferințelor și consfătuirilor pe ramuri de activitate, instituționalizarea adunărilor generale și a consiliilor oamenilor muncii ca organe colective de conducere la nivelul întreprinderilor și unităților economice, perfecționarea continuă a activității și sporirea atribuțiilor acestora, instituționalizarea unor forumuri la nivel național cum ar fi : Congresul consiliilor populare, Congresul agriculturii, Congresul consiliilor oamenilor muncii, Congresul educației politice și al culturii socialiste, organismele democratice alese la nivel național în cadrul acestor congrese, sînt doar cîteva din multiplele acțiuni întreprinse de partid în direcția adîncirii și perfecționării continue, la toate nivelele și în toate sferele vieții economico-sociale, a democrației socialiste și care dau măsura amplorii și profunzimii acestui proces, conturîndu-se astfel o formă nouă, superioară, de exercitare a democrației, a democrației directe sau altfel spus a autoconducerii.

În aceeași orientare se încadrează și recentele măsuri inițiate de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, privind creșterea rolului Frontului Unității Socialiste în viața social-politică a României și îmbunătățirea organizării sale. Ele au menirea să impulsioneze și să asigure în condiții tot mai bune participarea efectivă a tuturor oamenilor muncii la elaborarea și înfăptuirea politicii de dezvoltare economică și socială a țării noastre.

Trecerea de la democrația predominant reprezentativă la cea cu caracter direct, de la conducerea prin reprezentanți la autoconducere, marchează o nouă etapă de adîncire și perfecționare a democrației, pregătită și condiționată de întreaga dezvoltare anterioară, imperios cerută de dezvoltarea în perspectivă a societății noastre, marchează acea trecere, la care se referea tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului din decembrie 1977, de la cantitatea acumulată, care pe planul organizării și conducerii societății înseamnă acumulare de cunoștințe și experiență, înalt nivel de conștiință și responsabilitate socială, grad înalt de omogenizare socială, la noua calitate, respectiv la autoconducerea întregii activități social-economice de către oamenii muncii. Astfel, autoconducerea reprezintă un stadiu superior în dezvoltarea democrației noastre socialiste, datorită extinderii formelor democrației directe, a creșterii ponderii lor în cadrul sistemului global de conducere a vieții sociale. Concomitent cu extinderea acestor forme se desfășoară acțiunea de perfec-

ționare a democrației reprezentative, de prelungire pe un alt plan și în modalități specifice a democrației directe.

Într-o primă accepțiune a termenului autoconducerea înseamnă participarea directă a fiecărei clase și pături sociale la activitatea de conducere, dreptul acestora de a decide în mod de sinestătător asupra tuturor problemelor care privesc domeniul lor de activitate și, totodată, posibilitatea participării împreună la conducerea societății. În acest sens, se poate vorbi de autoconducerea clasei muncitoare, de autoconducerea țărănimii și a altor categorii de oameni ai muncii, prin aceasta înțelegîndu-se că singura care hotărăște efectiv asupra problemelor ce privesc propria-i activitate este clasa muncitoare, respectiv țărănimea și alte categorii de oameni ai muncii. Bogata experiență acumulată de fiecare clasă și pătură socială în ce privește participarea ei la viața politică, la activitatea de conducere în general, integrarea organică a fiecăreia în comunitatea socialistă, identificarea lor cu destinul socialist al națiunii noastre sînt temeiuri care oferă suficiente garanții că autoconducerea fiecărei clase corespunde atît intereselor specifice a acesteia, cît și intereselor generale ale societății.

Autoconducerea la nivelul fiecărei clase nu trebuie să însemne o contrapunere a intereselor unei clase intereselor alteia, ci, dimpotrivă, ea trebuie să asigure, concomitent cu realizarea intereselor specifice, promovarea intereselor generale, integrarea armonioasă a activității desfășurate de fiecare clasă și pătură socială în activitatea întregului organism social. În acest context, autoconducerea înseamnă participarea cu drepturi egale, în funcție de pondere, importanța și contribuția fiecărei categorii de oameni ai muncii, la conducerea întregii activități și, în acest sens, este firesc ca rolul conducător să revină clasei muncitoare, clasă care deține rolul hotărîtor în viața economică, politică și culturală, ponderea în cadrul populației active a țării. Întărirea rolului conducător al clasei muncitoare în întreaga viață socială, participarea ei directă la adoptarea hotărîrilor în legătură cu propria-i activitate, precum și a hotărîrilor care vizează conducerea întregii societăți este de natură să ducă la creșterea rolului nu numai al clasei muncitoare, ci al tuturor categoriilor de oameni ai muncii. În această direcție tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia în Raportul prezentat la Conferința Națională a partidului din decembrie 1977 că întărirea rolului conducător al clasei muncitoare nu înseamnă o diminuare a rolului țărănimii sau al intelectualității, o contrapunere a muncitorilor țăranilor și intelectualilor, ci, dimpotrivă, „afirmarea rolului conducător al clasei muncitoare trebuie să ducă la închegarea tot mai strînsă a alianței și colaborării dintre muncitori, țărani, intelectuali, și alte categorii sociale, la participarea lor împreună, în frunte însă cu clasa muncitoare, la guvernarea societății noastre, sub conducerea partidului comunist [2, pp. 300—301].

Acest adevăr se impune de la sine, deoarece prin promovarea intereselor clasei muncitoare se promovează interesele tuturor oamenilor muncii, prin aplicarea consecventă a principiilor socialiste de organizare și desfășurare a întregii vieți sociale, aplicare în care clasa muncitoare este vital interesată, se asigură, pe baze deplin echitabile, posibilități de afirmare multilaterală pentru fiecare categorie socială.

Întreaga experiență revoluționară de edificare a noii orînduiri, atît a poporului nostru cît și a celorlalte popoare, demonstrează că succesul cu

care se înfăptuiesc sarcinile construcției socialiste depinde în mod hotărîtor de măsura în care clasa muncitoare își exercită rolul de clasă conducătoare a societății, și aceasta pe parcursul întregului proces revoluționar pînă la dispariția deosebirilor dintre clase, pînă la înfăptuirea comunismului deplin. „Noua calitate în conducerea societății—arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — presupune creșterea și mai mult a rolului clasei muncitoare, prin participarea mai largă în toate organismele de stat a reprezentanților ei și prin participarea ei directă la buna gospodărire a unităților economice, a întregii țări" [2, p. 421].

Însăși democrația socialistă devine o democrație reală, o democrație în sensul adevărat al cuvîntului, numai în măsura în care rolul conducător în viața socială revine clasei muncitoare, clasă care conduce, evident, prin conlucrarea strînsă cu țărănimea, intelectualitatea, cu celelalte categorii de oameni ai muncii. Pornind de la acest adevăr incontestabil, partidul nostru a acționat și acționează cu perseverență pentru transformarea principiului teoretic în realitate practică, prin inițierea unor măsuri concrete, menite să ducă la exercitarea efectivă de către clasa muncitoare a rolului de clasă conducătoare pe toate palierele vieții sociale, începînd de la unitățile economico-sociale și terminînd cu organele conducătoare ale partidului și statului.

A doua accepțiune a conceptului de autoconducere se referă la posibilitățile pe care le au colectivele de oameni ai muncii de la nivelul unităților social-economice și administrativ-teritoriale de a hotărî, pe baza unei largi autonomii, asupra tuturor problemelor care privesc dezvoltarea unității în care-și desfășoară activitatea, teritoriul în care trăiesc. Astfel, la nivelul unităților socialiste conducerea acestora se realizează prin organisme bazate pe o largă participare : adunarea generală și consiliile oamenilor muncii din centrale și întreprinderi, din alte unități social-economice.

Instituționalizarea adunărilor generale ca cel mai reprezentativ forum de dezbateri și rezolvare a problemelor fundamentale ale fiecărei unități a determinat o creștere considerabilă a rolului maselor de oameni ai muncii în conducerea unităților economico-sociale, dezvoltîndu-se democrația muncitorească, democrația societății în general. În mod justificat se poate aprecia că adunarea generală a oamenilor muncii constituie cea mai deplină expresie a autoconducerii, a democrației directe, ea dînd posibilitate participării nemijlocite a întregului personal muncitor din fiecare unitate economico-socială la dezbaterea și soluționarea problemelor legate de îndeplinirea planului de producție, la exercitarea unui control sistematic și eficient asupra modului în care acționează organele desemnate pentru îndeplinirea măsurilor stabilite, exercitării la un înalt nivel a actului de autoconducere.

Perfecționarea conducerii și planificării economiei naționale, în sensul lichidării centralismului excesiv, nejustificat, a sporirii autonomiei unităților economice și administrativ-teritoriale, a atribuțiilor acestora în stabilirea indicatorilor de plan și în îndeplinirea planului, așezarea întregii activități economice pe bazele trainice ale autogestiunii — sînt măsuri care dau posibilitatea participării efective și eficiente a tuturor oamenilor muncii la activitatea de conducere, la extinderea formelor de autoconducere democratică a societății.

În noile condiții cresc răspunderile adunărilor generale, a organelor de conducere colectivă pentru îndeplinirea la un nivel superior a rolului și atribuțiilor ce le revin, pentru stimularea creșterii eficienței economice, asigurîndu-se cointeresarea oamenilor muncii în valorificarea cu maximum de eficiență a resurselor existente, în obținerea de rezultate economice superioare.

În această dublă semnificație, autoconducerea înseamnă, așadar, promovarea unei democrații directe, sub forma participării efective și nemijlocite a întregului popor la activitatea de conducere.

Dacă socialismul se construiește cu poporul și pentru popor este firesc ca rolul poporului să nu se rezume numai la a îndeplini ceea ce hotărăsc alții în numele și evident în interesul său, chiar dacă aceștia sînt proprii săi reprezentanți. Mult mai necesar și mai util pentru societate este ca poporul însuși să hotărască, în mod conștient și organizat, asupra a ceea ce realizează sau a ceea ce urmează să înfăptuiască. „Nu ne putem mulțumi numai cu teza că clasa muncitoare își îndeplinește rolul prin intermediul celor cărora le dă mandat. Este bine și așa, dar este mai bine și mai necesar ca muncitorii să participe direct la conducere. Numai așa înfăptuim societatea comunistă" [2, p. 300].

Trecerea la autoconducere în țara noastră reprezintă o modalitate specifică, originală în care se materializează modul creator, revoluționar în care partidul nostru rezolvă problematica perfecționării conducerii democratice a țării, atragerea tuturor oamenilor muncii la directa și buna gospodărire a unităților economice și sociale, a întregii țări.

Primită la 15 martie 1980

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Ceaușescu N., *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.* Vol. **16**, Ed. polit, Buc., 1979, p. 404.
2. Ceaușescu N., *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate.* Vol. **15**, Ed. polit., Buc., 1978.

L'AUTODIRECTION – ÉTAPE SUPÉRIEURE DANS LE DÉVELOPPEMENT DE LA DÉMOCRATIE SOCIALISTE

(Résumé)

On met en relief la cadre organisateur, démocratique, créé dans notre pays, qui donne aux travailleurs la posibilité de participer activement à la direction de tous les secteurs d'activité de toute la société. L'autodirection constitue une expression de l'augmentation à un niveau supérieur de la démocratie socialiste exigée par le développement de perspective de notre société.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 301.18

OMUL ȘI STRUCTURILE SOCIALE

DE

D. PICHIU

1. Problema raportului dintre om și structurile sociale primește interpretări diferite la diverși reprezentanți și în curente de gîndire diferite din epoca noastră. Astfel, Michel F o u c a u l t, ca și alți reprezentanți ai structuralismului filozofant, neagă rolul activ al omului în raport cu structurile, se oprește la studiul structurilor și nu întrevede depășirea lor în cadrul practicii social-istorice a omenirii. Potrivit structuralismului propriu-zis, omul trebuie să se lase total purtat de sistem, el fiind strict determinat de acesta ; nu oamenii acționează într-o anumită societate, ci societatea acționează prin intermediul oamenilor ; nu „subiectul" uman este cel care vorbește o anumită limbă, ci în el și prin el se vorbește. Oamenii sînt puși în mișcare de legile care stau la baza constituirii unui limbaj. De asemenea, structuralismul consideră comportamentul uman ca fiind, de la origine, lipsit de orice semnificație. Astfel, omul este depreciat, este redus la un simplu „obiect", la „un lucru printre lucruri", iar relațiile dintre oameni sînt transformate mecanicist în relații între lucruri. În acest fel, în mod paradoxal, excesul de subiectivism al existențialismului se transformă la structuraliști într-un orizont de gîndire mecanicist și chiar pozitivist, care denaturează relația dintre subiect și obiect, dintre limbaj și realitate. Structuralismul filozofant „antiumanist" uită omul real cu universul lui subiectiv, cu dorințele, proiectele, libertatea și conștiința sa.

Raportul dintre om, sistem și structuri este în realitate un raport dialectic, de influențare reciprocă și nu unilateral, așa cum îl concep reprezentanții structuralismului. Omul este în același timp obiect și subiect activ al istoriei, subiectul activității sociale și cultural-istorice. Omul este un produs al unor sisteme și structuri sociale concrete în fiecare epocă istorică, este condiționat de ele, dar totodată el reacționează față de acestea într-un mod care-i este propriu ; omul modifică și transformă sistemele și structurile sociale : geneza lor presupune luarea în considerare a „praxisului" uman. Omul — clasele sociale, popoarele, națiunile — reprezintă elementul creator al însești acestor structuri, deși, concret, este determinat de ele. Există o contradicție permanentă, pe care structuraliștii n-o observă, între structura practic-inertă și omul care se descoperă condiționat de ea. Față de un sistem constituit, omul nu este pasiv și neputincios. Mai mult, omul selectează, deliberează, optează, este capabil de a propune scopuri și de a afirma valori, de a se autoeduca și transforma.

Construindu-și idealul umanist pe fundamentul teoretic al unei concepții consecvent materialiste și dialectice asupra vieții sociale, filozofia marxistă dezbate și soluționează în mod științific, realist problematica omului și a condiției umane.

2. Menționăm aici poziția lui Louis Althusser, în cadrul căreia ideea „antiumanismului teoretic" ocupă un loc principal. În volumul „Pour Marx" [6], un capitol substanțial este consacrat problemei: marxism și umanism, umanismul real.

În volumul amintit, Louis Althusser arată că între operele de tinerețe ale lui K. Marx (1840—1844) și cele de maturitate ar exista o ruptură radicală, al cărei punct s-ar situa în 1845, cu „Ideologia germană", și că această „coupure épistémologique" divizează gîndirea lui Marx în două perioade esențiale: 1) perioada ideologică, anterioară „rupturii" din 1845 și 2) perioada științifică, posterioară acestei „coupure" din 1845. Aceste două perioade sînt divizate apoi în două momente: a) momentul maturizării teoretice și b) momentul maturității teoretice a lui K. Marx [6, pp. 25—31]. De această periodizare este strîns legată aprecierea lui Althusser asupra umanismului marxist. Astfel, Althusser, influențat de structuralism și dintr-o perspectivă dominant structuralistă, consideră că marxismului i-ar fi propriu un „antiumanism teoretic" și un „antiistoricism". În „Lire le Capital", el scrie: „cu toată rigoarea trebuie să spunem a-umanism și a-istoricism" [7, p. 73].

În acest fel, Althusser neagă, depreciază umanismul și istorismul, ca dimensiuni esențiale ale gîndirii marxiste. El pornește de la identificarea punctului de vedere istorist și umanist în cunoaștere cu cel ideologic. Umanismul, care reprezintă conținutul principal al lucrărilor lui Marx pînă în 1845, este considerat o ideologie, iar ideologia este luată în sensul de „falsă conștiință", oglindire denaturată a realității sociale. Acest umanism este respins sub învinuirea de a fi o ideologie. Admiterea istorismului și umanismului ar împinge marxismul în situația de ideologie. După 1845, care ar marca în gîndirea lui Marx o ruptură cu orice antropologie și umanism filozofic, se poate vorbi deschis, spune Althusser, de un „antiumanism teoretic" al lui Marx. Afirmația respectivă se întemeiază pe critica ascuțită pe care Marx o face în „Ideologia germană" teoriilor despre o „esență umană" abstractă, despre om în general.

Această înțelegere speculativă a umanismului este străină lui Marx și marxismului. Althusser a vrut să arate, de fapt, că pe plan teoretic, marxismul nu este o simplă continuare a filozofiilor care se bazau pe o idee abstractă și speculativă despre esența umană și ar fi făcut mai bine să scrie că „marxismul nu este o antropologie speculativă". Folosind însă indistinct termenul de ideologie și umanism, considerînd istorismul și umanismul ca incompatibile cu știința, deci cu caracterul științific al marxismului în stadiul maturității sale, el depreciază umanismul marxist.

Althusser consideră și cuplul „umanism socialist" ca un termen impropriu, deoarece conține o „inegalitate teoretică frapantă": conceptul de „socialism" este un concept științific, iar cel de umanism este un concept ideologic (în sensul discutat anterior).

În realitate, știința socială marxistă este singura ideologie în care punctul de vedere de clasă, ideologic este compatibil și se îmbină organic

cu cel științific. În gîndirea marxistă, umanismul și știința formează o unitate indisolubilă ; constatăm că elementul științific este prezent și în ceea ce Althusser numește „perioada ideologică" a activității lui K. Marx. Trebuie subliniat că gîndirea lui Marx este o gîndire vie, creatoare, cu multiple aspecte susceptibile de a fi îmbogățite, dar ea nu trebuie să fie niciodată separată de om și de lupta sa. Marxismul este un umanism și acest umanism veritabil este un puternic instrument de înțelegere științifică și de transformare a lumii prin activitatea practică a oamenilor, de „a transforma o lume a cărei realitate este încă inumană" [8, p. 64].

3. Opunîndu-se în mod ferm tendințelor din cadrul curentului structuralist, care duc la eliminarea ideii omului ca subiect activ al istoriei, care izolează complet sistemele și structurile sociale de intervenția omului, materialismul dialectic și istoric pune în evidență caracterul activ și creator al omului în raport cu structurile sociale, faptul că „în istoria societății factorii activi sînt numai oamenii înzestrați cu conștiință, care acționează cu rațiune sau cu pasiune în vederea unor scopuri anumite" [3, p. 47].

Situînd în centrul preocupărilor sale omul, omul total, concret, real și nevoile sale, filozofia materialist-dialectică și istorică abordează în mod științific problematica umană, deosebit de complexă, pornind de la relația dialectică dintre individ și societate, de la raporturile sociale concret-istorice în care omul își desfășoară activitatea sa creatoare. În acest sens, gîndirea marxistă se opune existențialismului, care „autonomizează" omul, separîndu-l de natură și de societate, care îl desprinde de structurile economice și socio-culturale și pune accentul exclusiv asupra singularității și subiectivității sale.

Societatea reprezintă un sistem închegat de relații între oameni, relații istoricește determinate ; ea este de neconceput fără oameni, fără activitatea și fără relațiile dintre ei. La rîndul lor, membrii societății nu există în mod izolat, ca niște atomi dispersați. În procesul activității și vieții lor comune, oamenii sînt reuniți în grupuri, în colectivități mai cuprinzătoare, micro, medio și macrostructurale, participă la structuri sociale diferite și prin intermediul lor la viața socială în ansamblul ei.

În concepția materialist-dialectică și istorică despre lume, oamenii sînt de fapt purtătorii și agenții relațiilor sociale, ai structurilor sociale. Respingînd determinismul exclusivist al împrejurărilor sau oamenilor, marxismul subliniază corelația dialectică dintre om și mediul social istoric, arată că omul este determinat de sistemul social cu structurile sale, este un produs al vieții sociale în fiecare epocă istorică, dar, în același timp, omul — respectiv clasele sociale, popoarele, națiunile — reprezintă elementul creator, demiurgul oricărei structuri sociale. Omul este produs social, dar și individ, care prezintă o constelație de trăsături unice, irepetabile. Transformînd mediul înconjurător, omul se transformă în același timp pe sine, se desăvîrșește ca ființă creatoare de valori.

După sugestiva caracterizare a lui K. Marx, „omul este actorul și autorul procesului vieții sociale". Aceasta evidențiază latura socială a omului ca esențială ; faptul că omul este o ființă socială, determinată și influențată puternic de mediul social, de orînduirea în care trăiește, și totodată rolul său activ, de factor genetic al societății. Omul este obiect și subiect al procesului istoric : obiect al istoriei, fiind determinat de societatea în care trăiește

și subiect, creator de istorie, deoarece prin activitatea sa, el împinge societatea spre noi culmi.

Ca produs al societății, omul (indivizii și colectivitățile) este dominat de necesitățile sociale, de o realitate produsă prin activitatea generațiilor precedente (ambianța naturală și relațiile sociale) ; iar ca demiurg, ca făuritor al vieții sociale, el creează relații și instituții sociale noi, precum și noi obiecte ale naturii. Dar aceasta are loc nu în mod arbitrar, ci în anumite condiții și premise obiective istoricește determinate. Activitatea practică, social-istorică a oamenilor este de fapt un proces de constituire și de modificare continuă a structurilor sociale. Oamenii contestă și transformă structurile sociale numai reuniți și integrați în grupurile și clasele sociale progresiste.

Istoria nu poate fi înțeleasă fără a lua în considerare această activitate practică socială a oamenilor. Totodată, ea trebuie corelată cu valorile și semnificațiile de care este pătrunsă totalitatea socială, cu libertatea și conștiința omului. Libertatea presupune alegere și decizie în cunoștință de cauză ; ea este caracteristică acțiunii umane care scapă de constrîngeri exterioare și se poate realiza prin inițiative și creativitate, prin valorizare. Libertatea are drept conținut principal transformarea prin acțiune a realității obiective, a structurilor și sistemelor sociale, și a propriei vieți a omului.

Încă în „Ideologia germană", M a r x și E n g e l s puneau în lumină aceste idei, arătînd că „structura socială și statul se nasc permanent din procesul de viață al unor indivizi bine determinați ..., așa cum sînt în realitate, adică așa cum acționează, cum produc bunuri materiale, deci așa cum se manifestă a fi în cadrul anumitor limite, premise și condiții, independente de bunul lor plac" [1, p. 26]. Cu alte cuvinte, structurile sociale sînt create de oameni, dar nu în mod arbitrar, ci pe baza legilor obiective ale dezvoltării societății și în condiții care sînt un produs al dezvoltării sociale anterioare.

Prin urmare, diferitele structuri sociale concrete, istoria în ansamblu, nu rezultă dintr-o acțiune automată a factorilor economici, ci oamenii își făuresc propria lor istorie" ... însă o făuresc într-un mediu dat, care o condiționează pe baza relațiilor reale deja existente, dintre care cele economice, oricît de puternic ar fi influențate de celelalte — politice și ideologice — sînt totuși, în ultimă instanță, hotărîtoare și constituie firul roșu care trece prin întreaga dezvoltare, singurul care conduce la înțelegerea ei" [2, p. 361].

Materialismul istoric mai subliniază ideea că necesitățile și structurile sociale nu acționează ca o fatalitate asupra omului, ci îi oferă posibilități de deliberare și de alegere, de afirmare a capacității sale creatoare, în funcție de condițiile social-istorice și de aspirațiile sale.

Este evident că aceste posibilități sînt pe deplin realizabile în condițiile societății socialiste, care oferă cadrul social-economic, politic și cultural pentru lichidarea alienărilor și unilateralizării proprii capitalismului, pentru dezvoltarea și afirmarea multilaterală a omului și a personalității sale. Noua orînduire socială, toate structurile sale, solicită participarea activă, manifestarea liberă, conștientă și creatoare a omului în întreaga viață socială, ca om de acțiune, cu inițiativă și înaltă responsabilitate. Condițiile economice, politice și culturale noi oferite de socialism constituie atît bazele dezvoltării omului și personalității sale, cît și temeiuri ale realizării

unității indisolubile dintre societate și individ. Pentru noua orînduire, omul este idealul suprem; el constituie o preocupare permanentă teoretică și practică.

Societatea noastră socialistă, profund umanistă, manifestă înaltă exigență față de rolul omului în sistemul și structurile sociale, față de aportul său la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate. Acuma, pentru prima oară, individul apare pe scena istoriei în dubla sa postură — determinat de sistemul social și creator de structuri sociale și anume a acelora care corespund în cea mai mare măsură valorilor specifice omului. Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și perfecționarea structurilor sale social-politice, dezvoltarea multilaterală a economiei, științei și culturii, aplicarea unor măsuri eficiente în conducerea vieții sociale fac să sporească și mai mult rolul omului înaintat, care, prin activitatea sa creatoare, își făurește liber propria istorie. Acuma crește rolul factorului uman în funcționarea structurilor sociale, deoarece indivizii acționează în cunoștință de cauză, fiind în același timp proprietari ai mijloacelor de producție, producători și beneficiari ai muncii depuse, stăpîni pe munca și destinele lor. Noi făurim nu numai o economie nouă (și aceasta nu ca un scop în sine), ci și un om cu adevărat nou, al societății socialiste multilateral dezvoltate, al societății comuniste. O societate socialistă multilateral dezvoltată presupune atît o economie puternic industrializată și multilateral dezvoltată, cît și un om armonios dezvoltat, dinamic și de înaltă competență profesională și politico-ideologică.

Documentele Congresului al XII-lea constituie o strălucită confirmare a consecvenței cu care partidul nostru, secretarul său general, situează problema făuririi omului nou la nivelul unei probleme fundamentale a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, o consideră ca cea mai importantă și mai complexă sarcină. „Trebuie înfățișată în adevărata ei lumină justețea politicii partidului nostru, umanismul nou, revoluționar al orînduirii pe care o edificăm, în centrul căreia se află omul, demnitatea, bunăstarea și fericirea lui" [5, p. 84] — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu în Raportul prezentat la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R. „Activitatea politico-educativă trebuie să ducă la formarea omului nou, cu un larg orizont de cunoaștere a legalităților dezvoltării lumii, a cuceririlor culturii și științei moderne, militant activ pentru transformarea revoluționară a lumii, pentru idealurile nobile ale comunismului" [5, p. 85].

Primită la 18 martie 1980

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Marx K., Engels F., *Ideologia germană.* În „Opere". Vol. 3, Ed. polit., Buc., 1958.
2. Marx K., Engels F., *Scrisori despre Capitalul.* ESPLP, Buc., 1955, p. 361.
3. Engels F., *Ludwig Feuerbach și sfîrșitul filozofiei clasice germane.* Ed. a V-a, Ed. polit., Buc., 1970.
4. Ceaușescu N., *Expunere cu privire la activitatea politico-ideologică și cultural-educativă de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al societății socialiste multilateral dezvoltate și al comunismului în România,* 2 iunie 1976.
5. Ceaușescu N., *Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R.* Ed. polit., Buc., 1979.

6. Althusser L., *Pour Marx*. François Maspero, Paris, 1966.
7. Althusser L., Balibar E., Establet R., *Lire le Capital*. Tome **II**, *Théorie*. François Maspero, Paris, 1967.
8. Bottigelli E., *En lirant Althusser*. În vol. „Structuralisme et marxisme", Union Générale d'Éditions, Paris, 10/18, 1970.
9. Таврижян Г. М., *Актуальности вариянт „критическои теории общества"*. Вопросы филозофии, Москва, 3 (1976).

MAN AND THE SOCIAL STRUCTURES

(Summary)

The interrelation between man, system and the social structures is in fact of a dialectical order bound to mutually influence each another, as conceived by the representatives of the structuralism itself. Man is both the object and the active subject of hystory.

Man is the product of certain concrete social systems as well as of certain social structures within each epoch ; Man is influenced by them, but in the same time behaves in a specific way ; Man changes and alters the systems and the social structures ; their genesis has to take into account the human „praxism".

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C. Z. 111

IDEI EINSTEINIENE IN ONTOLOGIE[1)]

DE

TĂNASE SÂRBU

E i n s t e i n rămîne în istoria științei și culturii universale a omenirii nu numai ca un geniu al gîndirii fizice, dar și ca un gînditor profund, un filosof veritabil. La baza tuturor caracterizărilor și aprecierilor privind dubla calitate, de savant și de filosof, a lui A. E i n s t e i n stă, desigur, atît opera sa bogată în idei originale și inovatoare, cît și viața sa intens dar echilibrat trăită, cu multiple preocupări : politice, artistice și sportive, comunitare, de formare și îndrumare a tinerilor, de solidaritate omenească.

Raportarea la filosofie, practicarea reflexiei și meditației asupra existenței, în general, asupra existenței și condiției umane, în special, caracterizează din plin profilul spiritual al lui A. E i n s t e i n.

Marele fizician concepea filosofia ca pe o călăuză permanentă a omului de știință, deci impregnată de știință, nu ca pe o speculație, ca verbalistică. Astfel, în lucrarea de filosofie a fizicii, scrisă în colaborare cu polonezul L. I n f e l d, se arată că „Generalizările filosofice trebuiesc fundamentate pe rezultatele științifice. Odată formulate și unanim acceptate ele influențează permanent dezvoltarea ulterioară a gîndirii științifice indicîndu-i, printre numeroasele procedee posibile, pe cele pe care trebuie să le urmeze. Revolta, urmată de succesul, împotriva concepției acceptate, are ca rezultat dezvoltări neașteptate și foarte diferite, care devin o sursă de noi aspecte filosofice" [2, p. 56]. Sînt puse aici în evidență funcții importante ale filosofiei în raport cu știința, între care cele sintetic-generalizatoare, metodologice și axiologice.

Cu alte prilejuri, mai ales cele oferite de încercările filosofilor pozitiviști ai vremii de a-i răstălmăci ideile, E i n s t e i n și-a exprimat cu consecvență concepția ontologică materialistă. *„Credința într-o lume exterioară independentă de subiectul care o percepe stă la baza oricărei științe a naturii.* Întrucît percepția senzorială nu ne oferă decît o informație indirectă asupra lumii exterioare, adică asupra «realului fizic», aceasta nu poate fi concepută de noi decît pe o cale speculativă" [1, p. 194].

E i n s t e i n se declara împotriva apriorismului kantian cînd afirma că „În problema realității nu poate fi vorba decît de un lucru : cercetarea

---

[1)] Prezentată la Simpozionul național de teoria relativității, organizat de Facultatea de fizică și Facultatea de matematică a Universității „Al. I. Cuza" din Iași, 27—28 aprilie 1979.

caracterelor complexului experiențelor simțurilor cărora li se raportează ideile" [1, pp. 216—217].

După cum se vede, Einstein a considerat că „realitatea fizică" și „realitatea obiectivă" (sau materia, cum spunem noi astăzi) sînt unul și același lucru. Prin această identificare Einstein s-a situat pe pozițiile „clasice" ale ontologiei, și mulți alți fizicieni din prima jumătate a secolului nostru au procedat asemănător. În acest sens M. Born scria că „Generația din care fac parte Einstein, Bohr, și căruia îi aparțin și eu a fost învățată că există o lume fizică obiectivă, care se dezvoltă în conformitate cu legi imuabile, independente de noi. Noi urmărim această desfășurare a evenimentelor, la fel cum urmărește publicul dintr-un teatru desfășurarea unei piese. Einstein nu renunță la ideea că aceasta trebuie să fie relația dintre observatorul științific și obiectul său" [4, p. 142].

La un moment dat, totuși, șeful școlii de fizică de la Copenhaga, N. Bohr, pune în discuție identificarea „realității fizice" cu „lumea exterioară", declanșîndu-se faimoasa dezbatere epistemologică Bohr-Einstein în legătură cu *condițiile* necesare pentru o descriere obiectivă a proceselor din natură.

După cum se știe, Bohr considera că pentru cunoașterea fenomenelor cuantice trebuie să adoptăm principiul complementarității, întărit de stabilirea relațiilor de nedeterminare (W. Heisenberg, 1927). El sublinia că complementaritatea „trebuie considerată mai curînd drept expresia logică a situației noastre în fața unei descrieri obiective în acest domeniu al experienței (microfizic) decît ca o renunțare la poziția noastră de observatori obiectivi ai naturii" [3, p. 98]. Așadar, din punct de vedere ontologic Bohr rămînea pe pozițiile materialismului, cerînd o revizuire a conceptului de realitate fizică în sensul că ea nu mai poate fi identificată cu simpla existență exterioară cercetătorului, ci cuprinde și „toate interacțiunile dintre aparatele de măsură și obiectele atomice, implicate de cuanta de acțiune..." [ibid.]. În felul acesta Bohr angaja discuția și în direcția revizuirii determinismului — domeniu important al ontologiei —, în care Einstein s-a manifestat tot ca un „clasic", adică un apărător al ideii și principiului clasic de cauzalitate, formulat în manieră „dinamică", nu „statistică". Or, mecanica cuantică, pentru prezentarea căreia Einstein și Infeld consacră un întreg capitol din [2], „formulează legi care guvernează mulțimile și nu indivizii. Ea nu descrie proprietăți, ci probabilități; nu formulează legi care să dezvăluie viitorul sistemelor, ci legi care guvernează schimbările de probabilități în timp și raportîndu-se la marile ansambluri de indivizi" [2, p. 289]. Prin toate acestea mecanica cuantică, considerau autorii, se îndepărtează de acel frumos program al lui Maxwell, conform căruia realitatea fizică era reprezentată prin cîmpuri continui exprimate cu ajutorul ecuațiilor diferențiale cu derivate parțiale; ea se îndepărtează și de programul lui Newton, conform căruia realitatea fizică este constituită din puncte materiale ale căror modificări constau în mișcări exprimate tot prin ecuații diferențiale.

Ca adept al ideii că lumea fizică este, în esența ei, continuă (programul lui Maxwell a fost dezvoltat de Einstein nu numai în teoria relativității, dar și în teoria „cîmpului unitar"), Einstein a fost, așadar, în opoziție cu mecanica cuantică, cu ideile ontologice susținute de promotorii ei.

Dar chiar dacă realizările științifice dobîndite pe linia metodologică susținută de Einstein sînt mai puține (de exemplu, mecanica ondulatorie a lui de Broglie-Schrödinger) comparativ cu cele ale mecanicii cuantice, nu putem vorbi, totuși, despre o „ambiguitate" a savantului și filosofului Einstein, cum se susținea recent în [6], nici în plan științific, nici în domeniul filosofiei, respectiv, al ontologiei. Considerăm, dimpotrivă, că, prin tot ceea ce a susținut și realizat Einstein omenirea a reușit să-și apropie și să stăpînească mai bine realitatea. Ideile sale științifice și filosofice fundamentale nu sînt echivoce, ci *contradictorii*, ca și realitatea care le-a generat sau asupra căreia și-a răsfrînt geniul creator și sensibilitatea. Ele nu sînt expresia adevărului absolut nici în fizică, nici în alte domenii ale cunoașterii, ci converg spre stăpînirea adevărului obiectiv.

Caracterul contradictoriu al ideilor einsteiniene se manifestă pregnant în legătură cu fenomenele și procesele social-umane. După opinia noastră, aceste idei reflectă experiența sa de viață și nu o concepție riguros închegată. Einstein nu operează cu categorii și principii sociologice, nu formulează explicații teoretice în domeniul ontologiei sociale sau antropologiei filosofice, ci opinii despre situația omului, în general, a omului de știință, îndeosebi, în lumea pe care a cunoscut-o și trăit-o efectiv savantul — așa-numita civilizație occidentală.

Einstein a călătorit mult reușind să cunoască întreaga lume dar, viața sa s-a desfășurat pînă la vîrsta de 53 de ani în Germania, Italia și Elveția. Din 1933 s-a stabilit efectiv în S.U.A., unde a rămas pînă la sfîrșitul vieții [5, pp. 309—314].

Omul Einstein s-a opus vehement tuturor acelora care au atentat la libertatea și afirmarea omului, de pe pozițiile democratismului burghez. „Idealul meu politic este idealul democratic", nota savantul. Desigur, este vorba de idealul democratic liberal, care asigură afirmarea individului. „Elementul prețios în mecanismele umanității nu este statul, ci individul, creator și sensibil; el creează nobilul și sublimul" [1, p. 11]. Totodată, scrie mai departe Einstein, ceea ce este individul exprimă apartenența sa la o mare comunitate socială, care îi conduce existența sa materială de la naștere pînă la moarte. Valoarea unui om depinde de gradul în care sentimentele sale, gîndurile și actele sale sînt aplicate în scopul dezvoltării existenței celorlalți oameni. Pînă la urmă, însă, progresul social se datorează personalităților creatoare care judecă independent. Cînd sentimentele de demnitate și dreptate personală scad, se instaurează dictaturile. De aceea, în „Germania 1933" din [1] susține că „aberația mintală a maselor" a condus la instaurarea dictaturii fasciste, ceea ce este numai în parte adevărat. Pe lîngă starea de spirit (factorul subiectiv al istoriei) trebuie avut în vedere, poate în primul rînd, condițiile materiale obiective care au determinat instaurarea acestei forme politice de guvernare în Germania.

În ceea ce privește viața economică, Einstein considera că producția bazată pe jocul liber al forțelor economice și al scopurilor dezordonate ale indivizilor spre putere și bunăstare trebuie înlocuită cu organizarea metodică a ei; de asemenea, trebuie limitate armamentele, modificate regulile de ducere a războiului sau chiar înlăturat total războiul din viața societății. În alt loc [1, p. 20] Einstein susținea că dezvoltarea economiei și tehnicii în societatea modernă a exacerbat lupta pentru existență.

Referindu-se la marea criză economică din anii 1929—1933 Einstein considera că principala cauză a declanşării ei era progresul tehnic, care a generat toate celelalte fenomene negative din viaţa economică a societăţii: supraproducţia aparentă, creşterea ponderii muncii neproductive prin militarizarea economiei, insecuritatea politică datorită unui război latent, slăbirea puterii, ascensiunea economică a claselor inferioare după primul război mondial. Cu toate acestea, progresul tehnic nu poate fi oprit sau diminuat. Se impune crearea unei economii complet dirijate, precum şi alte măsuri: reducerea săptămînii de lucru pentru a înlătura şomajul, stabilirea de salarii minime în aşa fel încît puterea de cumpărare a salariaţilor să corespundă cu creşterea producţiei, stabilirea preţurilor de monopol care să fie controlate de stat, şi altele. Statul, precizează în continuare Einstein, poate să-şi îndeplinească funcţiile sale dacă dispune de oameni competenţi şi independenţi, care se călăuzesc în activitatea lor după criterii obiective; aceşti oameni nu pot fi decît intelectualii cu realizări deosebite, pentru a-şi asigura prestigiul, şi cu simţul responsabilităţii foarte dezvoltat, pacifişti activi. Un asemenea stat, lăsa să se înţeleagă savantul, va putea crea condiţii pentru afirmarea în mod egal a tuturor oamenilor, indiferent de apartenenţa lor comunitară, religioasă etc. Naţionalismul extrem va fi înlocuit cu internaţionalismul, suveranitatea limitată a diferitelor state va crea premisele pentru o adevărată securitate, căci pe plan intern statele vor desfiinţa obligativitatea serviciului militar, educaţia militară în spiritul patriotismului exagerat şi al naţionalismului şovin. Totodată, arăta fizicianul, se va desfăşura o activitate de educare morală şi politică a cetăţenilor, se va căuta o religie optimă pentru oamenii de rînd iar pentru savanţi se va adopta „religia cosmică". Cea mai bună religie pentru popoarele civilizate din epoca contemporană, nota în acelaşi loc Einstein, este creştinismul îmbinat cu iudaismul, curăţate de accesoriile ulterioare învăţăturii lui Hristos şi ale preoţilor (profeţilor) [1, p. 149].

Oamenii de ştiinţă, considera Einstein, au şi ei nevoie de o religie, „religia cosmică" cum a numit-o el. Dumnezeul acestei religii constă în „Convingerea legată de sentimentul profund al unei raţiuni superioare, care se manifestă în lumea experienţei ..." [1, p. 162]. Religoizitatea savantului rezidă în admiraţia extaziată a armoniei legilor naturii, sentiment înrudit cu cel al marilor spirite creatoare religioase din toate timpurile. Această religiozitate cosmică „este resortul cel mai puternic şi mai nobil al cercetării ştiinţifice" [1, p. 37].

Din expunerea succintă a ideilor politice, economice, morale, religioase enunţate sau adoptate de Einstein rezultă anumite inconsecvenţe, în raport cu ideile sale ştiinţifice, cu preocupările de a elabora o teorie a universului fizic al lumii. Din păcate, uneori, aceste inconsecvenţe sînt folosite abil de slujitorii teologiei şi reacţiunii ideologice drept argumente „convingătoare" pentru susţinerea unor dogme (religioase, politice etc.).

După părerea noastră însă, vorbind despre „religia cosmică", despre religiozitatea necesară a oamenilor, Einstein nu a vrut să îndemne la misticism, ci a vrut să dezvăluie şi o altă latură a muncii omului de ştiinţă şi a omului în general: aceea care ţine de sensibilitate, de idealuri şi valori.

Trăind într-o lume în care problemele „sufletului" erau considerate a fi de domeniul religiei, Einstein a numit şi el această latură a vieţii

oamenilor „religie". De aceea, ne permitem să facem următoarea presupunere : oare dacă Einstein ar fi reuşit să se apropie mai mult de ideile şi realităţile socialiste, nu ar fi ajuns să promoveze *idealul comunist* de viaţă, atît pentru savanţi cît şi pentru ceilalţi oameni ?

Considerăm că toate inconsecvenţele şi neîmplinirile ideilor ontologice einsteiniene îşi au, pînă la urmă, originea în realităţile sociale în care s-a format şi a trăit marele creator, în particularităţile personalităţii sale. Creaţia ştiinţifică a lui Albert Einstein şi ideile filosofice care se degajă din ea reprezintă o contribuţie nepieritoare la dezvoltarea concepţiei materialist-dialectice despre lume şi om.

Primită la 15 decembrie 1979

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific
şi filosofie

BIBLIOGRAFIE

1. Einstein A., *Comment je vois le monde* ? Flammarion, Paris.
2. Einstein A., Infeld L., *L'évolution des idées en physique.* Flammarion, Paris, 1938.
3. Bohr N., *Fizica atomică şi cunoaşterea umană* (trad. din l. engleză). Ed., şt., Buc., 1969.
4. Born M., *Fizica în concepţia generaţiei mele* (trad. din l. germană). Ed. şt., Buc., 1969.
5. Lvov V., *Viaţa lui A. Einstein* (trad. din l. rusă). Ed. şt., Buc., 1960.
6. De Closets F., *Einstein : le drame du savant.* Science & Avenir, mars 1979, pp. 94—101.

DES IDÉES EINSTEINIENNES EN ONTOLOGIE

(Résumé)

En vertu de la double qualité d'A. Einstein — celle de physicien et celle de philosophe —, l'auteur s'arrete pour présenter ses idées sur la réalité physique, le déterminisme et la réalité sociale-humaine. Malgré leurs inconséquence partielle, ces idées amennent une immortelle contribution au développement de la conception matérialiste dialectique sur l'homme et l'Univers.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 17.03

ETICA NEOTOMISTĂ

DE

I. HUMĂ

O perspectivă asupra principiului moralității, perspectivă chiar dacă nu întrutotul originală, în orice caz întrunind suficiente motive de a fi luată în discuție, oferă neotomismul. Deși pleacă de la ideea unui dumnezeu ca sumă infinită a posibilităților existente în univers și, implicit, de la ideea *finalității* — ceea ce are repercusiuni și în etica ce o promovează —, neotomismul se opune în numeroase privințe denaturărilor idealist-subiectiviste, oferind în consecință o platformă ideatică aptă să susțină un dialog. Ceea ce se evidențiază și în accentul pus pe o serie de concepte etice și antropologice cu care își susține discursul : natură umană, individ și persoană, persoană ca existență în lume, persoană și personalitate, libertate și determinism, responsabilitate, obligație etc.

Vom invoca însă aici numai acele elemente care să circumscrie principiul moralității din unghiul de vedere neotomist.

Poziția practică și concretă a omului în fața destinului său este relevată — spune J. Maritain — de problema antropologică *ce este omul*, pentru că numai astfel o filozofie își poate face titlul de merit al afirmării realității și valorii persoanei. A arăta ce este omul înseamnă a înțelege mai întîi natura umană.

M. J Nicolas precizează că naturalul nu se reduce numai la ceea ce este corporal în om, căci omul este *în mod natural* alcătuit din materie și spirit. După el, este natural ceea ce omul, în raport cu timpul și istoria, are în mod natural transcendent. De unde rezultă că pentru neotomism, în genere, raportarea subiectului la întreaga existență este o trăsătură caracteristică a naturii umane.

Modul raportării la existență este în funcție de natura duală a omului : ființă supusă presiunii obscure a instinctului și, deopotrivă, ființă rațională. Factorul de fuziune a instinctului, voinței și rațiunii este tendința naturii umane spre perfecționare. Această tendință, incitînd forțele creatoare și eliberînd resorturile energetice ale omului, exprimă prezența omului în lume.

Așadar, conform viziunii teologice neotomiste, natura umană este sinteza intelectului și sensibilității, rațiunii și voinței, ca o manifestare superioară a dinamismului natural caracteristic existențelor *create*.

Recunoașterea interdependenței organice dintre ontologic, gnoseologic și etic permite filozofiei neotomiste să ajungă la unele idei pozitive : cunoașterea și moralitatea fiind consubstanțiale naturii umane ca esență deschisă spre totalitatea existenței, înseamnă că necesitatea moralității derivă din caracterul ei natural ; în măsura în care cunoașterea asigură autorealizarea morală, se justifică identitatea actului gnoseologic cu cel moral ;

perfectibilitatea naturii umane este necesară şi posibilă, fapt învederat de ascendenţa cunoaşterii şi moralităţii [1, pp. 71—72].

Dar, pentru neotomism, obiectul cunoaşterii şi al voinţei este stabilit dinainte şi definitiv, încît, în perspectiva raportului natural-supranatural, activitatea de cunoaştere se reduce la formularea unor scopuri-mijloc faţă de scopul ultim, la stabilirea unor valori care se reprezintă ca atare în măsura în care servesc scopul ultim, valoarea absolută. Şi dacă sarcina cunoaşterii este, deci, pentru neotomism, de a cerceta ceea ce este dinainte cunoscut, la fel actele voinţei capătă un sens numai întrucît vizează valoarea ultimă.

Neotomismul deduce principiul moralităţii din conformarea comportamentului la natura raţională, întrucît pune semnul egalităţii între existenţă şi valoare. Încît, omul fiind o existenţă raţională *prin natura sa*, binele raţiunii ar fi sinonim cu perfecţiunea naturii umane.

Acest ontologism face ca principiile morale înseşi să fie înţelese drept conştientizare a nevoilor şi tendinţelor naturale. Pentru J. Messner, aceste principii sînt certe prin ele însele, căci adevărul lor se fundamentează în logica existenţei ; adică ar reprezenta judecăţi sintetice apriori.

Deoarece pentru neotomism modul peren de a fi al omului îl constituie scopurile naturale, rezultă că etica neotomistă îşi fundează principiul moralităţii nu numai într-un ontologism (sui-generis), ci şi într-un antropologism. Şi aceasta, chiar dacă în conţinutul acestui antropologism se disting elemente pozitive ale unei dialectici a continuităţii şi discontinuităţii procesului valoric-constitutiv, elemente care, însă, devin evanescente datorită absolutizării continuumului : permanenţele naturii umane. Lucru care se explică prin neraportarea naturii umane la praxis şi la determinismul social-istoric. Astfel că, „Pentru etica neotomistă, ceea ce în realitate reprezintă un rezultat al procesului istoric de formare şi acumulare a elementelor morale determinate de exigenţele practicii sociale obiective este privit în sine, ca un dat aprioric rupt de procesul istoric care îl generează [1, p.64].

Am reţinut, aşadar, că pentru neotomism principiul moralităţii poartă în conformarea la natura umană, natură umană înţeleasă însă ca un dat aprioric. Să desprindem acum şi cîteva aspecte ale aceleiaşi concepţii asupra „mecanismului" moralităţii, adică asupra felului în care se edifică moralitatea însăşi şi principiul ei.

J. Messner consideră drept prim atribut al persoanei autonomia morală. Prin aceasta, omul conştientizează realitatea esenţială a naturii sale şi impune acordul propriului comportament cu această natură, căci legea morală asigură omului ordinea propriului său eu. În acest sens, neotomismul în genere se remarcă prin recunoaşterea unei structuri determinate a subiectivităţii, prin analiza nuanţată a diferitelor trepte ale conştiinţei şi a mijlocirilor complexe ce le implică acestea în drumul de la psihic la moral. Sînt recunoscute ca integrîndu-se structurii subiectivităţii nivelele preconştient şi inconştient, instinctele şi pasiunile, tendinţele vitale, dar şi cele spirituale ; funcţionalitatea lor vizează dialectica raportului — considerat fundamental — dintre raţiune şi voinţă.

Este de remarcat în etica neotomistă că factorului spontan, care ţine de spontaneitatea primitivă naturală, nu i se atribuie disponibilitatea moralităţii. Cu toate acestea, experienţa conştiinţei morale îl implică ca un dat ce ia forma impulsului sau motivaţiei. Emanciparea spiritului faţă de pre-

siunea naturii, realizarea personalităţii adică, depinde de măsura în care spontanul este depăşit în planul moralităţii „pure". Dar autodistanţarea şi autoraportarea critică a personalităţii nu se pot elibera complet şi definitiv de prezenţa naturalului din om. De aceea, autonomia nu este, ci *devine*; este o aspiraţie continuă şi continuată, *realizabilă*, nu realizată totalmente.

Excluderea de către neotomism a opoziţiei axiologice natură-spirit face ca această concepţie să se delimiteze atît faţă de naturalismul integral (N i e t z s c h e, de exemplu), cît şi faţă de concepţiile care contrapun cu suficienţă spiritul naturii (N. N e d o n c e l l e, M. S c h e l e r etc.). Lucru care permite considerarea eticii neotomiste ca o etică *concretă*, care admite deci că, în raport cu abstractul, generalitatea şi impersonalitatea normei, comportamentul etic este în mod necesar individualizat la fiecare persoană. De aceea, comparată cu rigorismul kantian, etica neotomistă se adresează mai degrabă omului obişnuit şi resurselor concrete ale moralităţii sale.

Comparînd, din punct de vedere al principiului moralităţii, etica neotomistă cu acelaşi rigorism kantian, se poate remarca, din cele dezvoltate anterior, că ambele fundamentează moralitatea prin trimitere la respectarea legii morale. Este evidentă însă diferenţa dintre cele două etici în ce priveşte *conceptul* legii morale: pentru K a n t, datoria era înţelegerea subiectivă a unei necesităţi obiective, imperativul ca lege depăşind-o prin aprioricul şi formalul său; pentru etica neotomistă, datoria consistă tocmai în fidelitatea faţă de necesitatea obiectivă a naturii umane. Încît, ceea ce la K a n t era marele refuz: *sensibilul* (cu fericirea, plăcerea, recompensa şi tot ceea ce implică), este pentru etica neotomistă un punct inevitabil de referinţă în fundarea moralităţii. Căci această din urmă concepţie acceptă o problematică a sensibilului; decantînd din natura umană principiul moralităţii, ea stabileşte, plecînd de aici, o ierarhie a valorilor şi a datoriilor. Şi unde se acceptă o ierarhie a valorilor, chiar dacă o ierarhie *înstrăinată*, raportată fiind la o valoare absolută, eternă, de natură divină, e semn că examenul naturii umane şi al sensibilului nu duce la relativism etic. De asemenea, aceeaşi acceptare a ierarhiei valorilor şi a datoriilor implică şi ideea subsecventă a conflictului axiologic, precum şi ideea de opţiune.

Deşi aceste idei ale eticii neotomiste sînt în principiu pozitive, ele rămîn însă, în limitele eticii respective, formale în cele din urmă, pentru că ierarhia însăşi este concepută ca un sistem imuabil de valori, în care locul privilegiat revine celor religioase.

De aceea, în etica neotomistă întemeierea moralităţii pleacă de la o înţelegere mai mult *empirică* decît *concretă* a naturii umane, fapt care nu salvează această etică de impasul unui umanism totuşi abstract, anistoric şi, deci, neputincios. Or etica marxistă, împreună cu antropologia şi axiologia marxistă, marxismul însuşi ca filozofie, îşi propun să construiască o imagine *concretă* despre om şi natura umană, în care istoricul, socialul, dar şi bio-psihicul, se unesc ca sinteză în personalitatea etică care se prezintă astfel ca un *universal-concret*. Încît, *adevăratul principiu al moralităţii stă în zona creaţiei*. Pentru concepţia neotomistă, însă, moralitatea îşi află temeiul în *participarea la valoare* (ca extragere exclusivă a valorii din natura umană, ea însăşi sub semnul naturii divine) şi nu în *asimilarea creatoare a valorii*.

Pentru neotomism, înțelegerea modalității de întemeiere a moralității subiective se leagă și de problema liberului arbitru. Se concedă acestuia un rol însemnat în autodeterminarea personalității, fără a fi privit însă ca ceva gratuit, nedeterminat și spontan. Dimpotrivă, se arată, el evidențiază o anume conexiune între *voință* și *judecată* : influența judecății asupra voinței înseși. Se distinge aici între voința în general — care are ca obiect binele ca atare, precum și o rațiune ce o determină în mod absolut —, și o voință care privește un bine particular, un obiect limitat și contingent. Și dacă prima, prin condiția arătată, exclude necesitatea libertății de alegere, a doua, dimpotrivă, impune „fixarea motivelor", judecata și determinarea lor, așadar liberul arbitru. Pentru J. Maritain, voința este liberă față de orice bine particular. Deci libertatea nu pleacă de la un liber arbitru privit ca o entitate în sine, nedeterminată și cu putere arbitrară, ci de la un raport în care liberul arbitru este privit ca moment al realizării fuziunii rațiune-voință, judecată de existență—judecată de valoare, ca ceea ce prefigurează actul. Stabilind determinațiile voinței, liberul arbitru instituie conținutul moral al libertății : moralitatea ei ; voința este liberă nu față de orice *determinare*, ci față de orice *constrîngere*. J. Messner precizează că libertatea de voință nu anulează legăturile cauzale, ci dovedește o nouă cauzalitate. Ceea ce face loc, în concepția unor neotomiști, unui determinism etic nuanțat înțeles.

Cu toate acestea, cum pentru neotomism legea divină este un comandament interior naturii umane și cum, așadar, moralitatea se întemeiază prin participarea subiectului la o valoare preconstituită, rolul acestuia se reduce, conform acestei concepții, la *actualizarea* potențelor preexistente în natura umană și nu la îmbogățirea lumii subiective cu noi valori și noi disponibilități. Aici, ceea ce poate fi ales nu este *modul de existență*, ci împlinirea sau neîmplinirea unei existențe apriori date. Desigur, ideea actualizării este — în anumite limite — fertilă, căci moralitatea se instituie și prin actualizarea capacităților, intențiilor, energiei creatoare, capacități etc. care, considerate în existența lor pasivă, nu semnează actul de naștere al moralității subiective. Întrucît, totuși, pentru neotomism, creația etică în plan subiectiv se reduce la forma hipostaziată a actualizării prin participare, libertatea de alegere operează între a realiza mai mult sau mai puțin din datul preexistent, și nu între dat și ceea ce poate fi creat. De aceea, în etica neotomistă principiul moralității, rataşîndu-se la o libertate restrictivă și nu creatoare, poartă în el însuși, în cele din urmă, aceeași pecete. Dar, cum am mai enunțat, este principiu autentic al moralității acela care se instituie în cîmpul de lumină al creației, al subiectivității creatoare.

Primită la 17 decembrie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de socialism științific și filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. Miroș L., *Etica neotomistă*. Ed. științifică, Buc., 1969.

ÉTHIQUE NÉOTHOMISTE

(Résumé)

On souligne que, bien que l'éthique néothomiste légitime, à la différence de l'éthique rigoriste, une problématique du sensible dans la détermination du principe de la moralité, elle ne peut pas éviter cependant un certain formalisme que résulte de l'idée de la participation à la valeur transcendante.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z.335.5 ; 17.03

CRITICA INTERPRETĂRII ETICE A MARXISMULUI

DE

GH. BOTIȘ

În filozofia burgheză contemporană există diferite moduri de a denatura esența teoriei revoluționare a clasei muncitoare. Unul dintre cele mai răspîndite se referă la interpretarea marxismului ca teorie etică ruptă de viața socială.

În acest spirit, social-democratul francez Maximilien R u b e l se străduiește, într-o voluminoasă „biografie intelectuală", să demonstreze că încă din scrierea gimnazială, „Reflecțiile unui tînăr la alegerea profesiunii" (1835), întîlnim crezul etic al cărui spirit străbate întreaga operă a lui M a r x [5, p. 24]. El are în vedere faptul că în lucrarea amintită M a r x exprimă ideea luptei pentru „binele omenirii, propria noastră desăvîrșire" [1, p. 6], considerată de el drept criteriu esențial în alegerea profesiunii.

Analiza atentă a menționatei lucrări ne arată că autorul ei nu exprimă aici un crez etic. Preluînd de la iluminiștii francezi ai secolului al XVIII-lea deziderațul umanist al binelui și fericirii omenirii, dar renunțînd la tratarea lui generală, M a r x îi dă o altă finalitate, legîndu-l de necesitățile practicii social-istorice.

Importanța lucrării gimnaziale a lui M a r x rezidă, după opinia noastră, în adoptarea ca principiu călăuzitor *legătura cu viața* și formularea, pe această bază, a idealului profund uman al *binelui și fericirii omenirii*, cu deschidere spre o abordare concretă a sa. M a r x intuia că teoria trebuie să se relaționeze statornic cu practica pentru a căpăta împlinire.

În preferința pe care M a r x o manifestă în disertația sa de doctorat din 1841 pentru filozofia lui Epicur, exegetul francez vede, de asemenea, o „intuiție etico-politică" [5, p. 30].

Examinarea „Deosebirii dintre filozofia naturii la Democrit și filozofia naturii la Epicur" ne arată că mobilurile atracției exercitate de doctrina marelui materialist antic asupra lui M a r x sînt de altă natură. Ele rezidă, în primul rînd, în modul în care a înțeles atomistul grec raportul dintre necesitate și întîmplare și, plecînd de aici, cum a înțeles el problema libertății. În acest context, M a r x apreciază ideea *clinamenului* (devierii) ca element original și esențial, dialectic, al filozofiei epicuriene. Introducînd întîmplarea în cadrul determinismului, filozoful grec corectează fatalismul democriteean reliefînd, totodată, multitudinea căilor ce duc spre libertate și aceasta într-o epocă de decădere a societății antice grecești, dominată de pesimism și de

neîncredere în forțele umane. Din acest punct de vedere există o apropiere de vederi între E p i c u r și tînărul M a r x, care nutrea speranța că în Germania acelor ani poate fi dobîndită libertatea. Or aceasta nu reprezintă o „intuiție etico-politică", cum susține M. R u b e l.

În același spirit analizează filozoful francez activitatea desfășurată de M a r x la „Gazeta renană". Bunăoară, referindu-se la articolul „Dezbaterile asupra legii cu privire la furtul de lemne", în care M a r x, pentru prima dată, apără împotriva unei legislații nedrepte interesele materiale ale țărănimii, declarînd ferm că el acționează în numele masei sărace „lipsită de drepturi politice și sociale" [2, p. 127], precum și la articolul „Justificarea corespondentului din valea Moselei", filozoful francez apreciază că tocmai „vocația etică" l-a condus pe M a r x la cercetarea situației mizere a țăranilor [5, p. 50]. Făcînd o dihotomie netă între „sociologie" și „etică" în opera lui Marx, autorul citat, inspirat de ideile mai vechi ale lui Karl V o r l ä n d e r și Max A d l e r, se străduiește să demonstreze natura pur etică a concepției „marxiene" despre comunism, ruptura sa față de luptele politice revoluționare.

Evident, nu putem accepta ideea lui M. R u b e l, conform căreia eticul l-a condus pe M a r x la elaborarea concepției materialist-dialectice și istorice și la fundamentarea științifică a comunismului. Direcția orientării sale spre o concepție revoluționară despre lume și viață și spre comunism a fost determinată de abordarea unor probleme sociale concrete și nu de considerente etice. În același timp, subliniem că eticul nu poate exista în afara societății, căci fenomenele etice sînt în același timp și sociale. Între etică și sociologie există o unitate strînsă în gîndirea lui M a r x, chiar și în perioada cristalizării sale. Iată de ce considerăm că el nu s-a oprit din considerente etice la examinarea situației deplorabile a țăranilor din valea Moselei. Abordarea ei, departe de a avea un fundament etic, este rodul unor preocupări mai vechi de a lega filozofia de lume pentru a face din ea un instrument teoretic de transformare practică, revoluționară a realității. Căutarea unui drum propriu în filozofie l-a orientat pe M a r x spre luptele sociale concrete în afara cărora nu poate fi înțeleasă evoluția sa spirituală. Filozofia, considera el, nu se poate mulțumi cu constatarea unor stări de lucruri neconforme rațiunii, ci trebuie să devină un *mijloc de apărare a intereselor masei sărace*. Prin aceasta, Marx se situează pe o poziție revoluționară avansată, un revoluționarism ce are deja un sens *comunist*.

Ca apărător consecvent al intereselor maselor sărace, M a r x revendică dreptul lor de a culege crengi uscate pretinzînd „un drept cutumiar al sărăcimii din toate țările" [1, p. 127]. Prin sublinierile de mai sus, autorul nu-și exprimă numai „sentimentul de solidaritate cu victimele privilegiaților", iar revolta sa nu este o „revoltă etică ... fondată antropologic" [5, p. 53]. M a r x exprimă aici ideea internaționalismului proletar [4, pp. 94—95].

Ocupîndu-se de „primele impulsuri" ale studiilor economice ale lui M a r x, prezente în „Dezbaterile asupra legii cu privire la furtul de lemne", M. R u b e l se situează pe același punct de vedere. În menționatul articol, M a r x, după cum însuși va recunoaște mai tîrziu în „Prefață" la „Contribuții la critica economiei politice" (1859), se ocupă de economia politică. El folosește deseori termenul de *valoare suplimentară*, foarte apropiat în conținut de ceea ce va numi mai tîrziu *plusvaloare*, prin care înțelegea

beneficiul pe care proprietarul de lemne îl primea pe lîngă valoarea propriu-zisă a crengilor uscate. Acest beneficiu se compunea dintr-o „despăgubire specială" şi o amendă de 4,6 sau 8 ori mai mare decît valoarea.

Referindu-se la asemenea probleme, M. R u b e l scrie : „Se recunoaşte aici rădăcina etică a principalului concept al teoriei sociologice şi economice a lui Marx : „plusvaloarea" decurge dintr-un raport social care semnifică în prima legătură zdrobirea non-proprietarului de către proprietar, în mediul de stat, alienarea economică şi socială" [5, p. 53, subsol].

În realitate, această „zdrobire" a non-proprietarului de către proprietar este rezultatul intereselor lor economice diferite. Cu acest prilej, M a r x observă că interesele economice ale clasei dominante sînt apărate de către stat.

Constatăm că pe calea studierii economiei politice, pe care o întreprinde deja în articolul citat, Marx ajunge să sesizeze natura de clasă a statului şi, totodată, rădăcinile sociale (şi nu etice) ale plusvalorii, fapt ce infirmă aprecierea lui M. R u b e l.

Continuînd în acelaşi spirit analiza, exegetul francez se ocupă într-un capitol aparte de modul în care M a r x a întreprins „revizuirea critică a filozofiei hegeliene a dreptului" în manuscrisul din 1843, „Contribuţii la critica filozofiei hegeliene a dreptului". Referindu-se la cunoscuta apreciere pe care însuşi M a r x a făcut-o în „Prefaţă" la „Contribuţii la critica economiei politice" (1859) asupra propriului său demers întreprins în urmă cu 26 de ani, în care el arăta că rostul lucrării scrise în 1843 era acela de a-i spulbera îndoielile care-l asaltau, M. R u b e l este de părere că această apreciere ne permite să înţelegem însuşi „fondul operei ştiinţifice a lui Marx" care, după opinia sa, ar consta în faptul că „el a aderat la comunism nu după *aceea*, ci *înainte* de a-i fi studiat premisele sociologice, istorice şi economice" [5, p. 56].

Considerăm că această apreciere nu corespunde realităţii întrucît încearcă, din dorinţa de a demonstra faptul că marxismul este o învăţătură eminamente etică, abstractă, ruptă de realitate, să acrediteze ideea că formarea concepţiei revoluţionare despre lume şi viaţă a clasei muncitoare nu este un rezultat necesar al condiţiilor social-istorice, economice şi politice din deceniul al 5-lea al secolului trecut, al generalizării datelor ştiinţelor naturii şi al preluării critice a moştenirii filozofice anterioare, ci rodul unei revelaţii. În acest fel, filozofia marxistă ar fi doar o simplă speculaţie şi nu o învăţătură cu un profund caracter ştiinţific, ce se dezvoltă în strînsă conexiune cu practica socială şi cu ştiinţa.

La concluzii similare ajunge social-democratul francez şi atunci cînd se referă la aserţiunile lui Marx asupra democraţiei şi comunismului cuprinse în manuscrisul din 1843. El consideră că acestea îl vor călăuzi pe Marx spre „o nouă etică politică", adică spre un fel de teorie generală a societăţii „cu consecinţe pragmatice fecunde", rod al „combinării armonioase a postulatelor etice şi ale concepţiei ştiinţifice" [5, p. 63].

După părerea noastră, poziţiile materialiste şi comuniste pe care se situează M a r x în lucrarea „Contribuţii la critica filozofiei hegeliene a dreptului" nu sînt, cum crede M. R u b e l, rodul unei simple „sinteze" a eticului şi ştiinţificului, ci rezultatul autoclarificărilor ideologice ale autoru-

lui pe baza studiului concret al realităților social-politice și al angajării în luptele sociale duse de cei oprimați.

Țelul suprem și dezideratul practic al întregii activități teoretico-filozofice a lui M a r x a fost înfăptuirea *emancipării umane*. Ei îi consacră două articole publicate în „Analele germano-franceze", anume, „Contribuții la problema evreiască" și „Contribuții la critica filozofiei hegeliene a dreptului. Introducere". Analizînd concret, prin raportare la diferite state, situația emancipării *politice* și raporturile ei cu emanciparea *religioasă*, M a r x pune problema trecerii la examinarea emancipării *umane*, adevăratul obiect al investigației sale teoretico-filozofice. În acest context, el precizează condițiile unei reale emancipări umane scriind : „Abia atunci cînd omul individual real va absorbi pe cetățeanul abstract și cînd, ca om individual, în viața lui empirică, în munca lui individuală, în relațiile lui individuale va deveni o ființă *generică*, abia cînd omul își va cunoaște și-și va organiza „ses forces propres" („forțele lui proprii", n.n.) ca forțe *sociale* și deci nu va mai separa de sine forța socială sub forma puterii *politice*, abia atunci se va săvîrși emanciparea umană" [2, p. 405].

Comentînd citatul lui M a r x, M. R u b e l susține că în fragmentul redat este cuprinsă „cheia eticii marxiste pe care o vom regăsi, îmbogățită de aportul sociologiei, în *Tezele despre Feuerbach* ..." [5, p. 87]. El intenționa, astfel, să rupă teoria marxistă a emancipării de practica socială revoluționară, făcînd din etic punctul de plecare al generalizărilor teoretice ale marxismului, conceput de el ca o doctrină moralizatoare.

După cum subliniam, baza obiectivă a demersului filozofic marxist o constituie luptele și acțiunile practice la care participase M a r x. În cazul de față, M a r x întreprinde o analiză *teoretico-filozofică* a problemei *emancipării*, o analiză ce vizează scopuri *practice*, *sociale*, el referindu-se expres la „emanciparea reală, practică" [2, p. 391], concepută ca eliberare a omului de racilele nefaste ale societății capitaliste.

În „Contribuții la critica filozofiei hegeliene a dreptului. Introducere", Marx ajunge să formuleze, pentru prima dată, *misiunea istorică a proletariatului*.

Și de această dată filozoful francez consideră că descoperirea lui M a r x *„se situează esențialmente la nivel etic"* [5, p. 100]. Această concepție etică, susține el, va fi îmbogățită ulterior prin aportul sociologiei.

Constatăm aceeași dihotomie forțată între etic și sociologic și prevalența eticului în opera lui M a r x. În fond, descoperirea amintită este rodul analizei concrete a situației, locului și rolului claselor sociale din Germania și demonstrează convingător concepția nouă a lui M a r x despre filozofie și menirea ei socială.

Aprofundînd această misiune istorică a proletariatului, M a r x și E n g e l s arătau în lucrarea lor comună „Sfînta familie" că interesele fundamentale ale acestei clase coincid cu cele ale maselor populare. De aceea, eliberîndu-se pe sine de exploatare, proletariatul va elibera întreaga societate. Previziunile lui M a r x, confirmate de practica social-istorică, i se par lui M. R u b e l că reprezintă o „viziune escatologică" [5, p. 144], iar despre fundamentarea cu claritate, în aceeași lucrare, a necesității *revoluției socialiste*, el opinează că aceasta constituie un „imperativ spiritual" etic [5, p. 143]. După părerea sa, aspectul etic al revoluției socialiste cons-

tituie o permanenţă a gîndirii marxiste. Deşi admite că M a r x ca sociolog s-a străduit să determine condiţiile şi posibilităţile istorice ale revoluţiei socialiste, M. R u b e l adaugă imediat că „Propria sa acţiune va fi determinată concomitent de viziunea sa etică şi de interpretarea obiectivă a evenimentelor cărora el va voi să le orienteze cursul" [5, p. 143].

Previziunile lui M a r x au însă un fundament solid — analiza ştiinţifică a realităţii — ceea ce le conferă temeinicie. Validarea lor de către practica social-istorică reprezintă o dovadă peremptorie a pertinenţei lor. De asemenea, vizînd permanent viaţa socială în determinările ei concrete, M a r x considera că abolirea proprietăţii privat-capitaliste nu este posibilă prin *„gîndire pură*, prin simple raţionamente" [3, p. 58]. Opunînd luptelor pur ideale ale „criticii critice" lupta reală, el arată că muncitorii resimţind „foarte dureros *deosebirea* dintre *existenţă* şi *gîndire*, dintre conştiinţă şi viaţă ... ştiu că, departe de a fi închipuiri ideale, proprietatea, capitalul, banii, munca salariată etc. sînt produse foarte practice şi foarte concrete ale înstrăinării lor de sine, care trebuie suprimate deci tot într-un mod practic şi concret, pentru ca omul să devină om nu numai în *gîndire* şi în *conştiinţă*, ci şi în *existenţa* de masă (im massenhaften *Sein*), în viaţă" [3, p. 58].

Toate aceste sublinieri nu reprezintă o „viziune escatologică" şi nici un „imperativ spiritual", cum afirmă M. R u b e l.

Scopul fundamental al exegetului francez este acela de a rupe teoria socialismului ştiinţific de practica socială, atribuindu-i un caracter etic.

După cum se ştie, M a r x şi E n g e l s au combătut în repetate rînduri încercările acelor teoreticieni care au vrut să întemeieze socialismul pe morală. De asemenea, L e n i n a subliniat că caracterul ştiinţific al socialismului lui M a r x nu rezidă în anumite considerente de ordin moral, ci îşi are temelia în constatarea existenţei şi cunoaşterii legilor obiective ale dezvoltării sociale. El reliefa faptul că, sub aspect teoretic, în opera lui M a r x aprecierea morală nu înlocuieşte explicaţia faptelor sociale ci dimpotrivă, analiza obiectivă a ordinii sociale capitaliste este însoţită de condamnarea ei morală. În concepţia lui M a r x între teorie şi practică există o unitate dialectică. Ca atare, teoria socialismului ştiinţific este rezultatul generalizării acţiunilor revoluţionare la care el participase.

Primită la 20 decembrie 1979

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de socialism ştiinţific
şi filozofie

BIBLIOGRAFIE

1. M a r x K., E n g e l s F., *Scrieri din tinereţe*. Ed. polit. Buc., 1968.
2. M a r x K., E n g e l s F., *Opere*. Vol. 1, E.S.P.L.P., Buc., 1957.
3. M a r x K., E n g e l s F., *Opere*, Vol. 2, Buc., E.S.P.L.P., 1958.
4. P o p T., *Marx—Engels, filosofia operei de tinereţe*. Vol. 1, Ed. „Dacia" 1973.
5. R u b e l M., *Karl Marx. Essai de biographie intellectuelle*. Marcel Rivière et Cie, Paris, 1957.

CRITIQUE DE L'INTERPRÉTATION ÉTIQUE DU MARXISME

(Résumé)

L'auteur critique l'opinion de M. R u b e l qui affirme que le marxisme est une doctrine morale. On souligne l'unité entre l'éthique et la sociologie dans le marxisme.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

D.C. 312

THE DEMOGRAPHIC POLICY OF THE ROMANIAN COMMUNIST PARTY (I)

BY

GEORGE MEDRIHAN and V. PÂRVU

Beginning with the 7th decade of our century, the concern for drawing up and applying a policy in the demographic field have continuously intensified both on the national and international scale. In harmony with this general tendency the demographic policy of the R.C.P. and of our state has intensified, particularly beginning with 1966, although it was active enough in the whole period of construction of socialism în our country. Starting from a scientific estimation of demographic tendencies in our country, there have been taken steps of demographic policy in order to influence actively the quantitative and qualitative variables of population in close connection with the general strategy of our country development.

Taking into account the importance and complexity of the demographic policy, its various objectives and means, the great number of institutions implied in it, a special board has been created în 1971, i.e. the National Committee for Demography, and at local level distinct committees for demography which, according to the law, are meant to study the demographic processes and to draw up proposals for a demographic policy towards the party and state bodies. A new stage in promoting an active demographic policy is determined by the R.C.P. Programme adopted at the XIth Congress and which draws up the main objectives and means of the demographic policy in our country for the whole period of building the multi-sided developed socialist society and Romania's advance towards communism. The documents of the XIIth Congress of the R.C.P. give to demographic policy a more greater importance [1, p. 92], [4].

In literature the demographic policy is defined in a restricted sense as an action which aims at influencing the population, evolution, by influencing the fecundity, mortality, migration and in case of need even the demographic structure, the stress being laid on fecundity [5], [6, p. 25], [7, p. 364], [8, p. 16], [9, p. 83]. In a broad sense it is considered that almost all the measures of social-economic and administrative policy influence, directly or indirectly, the quantitative and qualitative variables of population and therefore they belong to the demographic policy [10], [7, pp. 364, 369].

Taking into account the great demographic diversity of the people, the variety of social-economic conditions they live in, the complexity of

factors which influence the demographic events, phenomena and processes as well as the multitude of the national aspirations, we subscribe for the opinions which have been wide-spread lately and expressed clearly at the World Conference of Population in 1974 (Bucharest), that a relatively wide concept of demographic policy is more useful for national and international purposes than a restricted concept. Taking this line we can, in our opinion, define the demographic policy as it follows:

1) A coherent totality of measures and interconnected means formulated for long periods, being of economic, administrative, legislative, social, sanitary nature, and taken by a state or a groups of states, in function of their concrete historical conditions.

2) To these we may deliberately regulate the general specific evolution of the number, the growth rythm, the structure and the territory distribution of the population by acting upon the birth rate, the death rate, the family formation, the social mobility and migrations and taking into account the interdependences between all these demographic variables.

3) In this way we facilitate the achievement of the objectives established in the general strategies of the social-economic developement of the country and of the improvements of living standard and of life quality. Of course, the specificity of the demographic policy stands in the measures regarding the modification, in the desired sense of the size, of the demographic structure and of the territory distribution of the population, and also the ones regarding the components of this movement (birth rate, death rate, family formation and migration), considered in their reciprocal interdependence. These changes cannot be separated from their social-economic context and from the population qualitative sides with which they are in a tight interaction. For these reasons, the evolution of the demographic structure according to educational, economic, sanitary and social characteristics (categories and social classes, professions etc.), represents components of the demographic policy too, despite they form the objective of other specific policies.

This is in fact the content of the demographic policy formulated in the documents and legislation of our party and state. „An essential problem — said Nicolae Ceaușescu — is that of assuring the ever more sustained growth of the population — the essential factor of the society dynamism and productive force" [11].

4) Starting from this fundamental thesis of our demographic policy, in R.C.P.'s programme it is underlined that it will be taken suitable measures in order to assure a normal demographic growth, to achieve a just age proportion of the population, to maintain our people's youth.

5) For this purpose, our party has in view „to adopt continually a complex of measures of economico-social and sanitary nature, which must contribute to: the family strengthening, the birth rate stimulation, the death rate reduction and life *period-growth*" [1].

6) On this basis we estimate that in 1985 Romania's population will be 23.4—23.7 milions of inhabitants, in 1990 — 25 milions inhabitants and in 2000 — aproximatively 30 milions.

This orientation, especially demographic, is sustained by a big programme of measures regarding the stimulation of professional and social mobility, the perfection of education and instruction, the continuity of population movement from agriculture towards industry and other non-agricultural activities, the growth of the working classnumber and role, the accentuation : 1) of the dissapearing process of essential differences between the physic and the intelectual work, the agricultural and industrial one, between life conditions in urban and rural society, and 2) of the appropriation process between the social classes and categories, fact that will produce a tendency of growing homogenization of our society, till the formation of the unique working people of the future communist society.

All these ones will be properly reflected in the educational, economic and social structures of the population.

Another direction of our party and state's demographic policy is the adjustement of the demographic territory's mobility with the help of measures of rational distribution of the production forces, systematization of the territory and localities, proportional development of the country's towns and ascension of the less developed districts. All these will assure a diminuation of the migratory movement on our country's teritory and a growth of the population urbanization. So that, in the perspective of 1990—2000 the population of the Socialist Romania will have much improved social-economic and territory characteristics with a high degree of demographic homogenization, and, from this point of view too, we may range our country among the developed ones.

So that we can appreciate that the demographic policy is that part of the general social-economic policy which refers to the regulation of the demographic processes in order to assure the quantitative and qualitative reproduction of the population for the benefit of the whole society and of each of its inhabitants. This regulation is achieved by the activity of leading organisation and orientation of these processes on the basis of some principles, specific forms and methods. So, it is about the deliberate fixation, by a state, of a totality of means, forms and methods which are put in function in oder to attain some demographic purposes. Regarded in such a way, the demographic policy seems to be a totality of decisions taken by a state with regard to the demographic objectives proposed to be achieved, in accordance with the values and objectives of its general strategy and also in accordance with the principles, in this field, that are well known abroad and with regard to suitable means able to lead them to achievement. The objectives that the demographic policy has in view, are of two kinds, quantitative and qualitative.

Among the preponderently quantitative objectives we mention : the realization of a certain absolute level of the population ; the level of the demographic growth index ; the level of the death and birth general rate ; the level of middle life period ; the level of the first marriage rate and the separation general rate ; the level of fertility general rate ; middle size of the family ; the proportion, in the total population, of persons of a certain age ; the middle age ; the number of persons of a certain age which reverts to a person of another age category ; the level of the national and international migratory fluxes.

The qualitative objectives have in view : the reduction of the infant mortality and of the maternal mortality and morbidity ; the reduction of the involuntary sterility cases by congenital malformation and of illegal abortion ; the reduction and elimination of disproportions regarding the mortality and morbidity index in different regions, rural and urban zones, social groups or sex ; the growth of the instruction degree and of the education stock ; the establishment of a social economic and professional structure favorable to society and to each individual ; the growth of the urbanization degree and of the best distribution of the population in towns of different sizes.

Our party conceives the projection and the achievement of all these objectives in their tight reciprocal interdependence and in their organic relation with the other social-economic policies, all of them regarded as parts of its general policy.

In order to realize each proposed objective, proper means must be assured. They are of a great variety and complexity. Using different criteria, these means can be classified in a wholly conventional way, in a few groups.

So that, according to the direct purpose and the way of acting, we may have direct and indirect means. The direct ones represent the totality of measures especially taken in order to realize the proposed demographic objectives. In our country, in this category, are to be mentioned the grants to mothers of many children, the tax upon the incomes of those without children, the normative acts which regulate the interruption of pregnancy, etc. Concerning the indirect ones, we have firstly, a group of measures which are not taken with the direct intention of influencing the demographic processes but with the intention of realizing a greater number of objectives of the general policy but whose consequences upon these processes are nearly as powerfull as those with direct action, so that they may be considered as having a direct action. We consider here the measures regarding the regulation of marriage and divorce, the woman emancipation etc. Secondly, we have a group of indirect measures which are not taken explicitely with demographic purposes, but which regard the society general progress or certain fundamental directions of its own, but which act, in a general or tangential way upon the evolution tendencies of the main demographic processes too. They are the measures regarding the development of education and culture, regarding the growth of the living standard and the improvement of life, quality, the modification of the social-professional structure of the population, a more equitable allocation of the incomes, the doing away with the international economic differences and the setting up of a new world order etc.

The modern demographic science approaches the demographic problems under different points of view, taking into discussion the totality of factors which influence, inclusively those which act in a general way.

It is certainly very difficult to get a very clear distinction between the direct means and the indirect ones, between the measures taken for the direct purpose of realizing certain objectives of the demographic policy and those which stimulate a much greater series of values and objects.

According to their nature, we may subdivide the means of the demographic policy in the following groups : 1) economic measures such as the grant-aids for children (state allocations) and other familial aids ; the development of the system of creches and kindergardens ; the charges for nature protection ; the capital investement for health protection ; the rapid development of building of blocks of flats and institutions in the localities and districts designed for attracting the population etc. ; 2) administrative and legislative measures (of juridical nature) such as the legislative acts which regulate the anti-conception and the interruption of pregnancy ; children protection, marriage and divorce; health protection; nature protection ; the difinitive entering or leaving in a certain place or country; 3) measures of social nature such as educational, cultural, informational, psychological, behaviourist ones.

It is certain that these means are tightly related to one another, and for these reason the demographic policy must — as it happens in our country — use at the same time, means and measures from all these categories.

It is known, for example, that the administrative and legislative measures, as well as those of social nature, are efficient only if they are accompanied by economic measures as well, and vice-versa.

In our party and state's conception, an efficient demographic policy must use a coherent complex of measures and means, direct and indirect ones, of economic, juridic and social nature, taken at all levels and forms of social existence and conscience, at all dimensions of the social-economic community.

This one permits the organic integration of the demographic policy not only from the objectives point of view but also from the means point of view, in the framework of our general policy of social-economic development. By this content, the demographic policy distinguishes itself, in our opinion, from the policy regarding population and the one regarding the production forces. Though they have many common elements, they also have specific elements. So that, the policy regarding population is larger than the demographic policy though widely regarded. The first one includes, besides the elements which make the content of the demographic policy, the following fundamental elements : the modification of work-conditions, of the limits of active age, in general and of the various professions, in particular ; the reduction of the working week, or the working day ; the growth of the employment degree in an useful activity given to the population capable to work ; the professional formation and perfection ; the professional orientation ; the modification of life-conditions of all social classes and categories (real income, living conditions, permission to culture, art, medical assistance, free time etc.) and many others.

Having in view that the supreme purpose of the whole policy of our party and state is the man and the assurence of our people's material and spiritual wealth, the growth of the civilisation degree, the permanent growth of life quality and having in view, that we build the society in which man is the central figure, in which everything is dedicated to the great achievement of the human personality, the policy regarding the popu-

lation is sinonimous with the policy of the living standard and even with the whole social-economic policy and not with the demographic one as it sometimes considered.

As regarding the policy of the production forces as part of the policy regarding the population it refers to the prospection of the demands of the national economy regarding the man powers ; the assurence of the economy with new specialists necessary for replacing the ones who get out from production and for assuring a supplementary volume of manpowers ; the professional orientation and selection ; the professional formation and development of the working capacities of those already employed ; the restoring and maintaining of the spent working capacity of the workers ; the distribution of work resources according to branches, subbranches, kinds of activities and on the country's territory ; the assurence of the efficient and rational employment of the production forces, the situation of the manpowers in the system of social production and others [12, pp. 10—26], [13], [14]. It results that the policy regarding the manpowers production forces has, besides some elements common to the first two policies, specific elements too.

In relation with the demographic policy it has a more restraint content. Certainly, all these three policies, as parts of the general policy, are tightly interdependent both with regard to the objects and to the means for their achievement. So, the elaboration of the objectives of demographic policy must start from some objectives regarding the population and the production forces. The assurence of a certain growth of the living standard, or of the economy with a certain quantity of manpower, becomes fundamental criteria for the elaboration of a certain demographic policy. In the same time, many of the objectives of the policy regarding the population or the production forces, become important means for achieving the objectives or the demographic policy.

In their turn, the objectives of the demographic policy become means for achieving the objectives of the policy regarding population and manpowers. That's why in our party's documents these three policies are treated at the same time, and regarded in their dialectical unity.

The demographic policy is as well, in a tight interdependence with the sanitary educational and cultural policy etc. This fact results from the complete and interdisciplinary character of the demographic processes.

Received February 2, 1980

Polytechnic Institute, Jassy,
Department of Political Economy

REFERENCES

1. * * * *Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975.
2. * * * *Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 şi orientările de perspectivă pînă în 1990.* Ed. polit., Buc., 1979.
3. * * * *Programul-directivă de creştere a nivelului de trai în perioada 1981—1985 şi de ridicare continuă a calităţii vieţii.* Ed. polit., Buc., 1979.
4. * * * *Programul-directivă de dezvoltare economico-socială a României în profil teritorial în perioada 1981—1985.* Ed. polit., Buc., 1979.

5 *** *Causes et conséquences de l'évolution démographique.* Vol. I, Nations Unies, New York, 1973.
6. Шмулевич В. И., *К вопросу о законе народонаселения.* In Валентин Д. И. и.с., *Народонаселения и экономика*, Москва, 1967.
7. Trebici V., *Mică enciclopedie de demografie.* Ed. şt. şi enciclop., Buc., 1975.
8. Bulgaru M., *Populaţie şi dezvoltare economică.* Ed. polit., Buc., 1974.
9. Gheţău V., *Populaţia globului.* Ed. şt., Buc., 1974.
10. Sauvy A., *Théorie générale de la population.* Vol. I, *Économie et croissance* ; Vol. II, *La vie des populations.* III-e éd., Paris, 1963 et 1966.
11. Ceauşescu N., *România pe drumul construirii societăţii socialiste multilateral dezvoltate.* Vol. 7, Ed. polit., Buc., 1973.
12. Enache C., *Probleme ale reproducţiei forţei de muncă.* Ed. polit., Buc., 1975.
13. * * * *Ressources humaines pour le développement industriel. Quelques aspects de la politique générale et de la planification.* Éd. B.I.T., Genève, 1976.
14. * * * *Population et main-d'oeuvre.* Éd. B.I.T., Genève, 1974.

POLITICA DEMOGRAFICĂ A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN (I)

(Rezumat)

În această primă parte autorii analizează unele aspecte teoretice ale conceptului de politică demografică.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAŞI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secţia VIII
ŞTIINŢE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 631.16

DINAMICI CALITATIVE ÎN AGRICULTURA UNOR ŢĂRI SOCIALISTE EUROPENE

DE

GEORGETA MACARIE, I. COBZARU şi M. IRIMIA

Economiile naţionale se caracterizează printr-un puternic şi permanent flux interramuri, pe primul plan situîndu-se cel dintre industrie şi agricultură.

Încadrîndu-se în dinamismul de ansamblu al economiilor naţionale, agricultura influenţează procesul reproducţiei socialiste lărgite, al creşterii economice din fiecare ţară. În evoluţia sa ea cunoaşte modificări în propria-i structură, în modul de organizare şi desfăşurare, cu importante efecte de antrenare asupra celorlalte ramuri, îndeosebi a industriei. Are loc atît adaptarea agriculturii la cerinţele unei societăţi moderne, cît şi sporirea rolului ei de consumator pentru multiple şi variate produse şi servicii neagricole.

Ţinînd seama de acest important rol pe care agricultura îl îndeplineşte, chiar în condiţiile promovării cu prioritate a dezvoltării industriale ca domeniu hotărîtor al vieţii economice a popoarelor, partidele comuniste şi muncitoreşti din ţările socialiste desfăşoară o politică de practicare a unei agriculturi intensive. În acest sens, Programul partidului nostru subliniază că agricultura ca ramură de bază a economiei naţionale, este orientată spre o dezvoltare modernă, intensivă, de înaltă productivitate constituind „un factor determinant pentru întreaga dezvoltare economico-socială, pentru creşterea venitului naţional şi a bunăstării întregii societăţi", [1, p. 66] iar Directivele Congresului al XII-lea subliniind necesitatea accentuării unei astfel de dezvoltări o situează „.... printre priorităţile principale ale viitorului cincinal" [2, p. 15].

În ţările socialiste europene membre ale CAER asistăm la o dinamică susţinută a investiţiilor destinate agriculturii, fapt concretizat prin mărirea numărului de tractoare şi alte maşini agricole, a cantităţii îngrăşămintelor chimice utilizate, a lucrărilor de îmbunătăţiri funciare şi în ultimă instanţă a creşterii productivităţii muncii din agricultură.

Datele din tabelul 1, calculate după [3, pp. 173, 274, 277], arată că în intervalul 1960—1978, volumul investiţiilor alocate agriculturii s-a multiplicat de 1,9 pînă la 7,9 ori, puterea nominală a tractoarelor la 100 ha teren arabil, de 3,0 la 10,7 ori, iar cantitatea îngrăşămintelor chimice, substanţă activă folosită la 1 ha, de 1,8 pînă la 17,8 ori.

Tabelul 1

Dinamica principalilor indicatori ai intensificării agriculturii în perioada 1960—1978 (1960 = 100)

Ţara	Puterea nominală a tractoarelor la 100 ha teren arabil vii şi livezi	Îngrăşăminte chimice substanţă activă la 1 ha teren agricol	Investiţii 1960 = 100
Bulgaria	443	449	196
Cehoslovacia	374	353	186
R.D. Germană	341	176	265
Polonia	1 075	496	793
România	488	1 785	503
Ungaria	300	973	533
U.R.S.S.	364	676	474

Mărimile diferite ale creşterilor merg în direcţia accentuării gradului de intensificare a agricultorilor mai puţin dezvoltate, respectiv a reducerii decalajelor dintre ţări şi în acest domeniu.

Semnificativ este faptul că ţara noastră care a moştenit un nivel scăzut de dotare tehnică a agriculturii, se situează în primele locuri în privinţa evoluţiei indicatorilor menţionaţi.

În continuare, în conformitate cu Directivele Congresului XII unul dintre obiectivele esenţiale ale politicii noastre economice este înfăptuirea unei profunde revoluţii agrare, care cuprinde atît baza tehnico-materială, cît şi organizarea producţiei Pe un asemenea suport se produc importante mutaţii de ordin cantitativ şi calitativ în economia agriculturii pentru care semnificative sînt datele din tabelul 2, calculate după [3, pp. 221, 226—227, 251—254, 257—258]. Ele ne permit reliefarea cel puţin a următoarelor concluzii :

Tabelul 2

Dinamica unor indicatori principali ai intensificării agriculturii în intervalul 1960—1978

Ţara	Nivelul în 1978 (1960 = 100)		Nivelul randamentului la ha în 1976—1978 (1961—1965 = 100)				Nr. animale la 100 ha teren agricol în 1978 (1960 = = 100 bovine, ovine, porcine)
	producţia agricolă	suprafaţa agricolă	grîu	floarea soarelui	porumb	sfeclă de zahăr	
Bulgaria	167	110	207	125	152	138	106
Cehoslovacia	153	95	169	125	161	118	128
R.D. Germană	134	98	128	—	196	109	131
Polonia	154	93	157	—	174	108	160
România	201	103	190*	141	182	172	155
Ungaria	167	94	219	151	173	130	129
U.R.S.S.	163	107	173	107	144	154	115

*) Din anul 1973 se include şi secara.

1) Are loc o creştere susţinută a producţiei agricole în toate ţările menţionate, sporul fiind cuprins între 34% în R.D.G. şi 101% în România.

2) Compararea dinamicii producţiei cu cea a suprafeţelor agricole denotă că sporul producţiei nu s-a realizat pe cale extensivă, ci pe seama aportului factorilor intensivi. Chiar şi în cazul ţărilor care au înregistrat o anumită creştere a suprafeţelor agricole — Bulgaria, România, U.R.S.S. — sporul acesteia este infim faţă de cel al producţiei. Astfel, suprafeţele agricole în cele trei ţări menţionate au sporit cu 10%, respectiv 3% şi 7%, în timp ce producţiile globale s-au majorat cu 67% pentru Bulgaria, 101% pentru România şi 63% pentru U.R.S.S.

3) Ca expresie a influenţei factorilor intensivi are loc creşterea randamentelor la ha la principalele culturi vegetale, concomitent cu îmbunătăţirea calitativă a producţiei agricole, reducînd esenţial, dar neeliminînd încă decalajele existente în acest domeniu.

4) În ţările analizate a sporit şi numărul animalelor la 100 ha teren agricol între altele şi ca urmare a creşterii bazei furajere.

România se situează pe unul din primele locuri în privinţa evoluţiei principalilor indicatori ai agriculturii. Obiectivul central în domeniul agriculturii în cincinalul viitor este, conform prevederilor Congresului al XII-lea, dezvoltarea şi modernizarea bazei tehnico-materiale, sporirea randamentelor, aplicarea şi generalizarea în practică a noilor cuceriri ale ştiinţelor agricole şi biologice.

Intensificarea agriculturii ţărilor socialiste europene membre ale CAER le-a permis să înregistreze, în perioada 1960—1978, ritmuri medii anuale de creştere a producţiei agricole totale superioare atît mediei mondiale, cît şi celor din ţările capitaliste dezvoltate, iar pe locuitor ritmuri care se distanţează net faţă de toate celelalte grupe de state. Astfel, dacă pe locuitor, în medie pe plan mondial, creşterea producţiei agricole totale a avut în intervalul 1960—1976 valoarea de 0,5%, pentru ţările capitaliste dezvoltate a fost 0,9%, pentru ţările nesocialiste în curs de dezvoltare 0,2%, ţările analizate detaşîndu-se cu o valoare de 1,5% (date calculate pentru ţările europene membre ale CAER şi Albania, după [4, pp. 241—242]). O economie sănătoasă trebuie să prezinte ca trăsătură caracteristică, creşterea mai rapidă a producţiei agricole faţă de cea a populaţiei, respectiv sporirea producţiei agricole pe locuitor.

Datele din tabelul 3, calculat după [3, pp. 13, 271—273, 221] arată respectarea acestei corelaţii pentru toate ţările socialiste europene membre ale CAER, atît în privinţa producţiei agricole globale cît şi a producţiei principalelor produse pe locuitor. Creşterea producţiei globale şi pe locuitor a creat condiţii favorabile fiecărei ţări pentru satisfacerea într-o măsură mai mare din interior a necesităţilor de produse agricole atît pentru economia naţională în ansamblu, cît şi pentru populaţie.

Este necesar să avem în vedere faptul că, exceptînd R.D. Germană şi R.S. Cehoslovacă, celelalte ţări au moştenit o economie predominant agrară, înapoiată, cu un nivel scăzut de dezvoltare a forţelor de producţie. Determinate de această situaţie, cu toate marile succese obţinute, unele ţări socialiste continuă să fie importatoare de produse alimentare (în afara celor exotice — citrice, cafea etc.), pentru completarea şi diversificarea sortimentelor.

Tabelul 3

Dinamica populaţiei şi a producţiei agricole (kg) în intervalul 1960—1978 (1960 = 100)

Ţara	Coeficientul de devansare a creşterii populaţiei de către creşterea producţiei agricole globale	Producţia pe locuitor a unor produse				
		cereale şi leguminoase boabe	carne şi grăsimi	lapte	legume	fructe
Bulgaria	1,50	135	211	160	106	151
Cehoslovacia	1,38	171	172	126	85	65
R.D. Germană	1,38	157	182	126	167	39
Polonia	1,31	122	152	115	112	123
România	1,69	159	230	141	169	130
Ungaria	1,56	178	175	133	139	166
U.R.S.S.	1,35	155	145	126	139	239

De asemenea, intensificarea agriculturii a permis eliberarea unei părţi însemnate a populaţiei ocupate în această ramură (tabelul 4) şi trecerea ei spre activităţi neagricole, ceea ce a avut un efect pozitiv asupra dezvoltării multilaterale a economiei fiecărei ţări.

Tabelul 4

Ponderea populaţiei ocupate în agricultură în totalul populaţiei ocupate (%)

Ţara	1960	1978	1980	1990
Bulgaria	55,5	25,2	25—28	14—16
Cehoslovacia	25,9	14,5	11—12	6— 8
R.D. Germană	17,2	10,7	10—11	5— 7
Polonia	44,1	30,8	29—32	16—18
România	65,6	32,8	27—28	15
Ungaria	39,9	21,7	15—16	8—10
U.R.S.S.	38,8	20,9	18—20	12—15

Se constată că pentru toate ţările cuprinse în tabelul 4 (calculat după [3, pp. 441—443] şi [5, p. 28]) forţa de muncă ocupată în agricultură s-a redus în intervalul 1960—1978 cu 30,2—54,6%, iar la nivelul anului 1990, ponderea va scădea la aproape jumătate comparativ cu 1970. În cazul României, pentru prima dată în actualul cincinal populaţia ocupată în industrie a depăşit-o pe cea din agricultură, iar pînă în 1990 ponderea acesteia din urmă ne va situa în rîndul ţărilor cu o economie modernă.

Accentuarea caracterului industrial al ţărilor membre C.A.E.R. a determinat, pentru toate ţările, o creştere absolută a valorii nou create în agricultură concomitent cu diminuarea ponderii cu care agricultura a

contribuit la formarea venitului naţional (vezi tabelul 5, calculat după [3, pp. 44, 46]).

Tabelul 5

Dinamica valorii nou create în agricultură şi a ponderii acesteia în venitul naţional în perioada 1960—1978

Ţara	Dinamica valorii nou create (1970 = 100)			Ponderea agriculturii în venitul naţional (%)		
	1960	1978	1978—1960	1960	1978	1978—1960
Bulgaria	95	96	101	32,3	18,4	56,9
Cehoslovacia	98	101	103	15,2	8,4	55,2
R.D.G.	90	109	121	18,0	9,6	53,3
Polonia	103	115	112	25,8	15,9	61,6
România	102	159	156	34,9	16,1	46,1
Ungaria	57	119	209	30,8	16,3	52,9
U.R.S.S.	100*	118	118	20,7	17,5	84,5

*) Anul 1960 = 100.

Este o expresie a reducerii decalajelor dintre productivitatea muncii în industrie şi din agricultură. De exemplu, pentru România, coeficientul de devansare a ritmului mediu anual de creştere a productivităţii muncii în agricultură de către cel din industrie, luînd coeficientul 1 ca bază pentru perioada 1951—1955, a scăzut de la 3,47 în 1956—1960, la 1,44 în 1961—1965, respectiv 1,04 şi 0,71 în 1966—1970 şi 1971—1975.

Cele cîteva consideraţii referitoare la agricultura ţărilor socialiste, relevă că în cadrul dezvoltării generale a economiilor naţionale agricultura rămîne o ramură de bază care asigură condiţii superioare necesare pentru o evoluţie rapidă şi multilaterală.

Primită la 18 ianuarie 1980

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975.
2. * * * *Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R.* Ed. polit., Buc., 1979.
3. * * * *Статистический ежегодник стран-членов СЭВ.* Москва, 1979.
4. * * * *Handbook of International Trade and Development 1977.* New York, 1978.
5. * * * Revista economică, *5*, p. 28 (1977).

ÉVOLUTIONS QUALITATIVES DES AGRICULTURES DE CERTAINS PAYS SOCIALISTES EUROPÉENNES

(Résumé)

On présente quelques aspects des évolutions des investitions, des conditions techniques-matérielles, des rendements agricoles, des productions par habitants et de la population occupée dans cette branche pour certains pays socialistes européennes.

contribuit la formarea venitului național (vezi tabelul 5, calculat după [3, pp. 44, 46]).

Tabelul 5

Dinamica valorii unor creșteri ale venitului național în anumite perioade
1960 – 1978

Țara	Dinamica valorii unor creșteri (1970 = 100)				Ponderea acestora în venitul național (%)		
	1960	1978	1973—1960	1960	1978	1978—1960
Bulgaria	98	96	101	32,3	18,4	26,9
Cehoslovacia	98	101	101	13,2	8,4	55,2
R.D.G.	99	109	121	18,0	9,6	59,4
Polonia	103	115	112	25,8	15,0	61,6
România	102	130	156	34,9	18,1	16,4
Ungaria	37	119	260	30,8	16,3	32,9
U.R.S.S.	100*	118	118	20,7	17,3	84,3

*) Anul 1960 = 100.

Este o expresie a reducerii decalajelor dintre productivitatea muncii în industrie și din agricultură. De exemplu, pentru România, coeficientul de devansare a ritmului mediu anual de creștere a productivității muncii în agricultură de către cel din industrie, luînd coeficientul 1 ca bază pentru perioada 1931—1935, a scăzut de la 3,47 în 1956—1960, la 1,44 în 1961—1965, respectiv 1,04 și 0,71 în 1966—1970 și 1971—1975.

Cele cîteva considerații referitoare la agricultura țărilor socialiste, relevă că în cadrul dezvoltării generale a economiilor naționale agricultura rămîne o ramură de bază care asigură condiții superioare necesare pentru o evoluție rapidă și multilaterală.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 35 2

CONSIDERAȚII CU PRIVIRE LA REALIZAREA AUTOGESTIUNII LA NIVELUL ORAȘELOR ȘI COMUNELOR

DE

I. D. ADUMITRĂCESEI

Ridicarea pe o treaptă superioară a eficienței întregii noastre activități economico-sociale depinde și de modul cum funcționează verigile economiei naționale în profil teritorial. De aceea, în etapa actuală capătă o însemnătate crescîndă înfăptuirea autogestiunii la nivelul orașelor și comunelor. Această problemă a fost amplu abordată la Conferința pe țară a președinților consiliilor populare, din martie 1978. Cu acest prilej, tovarășul Nicolae C e a u ș e s c u sublinia : „Trebuie să punem capăt manifestărilor de centralism excesiv și de neîncredere în forța consiliilor populare, trecînd la aplicarea în viață a hotărîrilor de creștere a autonomiei și de întărire a autoconducerii și autogestiunii economico-financiare a tuturor unităților teritorial-administrative" [2, p. 2]. În cele ce urmează, se prezintă cîteva considerații privind realizarea autogestiunii la nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază.

În cadrul orașelor și comunelor se desfășoară întreaga activitate creatoare a poporului nostru, se valorifică resursele sale materiale, umane și financiare. Grupînd unități economico-sociale și populație în anumite spații, orașele și comunele asigură participanților o serie de avantaje colective. Ele oferă întreprinderilor posibilitatea de a folosi rețeaua tehnico-edilitară, de a-și asigura forța de muncă, piața de aprovizionare și desfacere, informații, iar pentru populație — posibilitatea de a-și dezvolta și valorifica aptitudinile, de a alege bunurile și serviciile pentru satisfacerea diferitelor nevoi. Cantitatea și calitatea avantajelor colective asigurate de oraș și comună depind, în mare măsură, de realizarea autogestiunii la nivelul acestor unități complexe.

Ca urmare a dinamicii înalte cunoscută de economia românească în anii socialismului, baza materială a orașelor și comunelor s-a îmbogățit continuu. În 1978, fondurile fixe încorporate în teritoriul așezărilor urbane și rurale reprezentau 1326,7 miliarde lei, fiind de 7 ori mai mari față de 1950 [5, pp. 102—103]. Consiliile populare dispun de fondurile fixe productive din unitățile economice de importanță locală, menite să asigure valorificarea cît mai deplină a resurselor materiale și de muncă ale fiecărei așezări și creșterea gradului de satisfacere a necesităților populației. De asemenea, consiliile populare dispun de majoritatea fondurilor fixe neproductive, avînd un rol crescînd în funcționarea orașelor și comunelor, ceea ce

influențează puternic atît activitatea unităților economice, cît și nivelul de trai al populației. Eficiența economică și socială cu care este folosită baza materială a orașelor și comunelor poate fi sporită simțitor prin înfăptuirea autogestiunii la nivelul acestor unități.

Prin reorganizarea administrativ-teritorială din 1968 și printr-o serie de măsuri adoptate ulterior de partid s-a asigurat un cadru organizatoric și legislativ pentru funcționarea orașelor și comunelor pe principiul autogestiunii economico-financiare. Unităților administrativ-teritoriale de bază li s-a conferit o largă autonomie, iar organele lor de conducere au fost investite cu atribuții și răspunderi sporite. În acest sens, Legea cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României precizează: „Consiliile populare comunale, orășenești, municipale și județene organizează, îndrumează și controlează întreaga activitate de dezvoltare economico-socială planificată din unitatea administrativ-teritorială respectivă, urmărind folosirea cu eficiență maximă a resurselor materiale și umane, a întregului potențial economic" [3, p. 47].

În ultimul deceniu, s-a extins treptat principiu autogestiunii la nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază. Întreaga activitate a orașelor și comunelor se desfășoară pe baza planurilor și bugetelor proprii. Constituirea și utilizarea fondurilor proprii a căpătat o însemnătate sporită pentru asigurarea dezvoltării economico-sociale a fiecărui oraș și a fiecărei comune. S-a extins folosirea pîrghiilor cointeresării materiale și controlului bănesc în activitatea organelor comunale și orășenești, a unităților economico-sociale subordonate lor. Totuși, pînă în 1978, nu s-a ajuns la realizarea deplină a autogestiunii economico-financiare la nivelul majorității orașelor și comunelor. Această situație s-a datorat, pe de o parte, manifestărilor de centralism excesiv (care au frînat activitatea consiliilor populare), iar pe de altă parte, neajunsurilor proprii ale organelor locale. Criticînd aceste stări de lucruri, conducerea partidului a stabilit măsurile necesare pentru înfăptuirea cu consecvență a autogestiunii și la nivelul unităților administrativ-teritoriale de bază.

Realizarea deplină a autogestiunii economico-financiare presupune ca fiecare oraș și comună să se autofinanțeze, acoperindu-și cheltuielile din veniturile proprii și din sumele provenite de la unitățile republicane de pe teritoriul său. Prin trecerea la autofinanțare se asigură un climat mai favorabil pentru utilizarea cu o eficiență sporită a tuturor resurselor de care dispun orașele și comunele. Crearea unui asemenea climat se impune și datorită faptului că în activitatea de interes local se folosește o parte însemnată din resursele financiare ale țării. În anul 1980, cheltuielile prevăzute în bugetele locale reprezintă 18,2 la sută din totalul cheltuielilor bugetului de stat, față de 10,9 la sută în 1950 (calculat după [4, p. 3] și [5, pp. 518, 522]). Care sînt principalele căi prin care orașele și comunele pot să-și echilibreze veniturile și cheltuielile ?

1. Dezvoltarea activităților economice de interes local și creșterea eficienței economice cu care funcționează toate unitățile ce aparțin de consiliile populare orășenești și comunale. În această direcție există mari posibilități pentru extinderea și modernizarea unei game largi de activități agricole, industriale și de servicii și creșterea, pe această bază, a veniturilor proprii

ale fiecărei localități. Pentru folosirea într-o măsură mai mare a posibilității menționate, Directivele Congresului al XII-lea al partidului prevăd ca, în viitorul cincinal, să cunoască o puternică dezvoltare, în toate localitățile, industria mică și artizanatul, precum și serviciile [1, pp. 30, 53—54].

2. Asigurarea unor sume corespunzătoare din veniturile unităților economice republicane ce funcționează pe teritoriul fiecărei localități, eliminîndu-se tendința de centralizare excesivă a resurselor provenite de la aceste unități în bugetele județene. Includerea în planul de dezvoltare economico-socială a orașului și a comunei a activității tuturor unităților de pe teritoriul său și creșterea preocupării consiliului popular pentru buna desfășurare a acestei activități trebuie să se reflecte și asupra surselor de autofinanțare a fiecărei localități. În bugetul pe 1980, sumele defalcate de la unitățile economice republicane reprezintă 47,7 la sută din veniturile bugetelor locale (calculat după [4, p. 3]), ceea ce asigură posibilitatea extinderii autofinanțării la majoritatea orașelor și comunelor.

3. Sporirea aportului în muncă al populației la realizarea unor obiective edilitare și social-culturale, economisindu-se astfel o parte din fondurile prevăzute în bugetele locale. Pe această cale, pe lîngă aportul în muncă realizat, se dezvoltă și noua atitudine privind păstrarea și întreținerea unor asemenea obiective, ceea ce influențează favorabil evoluția unor cheltuieli din bugetele orașelor și comunelor.

Paralel cu asigurarea autofinanțării, înfăptuirea deplină a autogestiunii economico-financiare la nivelul orașelor și comunelor presupune stimularea acestor unități pentru depășirea veniturilor proprii planificate, inclusiv peste nivelul cheltuielilor planificate. Cerința menționată s-ar putea realiza prin lăsarea la dispoziția orașelor și comunelor a unei cote din veniturile suplimentare obținute, restul urmînd a fi vărsat la bugetul unității administrativ-teritoriale ierarhic superioare. Cota de venit suplimentar rămasă la dispoziția organelor locale ar putea fi utilizată pentru accentuarea dezvoltării edilitare și social-culturale a orașului sau comunei. În felul acesta, s-ar obține un însemnat efect stimulativ, ar spori preocuparea factorilor locali pentru întărirea autogestiunii.

Realizarea autogestiunii la nivelul orașelor și comunelor trebuie să asigure optimizarea condițiilor de funcționare a fiecărei localități, astfel încît populația și unitățile economico-sociale să poată beneficia de avantaje colective maxime. În nici un caz, autofinanțarea și obținerea unor venituri proprii suplimentare nu trebuie să afecteze funcționalitatea fiecărei așezări. Cele două cerințe principale ale autogestiunii economico-financiare la nivelul orașelor și comunelor se impun a fi realizate concomitent cu asigurarea unor condiții optime de muncă și de viață pentru populație.

Primită la 7 ianuarie 1980

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Directivele Congresului al XII-lea al P.C.R. cu privire la dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1981—1985 și orientările de perspectivă pînă în 1990.* Ed. polit., Buc., 1979.
2. Ceaușescu N., *Cuvîntarea la Conferința pe țară a președinților consiliilor populare.* „Scînteia", 1 aprilie, 1978.

3. * * * *Legea cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României.* Legislația economică și financiară, nr. *15* (1972).
4. * * * *Legea pentru adoptarea Bugetului de stat pe anul 1980.* „Scînteia", 15 decembrie 1979.
5. * * * *Anuarul statistic al R.S.R, 1979.*

CONSIDÉRATIONS SUR LA RÉALISATION DE L'AUTOGESTION AU NIVEAU DES VILLES ET DES VILLAGES

(Résumé)

On présente la nécessité et la possibilité de la réalisation de l'autogestion économique-financière au niveau des villes et des villages, ainsi que ses exigences principales (l'autofinancement et la stimulation pour dépasser le revenu propre planifié).

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 332.6

STRATEGIA ÎN DOMENIUL INVESTIȚIILOR — COMPONENTĂ PRINCIPALĂ A POLITICII ECONOMICE A PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

DE

ELENA NICULESCU

Pe temeiul analizei materialist-dialectice a realităților economico-sociale românești și al înțelegerii în aprofunzime a legităților obiective ce guvernează societatea noastră socialistă, Partidul Comunist Român a elaborat strategia generală și orientările tactice ale politicii sale economice, vizînd dezvoltarea multilaterală a țării, amplificarea potențialului ei economic, în vederea realizării scopului suprem al acestei politici — ridicarea bunăstării materiale și spirituale a întregului popor.

Definitoriu pentru politica economică generală a partidului nostru este faptul că stabilirea obiectivelor economice strategice și a modalităților practice de înfăptuire a lor se realizează concordant cu cerințele specifice fiecărei etape de dezvoltare, în așa fel încît să se asigure ritmuri înalte de creștere economică, o eficiență sporită și un echilibru dinamic al economiei naționale.

În cadrul strategiei generale a Partidului Comunist Român de edificare a socialismului multilateral dezvoltat și înaintare a țării spre comunism, locul central îl ocupă dezvoltarea accelerată, complexă a forțelor de producție — dezvoltarea și modernizarea bazei tehnice materiale a socialismului — și, în consecință, amplificarea potențialului și modernizarea structurilor economiei naționale. În relație directă cu acest obiectiv strategic fundamental, concepția sistemică a partidului nostru comunist în planul creșterii economice include, ca una din componentele sale de bază — strategia în domeniul investițiilor, al cărei conținut, direcții și finalități își găsesc o amplă reflectare și temeinică rezolvare în documentele de partid, în gîndirea secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Cîteva elemente de ordin general, caracterizante pentru politica strategică a partidului nostru în domeniul investițiilor, dorim să subliniem în continuare.

Un prim aspect este reprezentat de faptul că, în concepția partidului nostru, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, problematica investițiilor este înscrisă în cadrul larg al dezvoltării noastre economico-sociale, pornind tocmai de la interdependența dintre potențialul economic de ansamblu și capacitatea de efort investițional. În relația dezvoltare-investiții, gradul de dezvoltare economică condiționează potențialul investițional al economiei naționale, iar volumul, structura și eficiența investițiilor sînt de natură să amplifice considerabil forța economică a țării, capacitatea ei de progres. Pe temeiul acestei realități, Partidul Comunist Român a promovat, cu deo-

sebire după cel de al IX-lea Congres al său, o politică fermă de acumulare înaltă și, implicit, de investiții susținute, care au condus la creșterea potențialului productiv al țării. Referindu-se la acest aspect, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia : „Pentru țara noastră, care are de recuperat un important decalaj față de alte state, înfăptuirea consecventă a unui amplu program de investiții, menținerea unei rate înalte a acumulării constituie un imperativ vital, de prim-ordin. Aceasta este condiția hotărîtoare de care depinde posibilitatea de a ține pasul cu competiția ce se desfășoară pe plan mondial în domeniul dezvoltării economice și sociale, de a asigura ridicarea gradului de civilizație a societății, satisfacerea în tot mai bune condiții a nevoilor materiale și spirituale ale maselor, construirea socialismului și comunismului" [3, p. 573].

În strînsă legătură cu trăsătura menționată, se află și un alt aspect caracteristic ce constă în faptul că politica promovată de partid în domeniul investițiilor este o politică de largă perspectivă, raportată nemijlocit la obiectivele de durată ale edificării socialismului multilateral dezvoltat și înaintării spre comunism. „Viitorul țării — remarca tovarășul Nicolae Ceaușescu — depinde nu de ceea ce se consumă la un moment dat, ci, în primul rînd, de mijloacele materiale destinate creșterii continue a bogăției naționale" [2, p. 59].

Eforturile făcute în planul investițiilor și realizările obținute în dezvoltarea economico-socială atestă convingător că politica promovată cu consecvență și principialitate de partidul nostru în acest domeniu, corespunde în cel mai înalt grad intereselor fundamentale, de perspectivă, ale progresului rapid și neîntrerupt al societății noastre socialiste. Se profilează deci și o altă trăsătură a politicii de investiții, cea care probează responsabilitatea, spiritul de înaltă răspundere pentru destinele patriei și națiunii noastre, aspect ce caracterizează, de altfel, pe un plan mai larg întreaga politică promovată de Partidul Comunist Român.

În strategia de investiții, ca de altfel, în întreaga sa strategie de dezvoltare și modernizare a economiei naționale, Partidul Comunist Român pune statornic accentul pe efortul propriu al poporului nostru, pe capacitatea sa de a-și valorifica resursele materiale și potențialul de creație. Drept argument de mare forță de convingere se constituie în acest sens faptul că, în întreaga perioadă a construcției socialismului, efortul investițional al poporului nostru a înregistrat o permanentă creștere, marcînd însă dimensiuni impresionante începînd cu cincinalul 1966—1970.

Între trăsăturile ce definesc conținutul strategiei promovate în domeniul investițiilor se situează și aceea că programul de investiții s-a raportat, ca dimensiuni și structură, la posibilitățile și nevoile reale ale economiei noastre naționale. Realismul, racordarea directă, organică la evoluția generală economico-socială a țării, reprezintă, după opinia noastră, un alt element ce evidențiază originalitatea politicii partidului nostru în domeniul investițiilor.

Desigur, întrucît epoca contemporană este epoca în care se desfășoară o amplă revoluție științifică-tehnică, este evident că procesul investițional nu poate să nu fie influențat de aceasta. În context, remarcăm că investițiile realizate în economia noastră națională au fost marcate, dinamic și structural, de progresul științific tehnic. Se poate spune că, partidul nostru a

realizat, în procesul dezvoltării economico-sociale a țării, o îmbinare organică, armonioasă a celor doi factori de creștere : investițiile și progresul științific-tehnic. „Realizarea unui ritm susținut al investițiilor, preciza tovarășul Nicolae Ceaușescu, constituie un imperativ esențial mai ales în epoca contemporană, caracterizată prin nevoia înlocuirii și modernizării rapide a mijloacelor fixe, prin introducerea în producție a cuceririlor științei și tehnicii [3, p. 572]. De altfel, practica dezvoltării economice evidențiază cu pregnanță realitatea că investițiile reprezintă un factor de primă importanță al creșterii cantitative și calitative a forțelor de producție, al transformării lor structurale.

Experiența țării noastre, relevă că investițiile au reprezentat, deopotrivă, atît factor principal de creștere a potențialului productiv al țării cît și important factor de modernizare a structurii economiei naționale. Ca urmare, ele au determinat nu numai creșterea extensivă, ci, cu deosebire, profunde metamorfoze calitative în economia națională, de la așezarea structurii pe ramuri și intraramuri pe baze moderne, pînă la înnoirea permanentă a tehnicii și tehnologiilor, la asimilarea în producție a celor mai noi și diferite tipuri de produse. Aceste transformări cantitative și calitative au fost posibile datorită politicii judicioase promovate de partid în planul orientării investițiilor pe sfere și ramuri de activitate. În mod statornic s-a promovat o politică de creștere diferențiată a investițiilor pe ramuri, în strictă concordanță cu obiectivele strategice ale politicii de industrializare socialistă a țării, ceea ce a condus la deplasări structurale revoluționare în economia românească.

Caracteristic pentru procesul de orientare a investițiilor pe sectoare și ramuri de activitate ale economiei noastre naționale este și un evident echilibru structural-dinamic atît în profil de ramură cît și în profil teritorial, prin cuprinderea sub incidența investițiilor, în mod rațional, a tuturor domeniilor vieții economico-sociale și zonelor țării. În acest mod, investițiile s-au dovedit a fi o esențială pîrghie economică în procesul de dezvoltare armonioasă, rapidă, ascendentă a economiei naționale.

Implicînd acte de decizie de deosebită importanță, avînd deopotrivă la bază criterii economice și social-politice, investițiile reflectă, prin orientarea și finalitatea lor, una din trăsăturile fundamentale ale orînduirii noastre, care constă în manifestarea deplină și consecventă a democrației economice în particular, a celei socialiste în general.

În sfîrșit, trebuie să observăm că una din caracteristicile esențiale ale întregii politici de investiții a partidului nostru constă în faptul că această activitate a fost și este subordonată permanent imperativului eficienței respectiv al cerinței obținerii unor rezultate maxime cu cheltuieli minime, iar la scară macroeconomică, al realizării unei cît mai mari economii de muncă socială. Acest obiectiv de importanță majoră pentru economia națională va reprezenta și în etapa societății socialiste multilateral dezvoltate una din componentele fundamentale ale strategiei în domeniul investițiilor, Programul P.C.R. precizînd în acest sens : „O atenție deosebită se va acorda în întreaga politică de investiții folosirii cu maximum de eficiență a mijloacelor destinate dezvoltării economico-sociale a țării, realizării unei eficiențe maxime la fiecare mie de lei fonduri fixe. Aceasta constituie calea sigură

a creșterii avuției naționale, a ridicării continue a bunăstării materiale și spirituale a întregului nostru popor" [1, p. 82].

În lumina trăsăturilor definitorii ale strategiei promovate de P.C.R. în domeniul investițiilor se conturează drept componente esențiale ale acesteia cîteva elemente :

a) identificarea și valorificarea optimă a resurselor de investiții ;

b) evidențierea tendințelor principale ale evoluției procesului de dezvoltare economico-socială și stabilirea, pe această bază, a opțiunilor dezvoltării în profil de ramură și teritorial ;

c) luarea în considerare a implicațiilor revoluției științifice tehnice contemporane și stabilirea modalităților optime de promovare a progresului științific-tehnic în economia națională printr-o politică de investiții corespunzătoare ;

d) alocarea fondurilor de investiții în raport cu deciderea științifică a priorităților în timp și structural (de ramură și teritorial) ;

e) organizarea și conducerea efectivă a procesului investițional prin cuprinderea tuturor componentelor sistemului, reglarea optimă a mecanismului investițional și asigurarea cadrului organizatoric necesar acțiunii concertate a factorilor de decizie, concepție și execuție ;

f) analiza și controlul sistematic asupra dinamicii procesului investițional și asigurarea corectivelor necesare pe parcurs ;

g) asigurarea unei finalități social-economice maxime a tuturor investițiilor.

Așadar, strategia în domeniul investițiilor se constituie prin conținut și semnificații, ca o componentă a științei conducerii societății socialiste. Ea presupune o strînsă legătură cu planul și prognoza, ale căror elemente reprezintă repere de bază în conturarea principalelor coordonate ale politicii de investiții. Totodată, strategia de investiții implică un sistem informațional operativ și eficient.

Elementele prezentate reliefează numeroase contribuții originale ale politicii promovate de Partidul Comunist Român în domeniul investițiilor, ale secretarului său general, tovarășul Nicolae C e a u ș e s c u. Originalitatea acestei politici se regăsește, deopotrivă, în plan teoretic prin elaborarea unor categorii și definirea unor concepte, dar și în domeniul practicii de planificare, organizare și conducere a activității de investiții.

Primită la 17 aprilie 1979

Institutul politehnic, Iași,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul P.C.R. de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975.
2. C e a u ș e s c u N., *Raport la cel de al XI-lea Congres al P.C.R.* Ed. polit., Buc., 1974.
3. C e a u ș e s c u N., *România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste.* Vol. 2, Ed. polit., Buc., 1968.

STRATEGIE AUF DEM GEBIET DER INVESTITIONEN, HAUPTKOMPONENTE DER ÖKONOMISCHEN POLITIK DER RUMÄNISCHEN KOMMUNISTISCHEN PARTEI

(Zusammenfassung)

Auf Grund der in den Dokumenten der Rumänischen Kommunistischen Partei enthaltenen Ideen stellt die Verfasserin die Hauptkomponenten der Strategie auf dem Gebiet der Investitionen in der Volkswirtschaft dar.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 66:331.024

FORȚA DE MUNCĂ — FACTOR ACTIV AL DEZVOLTĂRII INDUSTRIEI CHIMICE ROMÂNEȘTI

DE

ANGELA MUNTEANU

„Omul — așa cum se arată în Programul partidului — reprezintă factorul esențial al întregii dezvoltări economico-sociale" [1, p. 91]. Prin munca sa, prin forța inteligenței sale creatoare, omul este în măsură să asigure nu numai propria sa dezvoltare, ci și înnoirea și modernizarea mijloacelor de producție ale societății. Omul, cu forța sa de muncă, este singurul care poate să conceapă și să utilizeze judicios mijloacele de muncă cele mai perfecționate. Chiar și instalațiile cu grad înalt de complexitate execută doar operațiile ce le sînt comandate de om.

Forța de muncă, ca parte componentă a forțelor de producție, constituie factorul determinant al progresului economico-social.

În cadrul făuririi unei economii moderne în țara noastră, industria are rolul conducător, iar, în cadrul acesteia, ramurile purtătoare de progres tehnic, printre care și chimia, se caracterizează prin ritmuri înalte de creștere.

Dezvoltarea susținută a industriei chimice românești a determinat o creștere a numărului personalului din această ramură (tabelul 1, întocmit după [4, p. 182]).

Tabelul 1

Evoluția numărului mediu al personalului în industria chimică a României

Indicatori	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1977
Nr. mediu al personalului, mii	21,2	38,0	53,1	90,5	134,8	191,8	207,0
Dinamica, %	100	179,2	250,5	426,9	635,8	904,7	976,4
Ponderea în personal industrial, %	2,6	3,5	4,2	5,4	6,5	6,8	6,8

Atrage atenția îndeosebi creșterea mai accentuată a numărului personalului din chimie față de dinamica populației ocupate în ansamblul industriei. Ca urmare, în 1977 ponderea personalului din această ramură repre-

zenta 6,8% în totalul personalului industrial față de 2,6% în 1950. Ritmul constant de creștere a personalului, ce se manifestă la începutul cincinalului actual, caracterizează o dezvoltare a industriei chimice prin creșterea mai accentuată a productivității muncii în această ramură de vîrf.

Și în structura forței de muncă ocupate s-au produs modificări importante (tabelul 2, calculat după [4, p. 182]).

Tabelul 2

Evoluția structurii personalului muncitor în industria chimică a României (%)

	1950	1955	1960	1965	1970	1975	1977
Total personal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Muncitori	73,6	78,9	80,4	82,1	84,6	90,6	90,8
Personal T.E.S.A.	26,4	21,1	19,6	17,9	15,4	9,4	9,2

Este deosebit de semnificativ faptul că în industria chimică s-a accentuat procesul de îmbunătățire a raportului dintre muncitori și personal tehnic, economic, de altă specialitate și administrativ (T.E.S.A.). Astfel, ponderea muncitorilor în totalul personalului a crescut de la 73,6% în 1950 la 90,8% în 1977, datorită sporirii numărului muncitorilor din chimie într-un ritm mai rapid față de personalul T.E.S.A. Avînd în vedere că pe ansamblul industriei ponderea muncitorilor în totalul personalului în anul 1977 a fost de 91,6% (calculat după [4, p. 182]) se impune, în continuare, îmbunătățirea structurii forței de muncă ocupate în industria chimică.

În cadrul politicii partidului, de repartizare rațională a industriei chimice pe întreg teritoriul țării, se urmărește și o distribuire corespunzătoare a personalului ocupat în această ramură a industriei românești (tabelul 3, calculat după [4, pp. 184—193]).

Tabelul 3

Gruparea județelor după ponderea industriei chimice în personalul industrial

Grupa de județe	Numărul de județe				
	1960	1965	1970	1975	1977
pînă la 1%	16	15	13	10	9
1,1—5%	11	9	9	13	11
5,1—10%	12*	11*	8*	7*	11*
peste 10%	1	5	10	10	9

*) inclusiv municipiul București.

Pe baza datelor prezentate, se remarcă creșterea ponderii personalului ocupat în industria chimică într-un număr tot mai mare de județe. Astfel, dacă în anul 1950, peste 2/3 din producția industriei chimice era concentrată

în municipiul Bucureşti, valea Prahovei şi zona Braşov, în anul 1977, într-un număr de 20 de judeţe, ponderea personalului ocupat în această ramură reprezenta peste 5% din numărul total al personalului. Printre acestea se numără şi judeţele Bacău, Argeş, Constanţa, Dolj, Iaşi, Neamţ, Teleorman şi Vîlcea, care, în perioada de referinţă, erau mai puţin dezvoltate din punct de vedere industrial. În acelaşi timp, se constată că s-a micşorat numărul judeţelor în care personalul din industria chimică deţinea o pondere redusă în totalul personalului industrial. În acest sens, este de menţionat că în anul 1977 numai în 9 judeţe ponderea acestui personal era de sub 1% faţă de 16 judeţe în anul 1960.

Prin afirmarea industriei chimice în noi judeţe, această ramură îşi va aduce, în continuare, o contribuţie însemnată la îmbunătăţirea gradului de ocupare a populaţiei.

În dezvoltarea industriei chimice româneşti, partidul nostru urmăreşte îmbinarea factorilor extensivi — creşterea numărului personalului — cu cei intensivi — sporirea productivităţii muncii. Semnificativ este faptul că, în perioada 1950—1977, în această ramură industrială a avut loc o devansare a ritmului de mărire a numărului personalului de către ritmul de creştere a productivităţii muncii. Astfel, în perioada considerată, productivitatea muncii a crescut de 16 ori [4, p. 194], în timp ce numărul personalului de 9,7 ori [4, p. 182]. Avînd în vedere că, în aceeaşi perioadă, producţia globală a industriei chimice a crescut de 14,9 ori [4, p. 135] rezultă creşterea rolului productivităţii muncii în sporirea volumului total al producţiei acestei ramuri.

Este deosebit de concludent faptul că industria chimică a înregistrat în perioada de după 1965 cea mai înaltă dinamică de creştere a productivităţii muncii din industria noastră (tabelul 4, după [4, p. 195]).

Tabelul 4

Dinamica productivităţii muncii în industrie şi în unele ramuri prelucrătoare (1965 = 100)

	1970	1975	1977
Total industrie	142	194	228
Chimie	176	256	326
Construcţia de maşini şi prelucrarea metalelor	155	222	264
Textilă	133	166	198

Datele evidenţiază că ritmul mediu anual de creştere a productivităţii muncii în industria chimică, în perioada 1966—1977 a fost de 10,3% faţă de 7,1% pe ansamblul industriei, de 8,4% în ramura construcţiilor de maşini (din grupa „A") şi de 5,8% în industria textilă (din grupa „B").

Pentru cincinalul actual s-a prevăzut un ritm mediu anual de creştere a productivităţii muncii de 10%, creîndu-se posibilitatea ca 82,4% din sporul producţiei să fie obţinut pe seama creşterii productivităţii muncii

și doar 17,6% prin sporirea numărului personalului [6, p. 16]. Ulterior, prin „Programul privind măsurile suplimentare de dezvoltare economico-socială pînă în 1980", s-a stabilit un ritm mediu anual de creștere a productivității muncii în această ramură industrială pentru perioada 1976—1980 de 11,2%. Astfel, se amplifică aportul acestui factor la realizarea sporului de producție.

Înfăptuirea unui ritm înalt de creștere a productivității muncii în industria chimică creează posibilitatea ca, în unitățile aflate în funcțiune în 1975, productivitatea muncii să crească în 1980 cu peste 31%, producția globală cu peste 11%, ceea ce se va reflecta într-o economie de muncă vie reprezentînd cca. 34 000 de persoane. Totodată, în actualul cincinal, productivitatea muncii se va dubla la noile obiective și instalații chimice [6, p. 16].

Un loc central în politica partidului nostru de creștere a productivității muncii în industria chimică îl deține aplicarea consecventă în producție a celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii contemporane. Este edificator în acest sens, faptul că, în cincinalul actual, în domeniul chimiei, se urmărește elaborarea de 300 de tehnologii noi și ameliorarea multora din cele existente. Astfel, industriei chimice în perioada 1976—1980 îi revin peste 30% din totalul tehnologiilor noi și perfecționate pe economie, față de 12% în construcțiile de mașini și 8% în industria metalurgică [2, pp. 57—58]. Aceste tehnologii se referă la fabricarea maselor plastice, cauciucului sintetic, firelor și fibrelor sintetice ; coloranți, lacuri și vopsele ; pesticide ; auxiliari pentru industria textilă și cea de pielărie ; noi tipuri de monomeri, lubrifianți ; îngrășăminte minerale.

O expresie elocventă a politicii partidului de intensificare a progresului tehnico-științific în această ramură de bază a industriei românești, o reprezintă extinderea continuă a automatizării proceselor de producție. Analizînd coeficientul de înzestrare cu aparate de măsură și automatizare, se constată o creștere a acestuia de la 3,5% în 1965 la 6,5% în 1975. Unele subramuri de vîrf ale industriei chimice, cum sînt petrochimia, firele și fibrele chimice, îngrășămintele chimice au înregistrat un coeficient de 8—13% care reflectă un nivel de dotare superior [6, p. 13]. Semnificativ este și faptul că aproximativ 60% din producția de aparate de măsură și control a țării noastre este folosită în industria chimică.

În etapa actuală se acționează în vederea utilizării calculatoarelor electronice în optimizarea conducerii proceselor. Astfel, se asigură trecerea treptată, de la automatizarea dirijată prin tablou de comandă, la o etapă superioară — automatizarea prin comandă-control a proceselor de producție cu calculator.

O direcție importantă de creștere a productivității muncii în industria chimică o reprezintă concentrarea producției. Prin construirea de întreprinderi noi, lărgirea și modernizarea celor existente s-a accentuat gradul de concentrare a producției. Analizînd repartizarea producției globale pe întreprinderi, rezultă că, în anul 1970, 24 de combinate și uzine chimice dețineau 83,1% din totalul producției față de 52 de unități care, în anul 1965, participau cu 81,2% la realizarea producției acestei ramuri de bază a industriei [5, p. 526].

Creşterea productivităţii muncii în industria chimică se asigură şi prin ridicarea permanentă a nivelului de calificare a personalului. Prin atenţia deosebită acordată de partidul nostru pregătirii corespunzătoare a forţei de muncă, ponderea muncitorilor calificaţi necesari industriei chimice a crescut permanent (tabelul 5, după [5, p. 530]).

Tabelul 5

Evoluţia pregătirii profesionale a muncitorilor (%)

Grupa de muncitori	1959	1970
Total muncitori	100,0	100,0
Calificaţi	69,4	87,0
prin şcoli profesionale şi tehnice	18,7	48,0
prin cursuri de scurtă durată la locul de muncă	81,3	52,0
Necalificaţi	30,6	13,0

Se desprinde tendinţa de creştere a ponderii muncitorilor calificaţi de la 69,4% în 1959 la 87% în 1970. În cadrul muncitorilor calificaţi se constată creşterea ponderii celor care au o pregătire temeinică dobîndită în şcoli profesionale şi tehnice. Astfel, în 1970 faţă de 1959, ponderea muncitorilor calificaţi prin şcoli profesionale şi tehnice a crescut de 2,5 ori. Tendinţa menţionată se manifestă şi în prezent, deoarece instalaţiile de înaltă tehnicitate din industria chimică necesită creşterea calificării întregului personal muncitor. Printr-un nivel al calificării tot mai înalt, forţa de muncă îşi aduce o contribuţie sporită la creşterea productivităţii muncii şi la dezvoltarea accelerată a industriei chimice româneşti.

Primită la 10 aprilie 1979

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de economie politică

BIBLIOGRAFIE

1. * * * *Programul P.C.R. de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.* Ed. polit., Buc., 1975.
2. * * * *Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. cu privire la planul cincinal 1976—1980 şi liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României, pentru perioada 1981—1990.* Ed. polit., Buc., 1974.
3. * * * *Programul privind măsurile suplimentare de dezvoltare economico-socială a României pînă în 1980.* „Scînteia", anul **XLVII**, nr. *10 985*, 14 decembrie 1977.
4. * * * *Anuarul Statistic al R.S.R.* 1978.
5. * * * *Preţul de cost în industrie.* Ed. Acad. R.S.R., Buc., 1971.
6. Florescu M., Revoluţia tehnologică în chimie. Era socialistă, nr. *24* (1975).

LES CADRES – FACTEUR ACTIF DU DÉVELOPPEMENT DE L'INDUSTRIE CHIMIQUE ROUMAINE

(Résumé)

On analyse la dynamique et la structure du personnel dans l'industrie chimique de la Roumanie. On mete en évidence le rôle actif des cadres dans la développement de cette puissant branche de l'industrie.

BULETINUL INSTITUTULUI POLITEHNIC DIN IAȘI
Tomul XXVI (XXX), fasc. 3—4, 1980
Secția VIII
ȘTIINȚE SOCIAL-ECONOMICE

C.Z. 331.041

STUDIUL ALTERNĂRII SCHIMBURILOR ÎN VEDEREA SCĂDERII GRADULUI DE OBOSEALĂ[1])

DE

MONICA VOICU și EUGEN POPA

Lucrarea noastră aduce o contribuție la optimizarea muncii în schimburi, în cadrul unui atelier mecanic central dintr-o întreprindere chimică.

Un element esențial al condițiilor de muncă și de trai al muncitorilor ce lucrează în schimburi îl constituie regimul timpului de muncă. Prin regimul timpului de muncă se înțelege numărul schimburilor de muncă consecutive, durata acestora, situația și durata pauzelor de lucru precum și situația și durata timpului liber.

Literatura de specialitate arată că la organizarea timpului de muncă trebuie avut în vedere următoarele:

a) toți muncitorii care lucrează potrivit unui anumit regim de timp de muncă să fie tratați în mod egal din punct de vedere al succesiunii timpului de lucru și al timpului liber;

b) muncitorii să nu aibă de prestat schimburi duble;

c) muncitorii să aibă posibilitatea să colaboreze în mod activ la organizarea regimului de timp de muncă;

d) să existe planuri ale schimburilor pentru întregul an în vederea organizării timpului liber de către fiecare muncitor în parte;

e) regimul pauzelor să corespundă cerințelor procesului de muncă.

În atelierul mecanic central se lucrează în 3 schimburi cu întrerupere duminica, de către formațiile prelucrări mecanice.

Caracteristicile lucrului în trei schimburi în momentul efectuării studiului erau:

a) trecerea de la un schimb la altul se face la 6 zile;

b) timpul de lucru al unui muncitor este de 48 ore/săptămînă;

c) zilele de lucru sînt luni — sîmbătă;

d) alternarea schimburilor este noapte, după-amiază, dimineață ($N—A—D$). În tabelul 1 se prezintă modul de alternare al schimburilor în situația existentă.

---

[1]) Prezentată la simpozionul de organizare a producției, Timișoara, 6—7 mai 1977.

Tabelul 1

Formația	*L M M J V S D*	*L M M J V S D*	*L M M J V S D*
1	*N N N N N N L*	*A A A A A A L*	*D D D D D D L*
2	*D D D D D D L*	*N N N N N N L*	*A A A A A A L*
3	*A A A A A A L*	*D D D D D D L*	*N N N N N N L*

Legendă: *L, M, M, J, V, S, D* —zilele săptămînii; *N*(noapte), *D*(dimineață), *A*(amiază). *L*(liber)

Rezultă că orele de odihnă sînt de 32 ore la trecerea de la schimbul de noapte la după-amiază, de 40 ore la trecerea de la schimbul de după-amiază la dimineață și 56 ore la trecerea de la schimbul de dimineață la cel de noapte.

Avantaje. Aceste durate sînt suficient de mari pentru a permite refacerea capacității de muncă a muncitorilor între schimburi.

Dezavantaje. Număr mare de nopți consecutive de muncă (6 nopți) și număr minim de ore libere la trecerea de la schimbul de noapte la cel de după amiază (32 ore).

Tabelul 2

Modul de alternare a schimburilor	Avantaje	Dezavantaje
La 6 zile înapoi ($D-A-N$)	—	număr mare de nopți consecutive
	—	perioadă mică de liber după schimbul de noapte (24 ore)
La 5 zile înainte ($N-A-D$)	—	număr mare de nopți consecutive (5)
	—	perioade foarte mici de odihnă de la $N-A$ și de la $A-D$ (8 ore)
La 5 zile înapoi	—	trecerea de la $N-D$ nu permite nici o oră liberă
La 4 zile înainte ($N-A-D$)	număr mic de nopți consecutive	formația *1* nu poate beneficia de avantajele celorlalte formații
La 4 zile înapoi ($D-A-N$)	—	la trecerea de la $N-D$ nu apre nici o oră liberă
La 3 zile înainte ($N-A-D$)	număr mic de nopți consecutive toate formațiile au același număr de ore libere de la un schimb la altul	—

Tabelul 3

Formația	Situația inițială	Situația modificată	Situația modificată
1	*1*	*2*	*3*
2	*2*	*3*	*1*
3	*3*	*1*	*2*

Tabelul 4

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	N N N N A A L	A A D D D D L	N N N N A A L	A A D D D D L	D D D D N N L	N N A A A A L
2	D D D D N N L	N N A A A A L	D D D D N N L	N N A A A A L	A A A A D D L	D D N N N N L
3	A A A A D D L	D D N N N N L	A A A A D D L	D D N N N N L	N N N N A A L	A A D D D D L

Tabelul 5

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	N N N N A A L	A A D D D D L	N N N N A A L	A A D D D D L	A A A A D D L	D D N N N N L
2	D D D D N N L	N N A A A A L	D D D D N N L	N N A A A A L	N N N N A A L	A A D D D D L
3	A A A A D D L	D D N N N N L	A A A A D D L	D D N N N N L	D D D D N N L	N N A A A A L

Tabelul 6

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	D D D D D D L	A A A A A A L	N N N N N N L	D D D D D D L	A A A A A A L	N N N N N N L
2	N N N N N N L	D D D D D D L	A A A A A A L	N N N N N N L	D D D D D D L	A A A A A A L
3	A A A A A A L	N N N N N N L	D D D D D D L	A A A A A A L	N N N N N N L	D D D D D D L

Tabelul 7

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	N N N N N A L	A A A A D D L	D D D N N N L	N N A A A A L
2	D D D D D N L	N N N N A A L	A A A D D D L	D D N N N N L
3	A A A A A D L	D D D D N N L	N N N A A A L	A A D D D D L

Tabelul 8

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	D D D D D A L	A A A A N N L	N N N D D D L	D D A A A A L	A N N N N N L	D D D D D A L
2	N N N N N D L	D D D D A A L	A A A N N N L	N N D D D D L	D A A A A A L	N N N N N D L
3	A A A A A N L	N N N N D D L	D D D A A A L	A A N N N N L	N D D D D D L	A A A A A N L

Tabelul 9

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	N N N N A A L	A A D D D D L	N N N N A A L	A A D D D D L
2	D D D D N N L	N N A A A A L	D D D D N N L	N N A A A A L
3	A A A A D D L	D D N N N N L	A A A A D D L	D D N N N N L

Tabelul 10

Formația	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D	L M M J V S D
1	D D D N N N L	A A A D D D L	N N N A A A L	D D D N N N L
2	A A A D D D L	N N N A A A L	D D D N N N L	A A A D D D L
3	N N N A A A L	D D D N N N L	A A A D D D L	N N N A A A L

Ţinînd seama de dezavantajele de mai sus, rezultate din organizarea existentă a regimului celor 3 schimburi, am întocmit mai multe grafice în care alternarea acestora are loc în mai multe moduri, înainte şi înapoi, punînd următoarele condiţii :

1° să rezulte din grafic numărul normat fixat de ore lunar, 206 ;

2° să se dea liber duminica ;

3° să se lucreze cu cele 3 formaţii existente în atelier.

În tabelul 2 se prezintă avantajele şi dezavantajele alternării schimburilor la 6, 5, 4 şi 3 zile înainte şi înapoi.

Pentru alternarea înainte a schimburilor la 4 zile trebuie să mai precizăm următoarele aspecte :

A) acelaşi mod de trecere de la un schimb la altul se repetă din 2 în 2 săptămîni ;

B) fiecare formaţie are un mod specific de efectuare a schimburilor de noapte şi anume :

1. formaţia *1* este obligată să execute 4 schimburi de noapte consecutive, după care intră imediat în schimbul de după-amiază ;

2. formaţia *2* are două schimburi de noapte consecutive, după care intră în ziua de liber, urmînd după aceasta 2 schimburi de noapte ;

3. formaţia *3* are ca şi formaţia *1*, patru schimburi consecutive de noapte, urmează apoi ziua liberă după care intră în schimbul de după-amiază.

Pentru remedierea dezavantajelor acestei alternări se propun mai jos alte două variante de alternare a schimbului la 4 zile înainte, schimbînd formaţiile între ele după 4 săptămîni, aşa cum rezultă din tabelul 3.

Situaţia modificată *1* este prezentată în tabelul 4. Această variantă de alternare prezintă avantajul că fiecare formaţie beneficiază de avantajele formaţiei *2* din situaţia existentă. Formaţia *3* va fi obligată să execute 4 ture de noapte, după care urmează ziua de liber şi din nou va lucra încă 4 nopţi. Dar această situaţie se repetă numai din 3 în 3 luni odată

Situaţia modificată *2* este prezentată în tabelul 5, fiind mai avantajoasă decît situaţia modificată *1* şi cu atît mai mult decît situaţia nemodificată, întrucît pe lîngă faptul că fiecare formaţie beneficiază de avantajele celorlalte două formaţii, dispare necesitatea lucrului în schimbul de noapte (4 nopţi), zi liberă şi iar schimb de noapte.

În consecinţă dintre cele 3 posibilităţi de alternare la 4 zile înainte optăm pentru ultima.

Prezentăm în continuare graficele alternării schimburilor la 6 zile înapoi (tabelul 6), la 5 zile înainte (tabelul 7), la 5 zile înapoi (tabelul 8), la 4 zile înainte (tabelul 7) şi la 3 zile înainte (tabelul 10).

Dintre posibilităţile de alternare a schimburilor am optat pentru alternarea la 3 zile înainte pentru avantajele pe care le prezintă.

Nu am luat în discuţie varianta alternării schimburilor la 2 zile şi o zi întrucît sînt dezavantajoase din punct de vedere fiziologic în privinţa numărului de zile de muncă care se efectuează consecutiv.

Primită la 26 septembrie 1979

Institutul politehnic, Iaşi,
Catedra de organizare şi conducere

STUDIUM ÜBER DIE SCHICHTENABWECHSLUNG ZWECKS HERABSETZUNG DES ERMÜDUNGSGRADES

(Zusammenfassung)

Die Arbeit beschäftigt sich mit der optimalen Verbesserung der Arbeit in Schichten einer mechanischen Werkstatt eines chemischen Betriebs durch die entsprechende Abwechslung der Schichten.

Nr. coli tipar 4,25

Tiparul executat
sub comanda nr. 324
la Întreprinderea poligrafică Iași
str. 7 Noiembrie nr. 49

1981 JUN 2 9

40822